

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORJZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozzunk mezei gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 "
Negyed évre	5 "

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czímzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.
Arjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogadtatnak el.

Előfizetési felhívás.

Azon nagyfoku bizalom, melyben boldogult atyám Ordódy Lajos elhunytá óta a nagyérdemű gazdaközönség részesíteni sziveskedett, azon reményt ébresztette bennem, hogy ezen immár 1913-ban **65-ik** évfolyamába lépő lapok iránt a jövőben is bizalommal s elismeréssel fog lenni t. olvasóink mindinkább szaporodó serege. Csekélységemnek, mint a „**Gazdasági Lapok**” kiadótulajdonosának pedig legfőbb kötelességem lesz a folyó évben előlegezett bizalmat a legnagyobb fokban kiérdemelni s lapjaimat azon magas niveau fenntartani, melyben azok atyám alatt és annak halála után állottak, sőt azok jószágát, tartalmasságát, szellemi színvonalát emelni, legelső feladatomban tekintem. A lapnak szellemi része nem apadt, sőt növekedett és illusztrációkban is gazdagodott, úgyhogy a lapok iránt több oldalról nyilvánított elismerésnek hatása alatt, jövőben még gazdagabb tartalommal s több és szebb ábrákkal fogom lapjaimat kiadni. Az eddigi szerkesztőség mint eddig is változatlan buzgalommal fogja törekvésemet előmozdítani s a külömmunkatársak nagyszámu gárdáját sikerült oly kipróbált gazdasági erőkből összehoztatni, kiknek már névsora is biztosítékot nyújt arra, hogy az csak jó és hasznos lehet, amit gazdag tapasztalataik tárházából papírra vetve a nagyközönség elé visznek, hogy a gazdasági ismereteket terjesszék s a gazdaközönséget előrehaladásra buzdítsák. A változatosság élvezetét nyújt, mondja a latin példaszó, ezt tartom én is s azért legfőbb törekvésem lapjaim tartalmát minél változatosabbá és bővebb tartalmúvá tenni s minél több oldalúvá fejleszteni.

Az immár a XIII-ik évfolyamba lépő „**Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok**”-éra nézve külön előfizetést is nyitok, s ezzel a több oldalról hangoztatott kíváncsnak is egyuttal eleget teszek, mert hisz a mai viszonyok között mindenki elismeri, miszerint az állattenyésztés és tejgazdaság az agrikultúra legjövődélmezőbb, tehát legnépszerűbb ága, így tehát e melléklet oly kimagasló fontossággal bír, hogy annak — szövegét és illusztrációit tetelesen áldozatok árán is kibővítve — a lehető legnagyobb elterjedést biztosítsam.

A „**Gazdasági Lapok**” előfizetői azonban továbbra is mint **ingyen mellékletet megkapják.**

Végül van szerencsém tudatni, hogy az **53-ik évfolyamát élő Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár** kiadása továbbra is tulajdonomban marad és kiadóhivatalomnál beszerezhető.

Különböző vállalataimat a magyar gazdaközönség szives jóindulatába s pártfogásába ajánlva

Budapest, 1912. deczember havában.

gazdatársi üdvözlettel maradok

ORDÓDY LÁSZLÓ

a „Gazdasági Lapok” az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” és a „Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár” kiadótulajdonosa.

Előfizetési feltételek.

A „GAZDASÁGI LAPOK”

65-ik évfolyamára az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” mellékletével (XIII-ik évfolyam) együtt:

Egész évre	20 korona
Fél évre	10 korona
Negyed évre	5 korona

Az „**Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok**” külön

Előfizetési ára:

Egész évre	10 korona
Fél évre	5 korona

Ajánljuk egyben a lapunk kiadásában megjelenő közkeveltségnek örvendő **Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptárt**, mely az idén **53-ik évfolyamában** jelenik meg, melyet bérmentve, ajánlott postai szétküldéssel **3 K 25 fillérért**, utánvétellel **3 K 45 fillérért** küld meg a

„**Gazdasági Lapok**” kiadóhivatala

Budapest, VIII., József-utca 15.

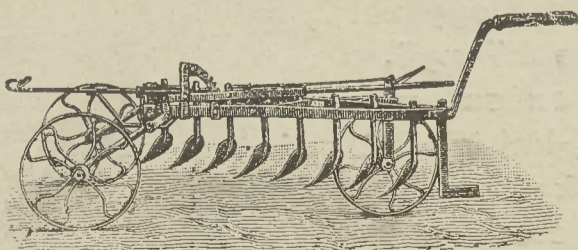
SZEMLE.

(Visszapillantás az 1912-ik mezőgazdasági évről és kilátásaink 1913-ra.)

Rekapitulálni óhajtottuk volna mindazt, a mit az 1912-ig gazdasági évben láttunk és tapasztaltunk, de hát Horváth János t. munkatársunk mai »Gazdasági Levelében« azt ékeesebbnél-ékeesebben jellemezte s így az elmondandók a tollunkban maradtak. Arra szorítkozunk tehát a mit ő epistolájában csak sejtet, de meg nem irt.

Az 1912. gazdasági év a »többtermelés« jegyében állott. Hogy a műtrágyák fogyasztása növekedett az elvitathatlan tény. És mégis a fentebbi jelszó hatása alatt, mégis azon csodálkozunk, hogy a kálisó trágyázás nem karoltatik fel kellőképpen és olyannyira, mint azt a többtermelés jelszava megkívánja. Két elhunyt nagy írónk Ordódy Lajos szeretett mesterünk és főnökünk, contra Cserhádi Sándor és viceversa 1½ évtizeddel ezelőtt e lapok hasábjain folytatott vitája még emlékezetünkben van. Ordódy kelt sikra a kálisó trágyázás mellett, Cserhádi elene. Nem maga a vita érdekel, hanem az, hogy Cserhádi késsőbb maga is a kálisó trágyázás hívei közé sorakozott és mellözve a vita megkezdőjét, utóbbi tekintik gazdáink a kálitrágyázás uttörőjének. Nem az a kérdés ma már, kit illet az indítványozás pálmája, hanem az, hogy határozottan a kálisó kiváló kvalitásait gazdáinknak mérlegelni kellene.

»Többtermelés!« Mily szép jelszó! Hatása azonban csak akkor lenne, ha a gazdatársadalom minden egyes számító gazdája nemcsak látszólagosan tűzné ki zászlajára, hanem mindennapi imájának tekintené. Csakhogy a gazda bárcsak Istentől, de attól nagyon is függ és ezerféle küzdelmeknek van kitéve. Az általunk olyannyiszor hangoztatott éghajlati szélsőség minden törekvésüket, munkájukat megsemmisítheti. Részen azonban maga az álladalom is hibás ebben. Midőn a folyók szabályozásai által újabb termőföldeket nyertünk, elfeledkeztünk úgy nagy általánosságban a vízgyűjtő és elraktározási vízmedenczék létesítéséről és a párapépződés tanairól, úgy hogy a semiarid éghajlat majnem arid-á változott át. Öntöző műveink és vízelvezető csatornáink pedig nincsenek. Az 1912-ik évben, utóbbiaktól eltekintve, alig volt szükségünk rájuk, de viszont gondoljunk csak az 1900-1910 iki évtized aszályaira, melyeknek egyike másika majdnem évről-évre beköszöntött. De minálunk szokásosabb apróbb, közzgazdaságilag teljesen értéktelen folyócskákat hajózhatóvá tenni, mint a legszükségesebb gazdasági tényezőket előtérbe vinni.

Mezőgazdák.

NYOLCZVASU KULTIVÁTOR

kitünő eszköz tarlóhántásra.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 31. szám.

Az 1912-ik évet jellemzi azon törekvés és előhaladás, melyet a gépművelés terén tapasztalunk. Kezdenek a traktorok, az amerikai benzinegépek működni. Minden törekvés oda irányul az igavonó állatokat kiszorítani, az óriási felszökött emberi munkabért csökkenteni. De hát a kérdés nyílt, vajon a gépek a trágyát is előállítani tudják-e? Arról már az évek folyamán többször említést tevünk, hogy az amerikai elnökválasztás esztendeje igen fontos közgazdasági forduló pontot képez és hogy előtte bizonyos géptípusok elkészítetnek, a tulprodukczió révén pedig az új világrész a választási év után, a jó Európát eme régibb típusokkal boldogítja. A vívmányok legmodernebbjei kellenek pedig nekünk. Feltevésünk feltevés marad, de a múltban ez így volt.

Ifjú főnökünk Ordódy László apja nyomdokaiba lépett, hogy hazánk jeles gazdagárdáját egygel szaporítsa és reámutatott lapunk ugyan ezen hasábjain a termelési ágazatok aránytalan elosztására. Felkapnak gazdáink egy-egy termelési ágat, mely jövedelemmel kecsegtet. De aránytalan mértékben üzik azt. Ilyen a cukor-repatermelés. A helyes arányok hiányoznak és elvesztik gazdáink a réven a mit nyernek a vámon. Ezen állapot pedig tarthatatlan.

A visszapillantást 1912-re folytatva konstatálnunk kell, hogy bekövetkezett az, a mit ez évben annyiszor hangoztattunk. Tegyük félre minden érzelmi momentumokat. Tapasztalhattuk, hogy a termés becslése az idén per absolute be nem vált. Számbeli tulbecslésekben szenvedett és oly időjárás köszöntött be, melyet még a legpesszimistikusabb felfogással sem képzelhettünk el. Persze így a kimutatott mennyiségszámok, de a minőségi is csak feltevések valának. A feltevéseken alapuló áralakulás pedig mindig kárt okoz a mezőgazdaságnak.

Ha gazdáink ez évi pénzügyi helyzetével foglalkozunk, azt észleljük, hogy az nem rózsás színben tündökölt, de később a politikai és külügyi behatás alatt egyenesen kétségbeejtővé vált. Az osztrák magyar bank 6%-os rátájával és a bankok kapzsiságával megfejthető a rejtély, viszont azt is konstatáljuk, hogy vele kapcsolatosan mindenki akár gazda, akár ipari körökben egyaránt, a kényszer behatása alatt nyög és a tar-

tózkodó állaspontra helyezkedett. Igaz, hogy rövid ideig, de időlegesen magasabb gabona ár-alakulásokat láttunk, de hiszen annak előnyeit csak a közvetítő kereskedelem élvezhette. Nem a gazdák. Ha tekintetbe vesszük, hogy a időjárás komisz volta, azután a politikai konstellációk miatt és hogy készletek az egyik campagne-ról a másikra alig voltak átvihetők, a gabnaáraknak okvetlenül magassabbaknak kellett volna lenniök. A takarmányok elázása, megpenészedése és tönkretétele folytán, pedig ne szépítsük a dolgokat, bajok voltak és vannak állattenyésztésünk és az állattértékesítés terén.

A gazdasági szakoktatás gróf Sereányi Béla minisztersége alatt haladást mutat fel. Így 1912-ben is. A miniszter sok üdvös intézményt alkotott s ha nem is értünk vele egyet a gazdasági egyetem elejtésének kérdésében mégis dicsérettel kell az alsóbb szakoktatás terén tett üdvös alkotásairól megemlékeznünk. Abban, noha ezen év silány gyümölcsstermessel végződött, mégis örömmel kell azt leszögeznünk, hogy a gyümölcsstermelést a szőlészettel párhuzamosan fejlesztés és legalább is ugyanazon magaslatra óhajtja a gyümölcsészetet emelni, mint magát a szőlészetet. Ez iminens közgazdasági kérdés, melyben a minisztert hathatósan támogatni kell, ugyszintén az állattenyésztés fellendítésére célzó törekvésében és a legelőtársulatok megalakításában. Az 1912. év meghozott még valamit, a mire áhítottunk, az eddigelé ismert legjobb permetező anyagot és a gyümölcsvédelmi eszközöket, melyeket eleddig külföldről hozattunk végre az új esztendőben hazánkban gyártani is fogják. Ujabb vívmányokkal újabb irányzatok keletkeznek. Remélhetőleg nem láthatunk majd élvezeti cikként olyan undorító árut eladásra bocsátani, a mint azt a közelmúltban és midőn e sorokat írjuk, egynemelyik szövetkezet »fajgyümölcs vásár« cím alatt üz.

Milyenek már most a kilátások a jövő gazdasági évre? Krudelisak. 38,7% és annál jóval nagyobb az összes vetetlen terület, az elvetettek alig keltek ki, megközelíthetetlenek a táblák, a minden kritikát nélkülöző utak miatt. Erdély 65%, a Maros szöge 55%-nál több vetetlen területtel nem dicsekedik, hanem szégyenkezik. A

rossz pénzügyi helyzet, melyet háborus hírek és munkáskéz-hiány fűszereznek, a helyzetet kétségbeejtővé teszik. Készleteket aligha viszünk át az új gazdasági évbe, Ausztria és Magyarország fogyasztása pedig nő s így nem tudjuk, miként fedezzük majd szükségleteinket. Mi lesz, megmondja a jövő? Adja Isten, hogy jóslatunk be ne teljesejék, mert szívünkön viseljük gazdáink jövőjét és jólétét.

Az élelmiszer-hamisítást meggátlandó, már végre is tenni kell valamit egy törvény alakjában. Igen késik az éjji homályban. Miniszterünk budget-beszédjében utalt a fogyasztóközönség istápolására. Helyes és pont. Csakhogy a mig nincs szigorú törvényünk, fogyasztani kell a festett és óriási mennyiségű liszt és még több burgonyaliszttel kevert kolbászműveket, a buzaliszt helyett hamisított, proteinban hiányos burgonyalisztes kenyeret és zsemleket, a vizezett és gypszett tejet, az undorító kinézésű gyümölcsöket, nem kifogástalan ízű és szaglasi érzékünkre és egészségünkre károsan ható husokat és mindmégannyi egészségünket veszélyeztető árukat. Elérkezünk azon fordulóponthoz, melytől nincs visszatérés és immár elodázhatlan a legszigorubb élelmiszertörvény megalkotása. Szigoruan angol minta szerint, hogy a sokféle élelmiszeruzsora mellett legalább élvezhető cikkekhez jusson a magyar globuson élő emberiség. Ütött a törvény létesítésének utolsó órája.

Mint már több ízben e szemlénk helyén említettük, jövőben a kereskedelmi szerződések körül változások állhatnak be. Felszólítottunk oly nyilatkozat tételére, vajon a földmivelést védő vámosok, a hamisan elnevezett agrárvámok fenntartandók-e? Erre a válaszuk nagyon rövid: fenntartandók és szigoritandók és minden oly képtelenség, mint a beviteli-jegy intézménye, még a beszéd tárgyát sem képezheti, bármiképpen is ágáljanak mellettük a malmok és szócsövek vagy egyes meggondolatlan irányítók és gazdavezérek. Állattenyésztésünk védelméért pedig a legszélsőbb határig fokozni kell.

Az 1913-ik év a tizenhárom szám jegyében indul meg. Babonás emberek nem jót várnak tőle. De ugylátszik nem is hoz jót, mert az

▼▼▼▼▼▼▼▼ TÁRCZA. ▼▼▼▼▼▼▼▼

A nemzetek bölcsőjénél.

(A Gazdasági Lapok eredeti tárczája.)

Irta: Fekete József.

Mi a szerelem? Erő, tehetség vagy művészet? Vagy mind a három?

Mindenesetre vannak szerelem-óriások, kiknek egyénisége típus gyanánt marad fenn nemzedékeken keresztül. Ezeknek fajképző ereje uralkodik a családok, törzsek, nemzetek történetében és nélkülök meg nem születhettek volna azok a göndör vagy simahaju, a kerek és hosszú koponyájú, különféle színű emberek, kik fajilag külön típusokat képviselnek.

Milyen titka van az ilyen szerelem-óriások érzéki csodatevésének az emberi anyag kialakításában és hogyan képződnek ők maguk a tengeri, hegyi és alföldi levegő, az északi és déli napsugár, a földrészek életviszonyainak és a zónák váltakozásainak örökké rejtélyes csodakörülményeiből: azt nincs olyan emberi ész vagy fantázia, mely igazán kifürkészhetné.

De, hogy ezek az érzéki óriások és fiaik: a fajok, a törzsek és nemzetek külső megjelenésük gazdag változásaiban megszülethessenek, ahhoz nem elég a természet nagy hatalma, ahhoz a természet játéka is szükséges, a mi már a szerelem zsenialitásához tartozik.

Az emberi tehetség belejátszik a természet östenyészetébe. Ebből származik a kultúra. Ez szerzi meg a tipikus testhez a tipikus szellemet. A szerelem művészete irányítja a népeket. Ritmust visz bele az izmok durva erejébe. Szint, illatot, zamatot teremt, mellyel a nemzetek felruházkodnak. E nélkül nincs élet és ha fakad is, nem virulhat. Zseni nélkül a fajok nem származhatnak és nemzeti élet sem fejlődhet.

A vér és szellem összejátszik. Játszi, enyegő vibrációjuk az emberi hajlamok ellentéteit vonzza egymáshoz. És az ellentétek vonzásából ered a fejlődés. Zseni az, mi önmagából kiemeli a veszteglő erőket, keveri, vegyíti és újjá alkotja az anyagi és szellemi élet parányait.

Nincs olyan nemzet és nincs olyan faj, mely örökké változatlanul, a maga eredeti természetes valóságában megállhatna. Egy sütetből való fajokat nem ismer a történelem, csak fajkeveréket. Szüziest tisztaságban, vegyülés nélkül az

ősök magva meddő és terméketlen maradt volna.

Fel kell áldozni a fajtisztaságot, mint fel kell adni a szüziest szemérmét, hogy egyéni vagy nemzeti élet keletkezhessek. Minden nemzet a változó szerelem gyermeke. Fajkereszteződésben fogantatik, vérkeveredéstől erősödik és kiválasztás által nő nagyra, hogy a kultúra újabb lépcsőfokain emelkedjék folytonosan felfelé.

Sokáig azt hitték, hogy a törzsek teljes elszigetelése, családi széttagoltságok, osztályrendek és kasztok, kiváltságok és társadalmi megkülönböztetések által, az uralkodó fajok előkelő vértisztaságát örök időkre meg lehet védeni. Pedig a népek életének és halálának törvényei a különböző fajok és kultúrelemek vonzó és taszító erőjátékának szerelmi dynamikáját követik. A fajok folytonosan keresik és üldözik egymást, hogy egyesülhessenek. Találkoznak, szétválnak, ölelkeznek és viaskodnak, hogy sarjadzanak. A sarjak pedig új hajtásokat rügyeznek, a bimbók tovább hasadoznak, míg a magvak elválnak és újabb nemző közössülésben a népek örök tavaszát, a fajok örök keletkezését hirdetik.

Minden kultúra, mely eddig a világon létezett, fajkeveredésből származott az által, hogy egyik

A szabadalmazott

„JURENÁK EKE“

**szerkezete egyszerű,
kezelése könnyű,
szabályozása gyors,
kb. 50%-kal többet szánt,
kb. 30%-kal kevesebb vonóerőt igényel,
legtökéletesebb s a jövő ekéje.**

Részletes árjegyzéket szívesen küld:

„JURENÁK“ szab. ekegyár Részvénytárs., MAROSVÁSÁRHELY.

auspiciumok a mezőgazdaságra nézve aligha kedvezőek. Még 1912 ben rosszul indultak meg. Az örökös belpolitikai- és külbonyodalmaik is hatásukat éreztetni fogják. Ki tudja, mi következik? Ha a szerencse-jósok épp úgy cserben hagynak, mint az időjósok és meteorológusok, akkor aligha lesz jó kihatással a mezőgazdaságra az 1913-ik esztendő.

De ne ezen tünődünk, hassunk a rossz ellensúlyozására és meggátlására. A gazdatársadalomnak boldog újévet és tömörülést a küzdelmeik kivívására szívből kívánunk. Mellettük és érdekeikben tovább küzdünk. — ix.

Gazdasági levél.

Irta: Horváth János.

Ráczegres, 1912 decz. 14.

Az Urnak most folyó 1912-ik esztendejéről, annak gazdasági vonatkozásairól általános, jól jellemző képet írni, megmondani minden igazat, el nem hallgatni semmi bajt, de mégis úgy, hogy Jeremiás siralmain kívül valami más is legyen benne, Uram, Kedves Szerkesztő uram: nem kis föladat.

Írom már, írom; de kérem mégis, ha soraim hangulata borusabb lenne tán a kellőnél, tudja be az igazságnak, hogy az általános hangulat alól kivételnek lenni lehetetlen.

Az elmulóban levő év időjárását — a gazdasiker fele titkát — az évszak típusainak az eltolódása jellemzi.

A tavasz nem kikelet, csak télutó, kinlódó czernevékony vegetációval, az örökszép, úde május helyett átmenet nélkül beugrik a nyár, az igazi nyárból hiányzik a meleg, csak a szárazság van meg; — ősszel kimarad az érlelő, cukrosító, keményítő termelő napsugár, hogy szabad folyása lehessen a rothadásnak. A kevésbé ifjú hölgyek nyara helyett állandó hideg. 3 őszi hónapban egy évre való csapadék, természetellenes lehülése a talajnak, a mi további természetellenes őszi vegetációnak az eredménye. Ez, ez az év.

A tél még ősszel kezdődik, hogy befagyjon a földbe a cukorrépa, a tengeri soha be ne érhesen; — de a milyen félelmes következetességgel alakulnak az év következetlenségei: kará-

faj megtermékenyítette a másikat. A helléneket a tengerjáró föniciái nép, mely Görögország partjain gyöngyöket keresett, ébresztette fel természeti állapotából. A kereskedelmi góczpontokon, mint Korinthban és Atheneben történt, ment végbe a föniciái-hellén vérkeresztetés, melyből új faj keletkezett. Ez a faj vig, könnyű, érzéki természetével lényegesen elütött a belső szárazföldi városok népességének, különösen az érintetlenül maradt tiszta doriai nép komoly jellemétől. A spártai és atheni nép jellembeli, sőt politikai ellentétei is ebből az új fajkeveredésből származtak és az atheniek elevenebb, mozgékonyabb szelleme bizonyára a semita vér hozzájárulása által jött létre. A rómaiak katonás, rideg természetét is a görögök könnyebb vérének keresztetése tette alkalmassá egy magasabb művészi és irodalmi kulturára. A legnagyobb római költő Horatius is Nagy-Görögországból származott és így ennek a szerencsés fajkeverésnek igazi szellemi vértanuja gyanánt tekinthető.

A rómaiak által a kelták és ezek, illetve a kelta-románok által a germánok lettek megtermékenyítve és adatokkal bizonyítható, hogy min-

csonyra újra sárban gázolhatunk és töprenghetünk, honnan kapunk ismét jeget.

Tovább fűzve ezt a gondolatmenetet, ha igaz az, hogy nincsen olyan hosszú, a minnek vége ne lenne, — és hogy borura derü a természetes következés: hát már félős, hogy a felváltó periódus éppen olyan szeretlen lesz, mint az előzője. Hosszu esőkre, borus őszre, telre, vég nélküli másik szélsőségtől, aszálytól ments meg Uram minket.

Eddig a természet harezta a miniatűr titánokkal. A ki látó szemmel nézi a termelő foglalkozások sorát, észreveszi, hogy a nyomasztó gondjait a megélhetésnek minden vonalon a fokozottabb tevékenységgel igyekszik ellensúlyozni a társadalom. A jelszó: »termeljünk többet« — az egyetlen sok-sok idő óta, szép Magyarországon, a mely nem vált kortesfogássá, hanem munkában, buzában, valutában konkrét valóság lett.

A több termés több értékével óhajtjuk a terhek többletét fedezni. A mi annál is inkább kívánatos, mert tudvalevő, hogy alacsony hozamok értékét fölemésztik az előállítási költségek, a melyek azonban nem tartanak lépést a hozamok egészséges irányu tovafejlődésével, hanem lemaradnak. Más szóval: nagyobb hozamoknak normális üzemekben aránylag kisebb az előállítási költségeik, mint a kisebb hozamoknak; vagyis a nagyobb hozamoknak ezért is nagyobb a tiszta hozadéka. Tehát megindultunk a cél felé. Itt általános nemzetgazdasági föllendülés következik, a minnek csak az általános jólét emelkedése lehet a következménye. (Sic papiron!)

Az első igazi nekibuzdulás idején jön ránk, bevezített munkánkra az időjárás abnormitásának a csapása. Jó közepes az aratás. A nyári főtermény tehát sikerült. A tengeri, a cukorrépa óriás termést ígér. Tehát »hurra többtermelés, itt a siker. — Magyarország nem volt. — most kezdődik.«

A többbaratás ugyanazon munkaerő kezén tovább tart, behuzódik a cséplésbe, hátráltatja azt, a későbbi és több cséplés lassan halad. A többtermény már megvan, biztos, a mienk, a munkás tehát úgy élvezi, hogy kényelmesebben dolgozik. »Nem viszi el senki sem előlünk, ráérünk.« A cséplés tehát elnyulik, bele szep-temberbe mélyen; a mikor elért bennünket a

denütt a vegyes népességű városokban kezdődött legelőször a kulturu virágzása. Így például Németországban a Rajna vidékén keletkezett a német kultúra, hol a keltaromán és germán elemek leginkább vegyültek. Hollandiában is ott fejlődött a legpezsgőbb művelődés. Ostfrieslandban, hol a batáviak a friezekkel, kik azelőtt teljesen indolens szelleműek voltak, vegyültek. Valamint Thüningiában is eleven szellemű nép keletkezett, mert az erdőhegységben keleten a szlávok és nyugaton a kelták találkoztak a germánokkal.

De nemcsak vásárhelyeken, a harezai küzdelmek történelmi pontjain is élénk a népközeledés. A régi Spanyolországban számos római katonai telepen felfrissült a spanyol vér és ki tudja hiven felsorolni a titkos faji nyomokat, melyeket a románok érintkezése a kisázsiai és afrikai, valamint a legtöbb európai népek életében maga után hátrahagyott? A keresztény kultúra maghíntésénél is alighanem a római katonák állottak őrt, kik a nyomorult szegény zsidó nép petyhüdt szellemét egy új világtörténelmi kulturáramlat friss vérkeringésére ébresztették. És a 18-ik századbeli nagy német klasszikus kulturmozgal-

számításból kifelejtett lehetősége a természet hátráltató beavatkozásának. Óriási nemzetvagyon ment tönkre a kései cséplésben kicsirázott, elértéktelenedett terméseredményekben.

A munkásnép, az előbb komótos, ráérő most zugni kezd. A szerződött árért nem dolgozunk: mert sok a várással eltöltött idő, nehezebb a munka a csirázott gabonában és kevesebb a rövidülő napok munkaeredménye, tehát a mi keresetünk. Adjatok többet, de a jóból, vagy nem dolgozunk... Ma (XII. 14.) tudok még képüket a mezőn, cséplőgépet a félbeli asztag mellett... Tehát a többlet termés redukálódott, az előállítási költség emelkedett, két ok a remélt többtermény elmaradására.

Az esős, napfény nélküli hideg tovább tart rothadásnak indul a szőlők, örömtelen, cukorsovány termése. A szüreti munka dal nélkül esik meg, a termés 30%-a kárba vész. A löre magasabb ára távolról sem rekompenzál a veszteséget. A többtermelés nekibuzdulása legjobban szembetűnő tengeriben és cukorrépaiban. Cukorlében uszunk az idén és a nyugati külföld hadisarcot fog fizetni nekünk a kukoricánkért. Bácskában, Csanádban 50 q-ás terméstről szóltak a regék. Lenni van tán, csak magasan. Savanyu is és nem foghattuk meg a végét.

A megnövekedett többterületen tényleg sok cukorrépa termett. Hogyne! az ma a gazdai kultúra fokmérője, kinek mennyi a cukorrépa holdszáma és az átlagtermése?! A verseny sikeres volt, csak tultengett kissé. Több lett a répa, mint a mennyit magunk is reméltünk és a mennyivel a változott viszonyok mellett bírhattunk. A cukorrépa aratás nehéz körülményei megteremtették a munkauzsort a munkáltatók kényserhelyezete révén. Ötszörös pénzbe került a betakarítás. A mi rossz lehet — vélheti a szemlélő — de talán nincsen ratio nélkül. A nehezebb, a több munka drágább — ez természetes — és a többtermelésből telik is. Ez is természetes.

Csak hogy eleszött az arány. A nagy munkáskereslet új jelenséget teremtett meg, váratlant, tragikus, a munkátlanságot. A magyar munkás visszavonult a munkától. »Hideg van, a munka sáros, nehéz, nem dolgozom. Ha liczítal-

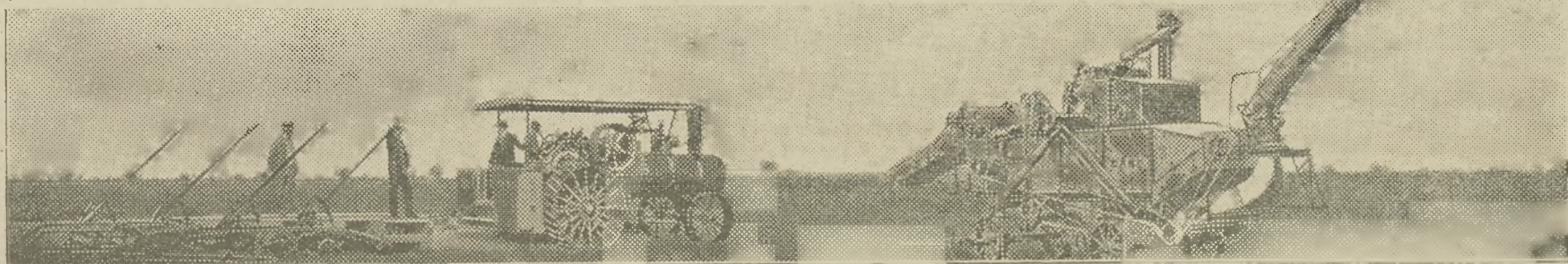
mat is, a harminczéves háboru alatt történt skandináv vérkeresztetésnek szokták beszámítani, mely a német fajt a svéd harcizosok vérével vegyítette.

Bármilyen befolyása lehet is a természet klimatikus viszonyainak, a talaj és táplálkozás hatásának a fajfejlésztésre, mint Buckle állítja, bizonyos, hogy a természeti viszonyok ösmotivumai mellett, a fajok vegytani törvényei is belezárlanak a nemzetek keletkezésének és történelmi sorsának rendkívül érdekes, de még eddig fel nem derített életitkaiba. Buckle rideg természetrajzi felfogása még az állatok, sőt a növények életére nézve sem volna elegendő magyarázat. A természetben is mindenütt az egyéniség kvalitásainak kölcsönös hatásait észleljük, melyek az érintkezés alkalmiszerű, előnyös vagy hátrányos körülményei szerint érvényesülnek. A fajfejlődés soha nem szünő áramlatában, nemcsak a zóna természetes feltételei, a vaspántokkal körülzárt milieu viszonyai határoznak, hanem az az eleven mozgékony, mely az emberi értékek vegyi processzusában az érintkező elemeket folyton feloldja és átdolgozza, újra teremti és nemesíti.

CASE szánt, arat, csépel!

Ne a benzinyáraknak dolgozzék, hanem saját magának! Gondolja meg, hogy a motorbenzin ma már több mint 40 korona. Dolgozzék gőzgéppel! Vezérképviselet

Hahn Arthur és Társai Budapest, VIII., Üllői-ut 52/G.

is önmagára a munkáltató, nem vagyok vele kénytelen, nem dolgozom.»

Csodálatos groteszk jelenség: egy ország, a mely jajgat. Magyarország szabadságszerető, lovas népe pedig ezt csinálja mind. És panaszkodik. És nem ok nélkül. A baj csak az, hogy csak panaszkodik. Muszáj ennek csak így lenni, ki halt már az igazság, hogy segíts magadon és az isten is megsegít? Miért csak mi éppen vitézi magyarok; miért nem sir — csak például — hasonló hangos jajjal a szomszéd Cseh-, Morva- stb. ország, a hol óriási ipari fejlettség mellett velünk össze sem hasonlítható módon sokkalta intenzívebb, tehát több munkával járó a mezőgazdaság üzeme. Nekik a többi dolgukra ugyanazon idejük járt, csudák ott sem járnak manap, egy munkáskézből ott sem lehetett számszerűleg kettő; ha csak iparkodásban, a megértés kölcsönösségében, emberszeretben nem! Miért hogy az ottani ipari államokban nincsen mezőgazdasági munkáskérdés? És miért, hogy az ottani munkás nem hallatja idáig hallhatóan, mint néhol másutt, (uram bocsá) — közel járunk hozzá) hogy: panem et circenses.

A műveltség hiányán mulna mindez? És ha így van mindez, csak mi, az ezeréves Magyarország nem tudna az igaz műveltség magaslatára emelkedni?

Hisz ez a passzivitás már tragikuma egy nemzet fejlődésének. A termelő tényezők egymással fordulása vagy egymásnak a külön magára hagyása minden aktivitás csődje.

Nem a napszámos-tenyésztő fallanszter utópia beszél belőlem, hanem az élet tükrében hamis alapokon látom ugynevezett kulturánkat. A külsőségeket nagyon hamar sajátítottuk el, a belső tartalomtól pedig majdnem semmit. Igényeink növekedésével nem tart lépést termelő képességünk fokozása. Csak beteg kultúra szülhet egyszerre nagyobb igényeket és munkaszégyent, munkaszégyent. Ezért félok, hogy ha így tart: Magyarország nem volt, hanem ezután lesz csak igazán — szegény.

Bármint fáj is, igaz egyik minapi élelzap »tréfája«. A gazda kérde a sokadalmat: mi járatban vagytok, munkát kerestek? A sokadalom: igen. No, és találtatok már? A sokadalom: nem még, hála Isten.

Nem produkálni, csak jól élni a kitarítottak

filozófiája lehet, de egy nemzetrétegé nem. Ez a szög bujt ki a zsákból ez abnormis ősz folyamán, hogy kritikus helyzetbe hozza az egyetlen magyar jelszót, a mi konkrét valóság akar lenni.

Több világosságot, több igaz kulturát, több és egyenlően kötelező törvénytiszteletet; és ez alapon kívánok mindnyájunknak jobb karácsonyt, jobb jövődőt az Istentől.

Karoljuk fel az ujkor vivmányait a gazdaságban.

Írta: Fehér Zoltán.

A rohamos haladás, mely századunk jellemző vonása s mely a mezőgazdaság terén is örvedetesen érezhető, készítetett arra, hogy alábbi sorokban a belterjességre buzdítsam olvasóinkat.

A gazdaság minden ága, úgy a növénytermelés, mint az állattenyésztés és a gazdasági ipar is, csak azon esetben képes a mai kor színvonalára emelkedni s azon megmaradni és a világversenyben helyt állani, ha a legjobb eszközök, szerszámok, gépek és berendezések állanak szolgálatára. Avagy elképzelhető-e, hogy megéljen egy olyan gazda, ki ma is faekével szánt, sarlóval arat, cséphadaróval veri ki a szemet a szalmából és tengeri száron teleteti a lábasjóságot?

Mi azon igazmondásnak hódolunk: a jónak ellensége a jobb. Tehát habár elismerjük p. o. a vasekék minden előnyét, de azért azoknak az még jobba, még tökéletesebbé, kevesebb vonóerőt igénylővé s a talajfelületet jobban elaprózóvá s keverővé alakító újításait megismertetni erkölcsi kötelességünknek tekintjük, mert hisz ezzel a talajművelés jóságát s olcsóbbá tételét mozdítjuk elő s így közvetve bár, a terméseredmények nagyobbodását tesszük lehetővé. Hogyha a cséplőgép berendezésnél oly módosítást találtak fel, melylyel csak egy ezrelékkal (1%) több magot verünk ki a szalmából, vagy melynek alkalmazásával a mag tisztasága lényegesen emelkedik, avagy amivel a tüzelőanyag s vízben némi megtakarítást érünk el, már is meggondolandó, vajjon ne alakíttassuk-e át gépünket e szerint?

A szalmasajtóknak a cséplőgéphez csatolásával az emberi munkaerőt apaszthatjuk s ezzel kiadásainkat is kisebbítjük, de egyuttal az alom

és takarmányszalmában oly megtakarításoka érhetünk el, hogy esetleg a takarmánytermelésre szánt területet csökkenthetjük gazdaságunkban s az ipari növényeket nagyobb mértékben karolhatjuk fel. A cukorrépa és kukoriczának művelése majdnem kizárólagosan gépekkel, ma már a gazdasági költségek apasztása, valamint a termés fokozása céljából oly szükséges, hogy ezek figyelmen kívül hagyása mellett a mérleg serpenyője a veszteség felé fog hajolni. Jó szőlőszajtó nélkül kontárkodás a szőlőtermelés, miként a növénytermelés vetőgép hiányában, csak tengődik, de nem él. Répa- és szecsavágó, daráló és pogácsaszúzó nélkül hizlaldát elképzelni sem tudunk.

Igy a gazdaság minden vonalán a gépek és eszközök elkerülhetlen szüksége ma már elismert tény; az pedig természetes, hogy arra kell törekednünk, miszerint lehetőleg minden új találmányt megismerjük és a legjobbat — viszonyainknak legelőkeltebben megfelelőt — elfogadva megszerezzük s alkalmazzuk.

Azon nézet, hogy a gépek a munkásember kenyerét veszik el, téves; mert voltaképpen a sok géppel felszerelt gazdaság több munkást foglalkoztat, mint az, mely még mindig a régi maradi rendszert követi. Tény, hogy az aratásban többet keresett népünk pár hét alatt, mint ma az aratógépek évadjában, de míg azelőtt a nagyrészt gabonatermeléssel foglalkozó birtokokon az év többi részében nem akadt a munkás kezének dolguk, addig most az ipari növények (különösen a cukorrépa) művelése majdnem egész éven át igényli az emberi munkaerőt is, minden gép és egyéb segédeszköz daczára. Ugy hogy ma egy férfi munkás közel 300 napon át talál megfelelő foglalkozást s illő keresetet; míg hajdanában talán 30 napon szörnyű erőfeszítéssel dolgozott s másik 30 napon még akadt valami dolga, de 240 napon át szent Heverdelnek hódolt. Na már most ha feltesszük is, hogy az aratásban 10 koronát keresett naponta s azután 30 napon 3 koronát tudott szerezni, ez is össze-vissza csak 400 korona. Mai napság keres 200 napon át biztosan á 3 koronát s 100 napon á 2 koronát, ez 600 + 200 = 800 korona, országos átlagban s ez az átlag cselédbér is. (Az idén 30-40 napon át 5-7 korona keresete is volt

És ebben a folytonos erjedésben mindig az életrekesesebb, élni vágyóbb nemes fajok győzedelmeskednek. Ők adnak irányt, teremtenek típusokat a többi inferioris fajoknak. A fajzszeni itt nyilvánul leginkább. Szinte csodálatos, hogy a nagy római világbirodalom összes népei között a számra és fizikai erőre nézve is legkisebb latin faj diadalmaskodott. A huszonnyolcz különböző nemzeti fajokból, melyek a francia egységes típust teremtették, a legkisebb, szellemes, mozgékony, ügyes gall faj vált ki nemzetalkotó kultúrtevényező gyanánt. És hasonló jelenséget tapasztalunk napjainkban is, mikor a porosz nemzetiség a nagy német birodalom típusára rásüti saját hatalmas, erőszakos egyéniségének bélyegét. Mindig és mindenütt „kiválasztott“ fajok válnak uralkodóvá. A mit a régi biblia ösztönszerűleg úgy fejez ki, hogy a zsidó nép volt „Isten kiválasztott népe“ a többi sémi fajok között, azt Darwin és utána az egész természettudomány most mint „fajkiválasztási“ processzust az egész természetben, nemcsak az embereknél, de a növények és állatok fokozatos fejlődésénél is, törvény gyanánt ismerte fel.

A fajok életküzdélmeiben kiválnak egyes fajok, melyek dominálnak. A régi szittyafajból is, mely sok nemzetnek adott kulturát, a magyar

faj, mint „kiválasztott nép“ maradt fenn mind-ekkoráig egyedül. Száz és száz faj kiveszett a régi világból, mialatt a magyar faj, mint uralkodó kultúrfa évezredekben kereszttől számos szerencsés vérkereszteződés folytán kiképződött. Mint ilyen hatalmas, diadalmas nép jelenik meg a magyar először a Volga vidékén Európában és daczára csekély számerejének, megalapítja Magyarországon a sokkal számosabb, de tehetetlen idegen néptenger között immár ezer év óta a maga birodalmát.

Hogyan lett volna ez lehetséges, ha a magyar faj nem birt volna nemzetalkotó faji erővel és hatalmas szellemi zsenivel? Mint Rómában a latin, Görögországban a hellén, Franciaországban a gall, úgy Magyarországon, ebben a poliglott országban, a magyar faj lett urrá és teremtette meg, mint a többi zseniális fajok, a maga magyar kultúrtevényt. De a magyar fajra nézve is áll, a mi a többi összes emberi fajok történeti fejlődésére vonatkozik, hogy nem eredeti, nem keverés nélküli vegyületlen, nem is elszigetelt és szüztiszta faj, hanem hosszú nomád élete alatt és azóta is, hogy Magyarországon uralkodik, folytonosan vegyült és vegyül idegen elemekkel, melyek vérét, szellemét felrisszítik. Nem lehet igaz, a mit a magyar fajra ráfognak, hogy

nem bír beolvastó képességgel, mert számos esettel bizonyítható, hogy a mint a magyar vér beolvad idegen nemzetiségekbe, úgy ezek vérében is a magyar befolyás nagy szerepet játszik. Szellemi és társadalmi tekintetben pedig a magyar faj dominál az összes magyarhoni nemzetiségek fölött.

A fajvegyülés örök folyamatában készülnek a nemzetek. A népek történetének korszakokénti hullámzásai is a vérkereszteződés viszonyaira vezethetők vissza. A Hunyadyak, Zrínyiek, a Damjanichok és Petőfik kora, mind a különböző nemzetiségek vegyületéből és a magyar faj asszimiláló képességéből származnak. Azért emlitjük a négy nevet, mert mindegyik más nemzetiségbeli, Hunyady román, Zrínyi horvát, Damjanich szerb, Petőfi tót. De hány németet, görögöt, örményt, zsidót sőt cigányt is nevezhetnénk, kik tökéletesen beolvadtak a magyarságba, viszont olyan magyarokat, kik idegen családok tagjai gyanánt szerepelnek.

Egészséges nemzeti élet ott van, hol a fajok szerencsésen keverednek, de azért nem kell féltetni a magyar faj szuperioritását, mely a kulturális vegyi érték oly magas fokán áll, hogy mindig uralkodó elem marad az összes magyarországi fajok között.

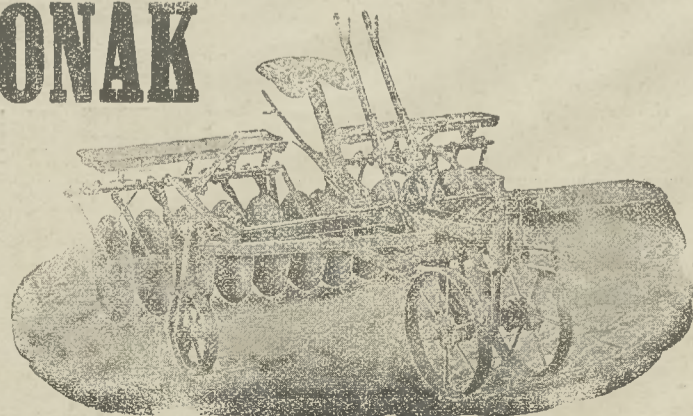
McCormick TÁRCSÁSBBORONÁK

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és legkiválóbb anyaguk révén a legkedveltebbek és legelterjedtebbek. A tarlóbuktatáshoz és őszi szántásra a legújabb szabadalmazott és a hazai viszonyoknak teljesen megfelelő

McCormick Tárçasásboronát

már most kérjük megrendelni, miután gyárunk különben nem képes az óriási szükségletet idejében szállítani.

International Harvester Company of America
BUDAPEST, V., VÁCZI-UT 98.

sok vidéken naponta) Tehát a szellérember sorsa ma jobb mint hajdan, de nem hever annyit mint régen, viszont nem is erőlteti meg magát úgy, mint akkor, midőn kaszákkal vágták le az összes gabonákat és szalastakarmányokat. A gépek könnyítették a munkások helyzetét. De eltekintve attól, hogy a belterjes gazdaság több munkáskezet foglalkoztat, mint a külterjes, még azt is figyelembe kell venni, miszerint az ipari növények termelése folytán ezek feldolgozására létesített gyárak is nagyobb mennyiségű munkást igényelnek, kiknek az év nagy részében állandó jó keresetet biztosítanak (rendesen egészségesebb foglalkozásuk van, mint sok nem mezőgazdasági ipartelepnél s keresetük is nagyobb). Ezen okokból ott, hol az ipari s kereskedelmi növények nagymértékben termesztetnek (nem csak a nagy de a közép és kisbirtokosok által is) s hol gazdasági ipari gyártelepek létesültek, hamarosan szaporodik a népesség és pedig nemcsak bevándorlás, jobban mondva más vidékről oda költözés által, hanem a gyermeklétszám emelkedése

ben nyújtanak pénzben kifejezhető hasznot a gazdának, mert hisz tudvalevőleg nem mindig gépek azok a berendezések, melyeket gazdaságainknak ajánlani bátorodunk, hanem talán esetleg csak építési anyagok, egyes formák, alakok, idomok alkalmazása, felkarolása vagy a meglévők javított kiadása, melylyel a cselédség szolgálatát könnyítjük meg vagy létszámát apaszthatjuk — mert munkateljesítményüket emelhetjük — avagy az állategészségügyet szolgálhatjuk előnyösen, úgy hogy a betegségeket apaszthatjuk a legkisebb számra vagy küszöbölhetjük ki egészen.

Példával igazolom állításomat: Rossz dülöuton alig tud egy ló 4—5 q terhet továbbítani, de ezt is lassan, jó kavicsos talajjal bíró közlekedési vonalon talán már 8—10 q vonóképességű s gyorsabban is halad, de hogyha kis mezei vasutat építünk s ezen expediáljuk a terményeket, akkor egy jó ló 40—50 q terhet is elbir könnyen vontatni ügetés mellett. Önítatókkal ellátott istállóban, ha takarmány s trágyavasut

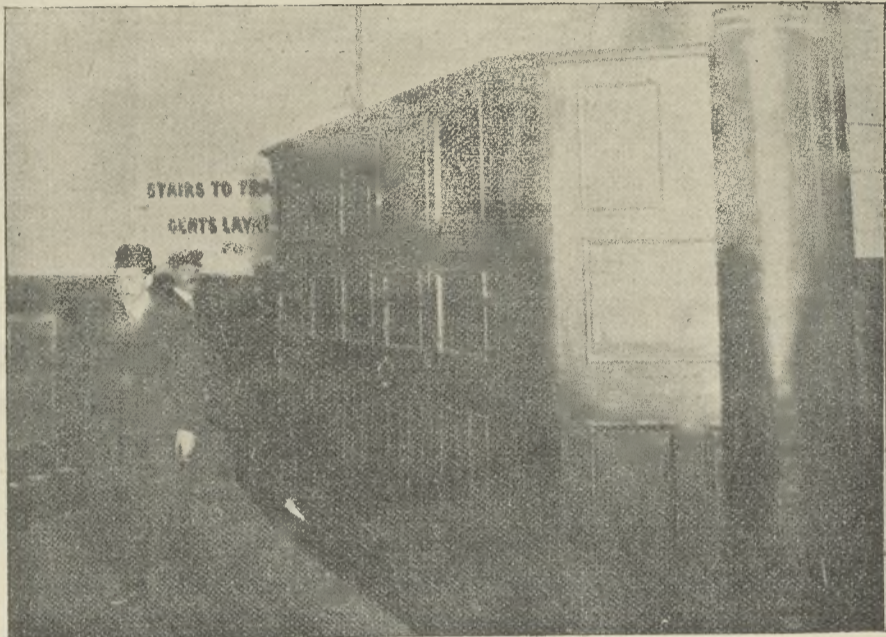
ulhat igazán, csak az szerezhet megfelelő polgári hasznot földjéből s csak az értékesíti a birtokába fektetett tőkét jobban, mintha azt a takarékpénztárba helyezné el kamatra, a ki a befektetéseket nem vonja meg gazdaságától, hanem azoknak hasznát kitudja zsákmányolni saját zsebe részére. Hisz lépten nyomon látjuk, hogy a régi ósdi külterjes gazdaságok alig hoznak 25—3%-ot a tőkeérték után, ellenben jól intruált belterjes birtokok 5—6 sőt 8%-ot is hoznak a holdog tulajdonosnak.

A jövő gazdasága a legnagyobb belterjesség jegyében áll.

A mesterséges szellőztetés újabb módja gazdasági épületeinkben.

Irta: Dr. Hoffmann Ferencz.

A modern mezőgazdálkodást az anyag- és az erő tökéletes kihasználása, meg a takarékoskodás az értékkel jellemzi. Hogy a kész javakat el-

141-ik ábra. Ozonfejlesztő kamra, melyben az összes készülék ellér.

142-ik ábra. A sterilizált és ozonnal felfrissített levegő csővezetéke.

folytán is. Hol pedig csak az ósdi háromnyomásos gabonagazdaság van elterjedve, ott a kivándorlás és az egy gyermekrendszer ütötte fel tanyáját. Továbbá, ha még figyelembe vesszük, hogy a gépek gyártása, kezelése javítása hány egyénnek nyújt tisztességes megélhetési módot s hogy a géppel dolgozó nép megtanul gondolkozni, tud figyelni, megkülönböztetni, tágul látóköre, finomul kézi ügyessége (szóval az általános műveltség létráján jelentékeny számú lépcsőfokon halad felfelé), akkor kitűnik, miszerint a gépek elterjedése a gazdaságban a valódi műveltség terjesztője s minden intelligens gazdának erkölcsi kötelessége ezt viszonyai és körülményeitől telhetőleg istápolni, előmozdítani.

Már régi tapasztalati eredményeken alapuló tény, hogy a jó eszközzel nem csak gyorsabban, de jobban s könnyebben is tudunk dolgozni, tehát a jó kézi eszköz vagy szerszám beszerzése és alkalmazása óriási előnyöket nyújthat a gazdának.

A gazdasági jó berendezések számtalan eset-

is áll a cselédség rendelkezésére (mint p. o. a magyaróvári uradalomban). 20 teheneszámítunk egy tehenest, holott ezen berendezések nélkül többnyire 10, de legjobb esetben 14 darab tehenet képes ellátni egy ember. Így fizetik ki magukat az igazán jó és hasznos beruházások a gazdaságokban.

Nagyon helyesen mutatott rá egyik munkatársunk (x) multkori érdekes cikkében, hogy a nagybirtokok előnye a gépmunka és berendezések által elért olcsóbb termelés, viszont a kisbirtokosé az olcsó kézi munkaerő — a család; de ehhez hozzá kell tenni, hogy nagyon sok jó eszközt, szerszámot és gépet sőt egyes berendezéseket is (pl. mezei vasut) társulva, szövetekezve, egyesülve, megszerezhetik a kiscsapatok is és ők is élvezhetik a mezei termények, termékek és cikkek előállításának olcsóságát, akkor könnyen és biztosan versenyezhetnek a nagybirtokkal.

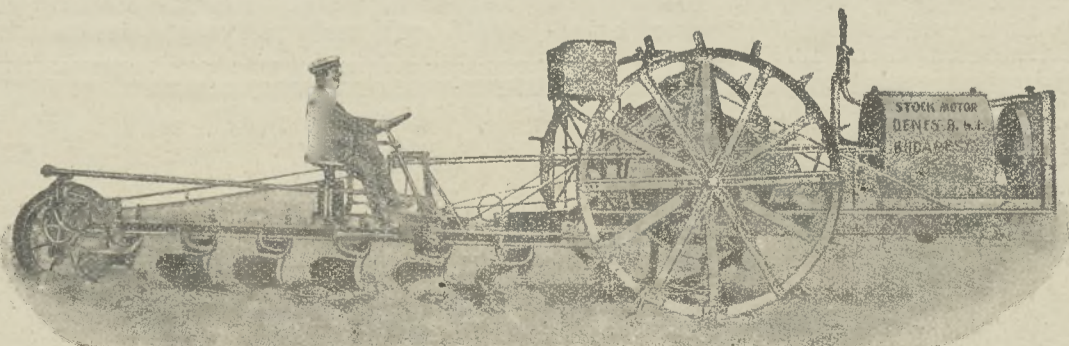
Ezekből kifolyólag kitűnik, hogy a mai versenyekben a mezőgazdaság terén csak az boldo-

tarthassuk, ápolhassuk és a jövő termelés céljaira felhasználhassuk, igénybe vesszük a technológia legújabb vívmányait s valóságos hadjáratot folytatunk az értékenység ellen, mely eleven és holt leltári javainkat emészti.

Épületeinket nagyobb czélszerűséggel, gazdasági és egészségügyi körültekintéssel építjük. Különösen a szellőztetés kérdése az, melyet a modern építész elsősorban megoldani kíván, mert a friss levegő egyetlen mezőgazdasági termelvény konzerválásánál sem nélkülözhető, legkevésbé az állatok ápolásánál, melyeknek a friss levegő egyik éltető eleme.

Az ócska istállók szellőztetési mizériái és az új istállók fogyatékosai e tekintetben, hol közvetve, hol közvetlenül sok kellemetlenséget okoznak a gazdának. Különösen téli időben. Annál nagyobb örömmel kell a gazdának üdvözölnie a mesterséges szellőztetést az ozonnal, mint a tudomány egyik legnagyszerűbb

Aszab. eredeti Stock motoros szántógép

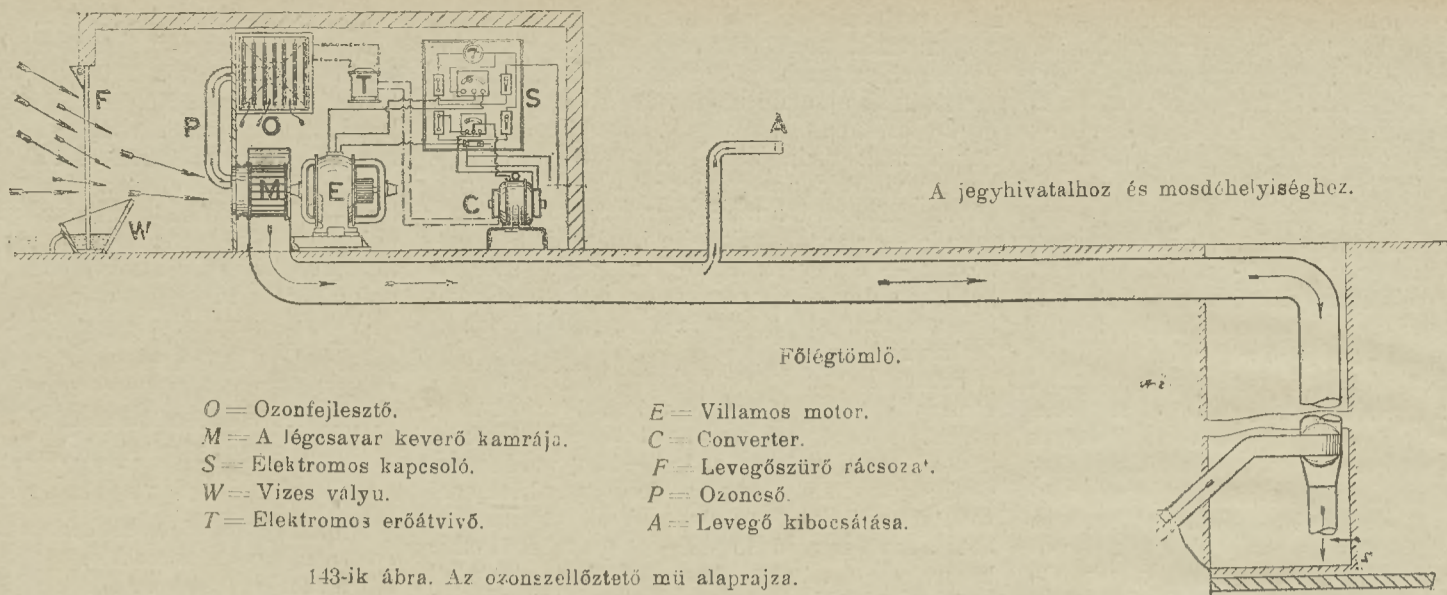

a világon mindenütt mint győztes kerül ki. Legyőz minden létező tractort vagy más motoros szántógépet. Készek vagyunk bárhol és bármilyen időben verseny szántásokon résztvenni és bebizonyítani, hogy a

„STOCK EKE”

ma a legjobb valamennyi létező típus között. Ott, a hol az erőszántógépek felmondják mind a szolgálatot, pl. dombos talajon s b., vagy erős esőzészénél, a „STOCK EKE” könnyedén tovább dolgozik

Kérjen árlapot, szakleírást és rentabilitásra vonatkozó számítást ingyen és bérmentve **DÉNES B. betéti társaságtól, Bpest, V., Lipót-körut 15.**

143-ik ábra. Az ozonszellőztető mű alaprajza.

vivmányát, mellyel állataink egészségét és termelvényeinket célzerűen, könnyen és olcsón konzerválhatjuk.

A mult nyáron angolországi tanulmányaim folyamán nagy meglepetéssel tapasztaltam az ozon szellőztetés nagy elterjedtségét. Nemcsak a mezőgazdaságban, hanem a forgalmi életben is általános ma már a szellőztetés *ozonnal* minden oly esetben, a mikor és a hol a légköri szabad levegő bármely okból szellőztetésre nem használható.

Hogy mily tökéletes, czélszerű és gazdaságos manapság a mesterséges szellőztetés az ozonnal azt legjobban azok a nagyszerű berendezések bizonyítják, melyek Londonban, Newyorkban és más világvárosokban ezidő szerint üzemben vannak.

A mult nyár folyamán igen gyakran igénybe vettem a londoni földalatti vasutat s mindannyiszor feltűnt az az üde levegő, melyet a 60—100 láb mélységben fekvő földalatti állomásokon észleltem. Daczára annak, hogy a 100 láb mélyen fekvő 11 láb és 8 hüvelyk átmérőjű alagutban reggeli 5 órától éjféli 12 óra 30 percig sürgős forgalom idején egyszerre 25, sőt több vonat is száguld egymásután, mely vonatoknak mindegyike átlagosan 330 utast szállít s ugyanakkor az állomásokon és felvonókon 8—10.000 főnyi utas közlekedik, a levegő mégis oly friss, hogy vetekszik a tengerparti ozonduz levegővel.

Nem mulasztottam el annak a szellőztetési rendszernek a tanulmányozását, mely annyi ezer utast lát el friss levegővel, ott az agyagba vajt földalatti csatornában. Annyival is inkább érdekelt e kérdés, mert gyakorlatból tudom, hogy mily nehéz egy rosszul szellőző falakkal épült, rossz szellőztető készülékkel felszerelt istállóban vagy raktári helyiségben a friss levegő biztosítása.

Erről a tanulmányomról kívánok beszámolni azon meggyőződéssel, hogy ha tiszt, olvasóim becses figyelmével megajándékoznak, beláthatják, miszerint a tapasztaltak után istállóink, tejkamráink, avagy raktárhelyiségeink szellőztetése épenséggel nem ütközik nehézségbe.

London város személyforgalmának lebonyolításában nélkülözhetetlenné vált a földalatti vasut, mely kemény agyag talajban furott, téglával és vasgyűrűvel burkolt alagutakban száguld London városa alatt 60—100 láb mélységben.

Könnyen érthető, hogy ily mélységben a természetnél fogva betóduló friss levegő elégtelen lévén az utasok számára, a mesterséges szellőztetést nélkülözhetetlennek találták.

Az elmúlt 11 év alatt, mióta a Central Lon-

don Railway üzemben van, a szellőztetés nehéz kérdését az exhaustor rendszerrel oldották meg. Ez a rendszer abban állott, hogy minden éjjel az üzem beszüntetése után a földalatti tubusokban, a mint az alagutat a jó londoniak nevezik, az ajtókat elzárták és a levegőt a Shepherd Bush nevű állomásnál elhelyezett 200 HP szivó géppel kiszivattyúzták. Így az egész alagútból a levegő kiszivattyúztatván, annak helyébe a légkörből friss levegő tódult. A folyton növekedő forgalom azonban, mely az utvonalknak egyfelől Ealing, másfelől a Great-Eastern vasut Liverpool Street-en fekvő állomásáig eszközölt meghosszabbítása folytán származott, egy modernebb és sokkal hatásosabb szellőztetési rendszert kívánt. Az új szellőztetési rendszer annyival is tökéletesebb az előbbinél, mert nem csupán éjjel szolgáltat friss levegőt, hanem állandóan; a forgalom legcsekélyebb akadályozása nélkül. És éppen ez az, a minek a londoni sürgős forgalom lebonyolításában megbecsülhetetlen előnye van.

A nevezett földalatti villanyos vasut London legforgalmasabb részéből kiindulva, egész a város közepén fekvő »Bank of England«-ig, sőt legujabban már a Liverpool Street-en fekvő vasut állomásig szolgálja a személyforgalmat. Ez a távolság közel 10 angol mf. (16 kilométer). Itt a forgalom két külön álló tubusban bonyolítottatik le, melyek közül egy az induló, másik az érkező vasut számára szolgál. Egy rövid távolság névszerint »Wood Lane és Shepherd Bush« állomások közötti ut kivételével az egész vonal a föld alatt vezet, mesterséges szellőztetés tehát elkerülhetetlenül szükséges.

Az új szellőztetési rendszerrel ozon-nal tisztított friss levegőt préselnek be a földalatti csatornába. Ezt a rendszert az Ozonair részvénytársaság és Mr. E. P. Grove a vasut társaság főmérnöke rendezte be. Ezzel a művel az ozon még eddig sohasem tapasztalt nagymérvű gyakorlati alkalmazást nyert.

Tudvalevőleg az ozon felfedezése 1785-re nyulik vissza, a mikor Van Marum azt észlelte, hogy oxigén-gáz, a melyen elektromos szikrát vezetnek végig, sajátos szaggal bírt s a higany fényes felületét meghalványította. Majd 1840-ben Schönbein a vegyészek figyelmét újra felhívta az ozonra és bebizonyította, hogy az a szagos anyag, melynek ő ozon nevet adott, képes a kálium jodidból a jodint felszabadítani és egyéb oxidáló hatást is kifejteni. Éveken keresztül sok kétség merült fel ezen oxidáló valódi kémiai értéke felől azon egyszerű okból kifolyólag, mivel az ozont csak kis mennyiségben tudták előállítani s magának az ozonnak összetételét szerfelett ha-

tékony tulajdonságainál fogva nehéz volt tanulmányozni. A legnagyobb gonddal végzett kutatások mindazonáltal kiderítették, hogy az ozon nem egyéb mint koncentrált oxigén.

Majd később Andrews hosszas tanulmányozás árán bebizonyította, hogy az oxigén bármily forrásból származzon is, mindég egy és ugyanazon sajátságokkal bíró test, hogy az nem két vagy több elem composituma, hanem oxigén alletropikus formában.

Manapság pedig már közismert dolog, hogy az ozon kisebb mennyiségben jelen van a légkörben. Eredeti forrása valószínűleg a viharok alkalmával történő elektromos kisülések, a víz párolgása, tengervíz hullámozása, tajtékzása, nap-sugárnak hatása a felhőkre stb. Az ozon a légköri levegő tisztántartásában nagy szerepet játszik. Elpusztítja a szervezetre káros bomlási termékeket. Tenger mentén vagy a szabad természetben mindenkor észlelhetni az ozont, ellenben tulsufolt helyiségekben, nagy városok utcáin, üzlethelyiségeiben vagy egyáltalán nem észlelhető vagy csak igen kis mennyiségben van jelen ez az egészségre oly jótékony test.

Hasonlóképpen hiányzik az ozon rosszul szellőztethető istállóinkban.

Szerves anyag, füst, kénes vegyületek és más tisztátalanságok, melyekkel az általunk belélegzett levegő fertőzött, felemészti az ozont. S miként Douglas Galton a hirneves tudós kifejti. Az ozon állandó hiánya a levegő fertőzött voltát mutatja. Az ozon ($O_2 + O = O_3$) egy kiváló deszinficiáló szer. Viz, élelmiszer és levegő tisztítására kiválóan alkalmas. Oly keverékekben, mint a melyben szellőztetésre alkalmazzák a szervezetre üdítő, kellemes illatu szer, különben magában véve penetráns illata van s a chlórhoz hasonló hatást váltja ki a szervezethől. Ennyit röviden az ozonról.

A mi pedig felhasználását szellőztetésre illeti, az úgy történik, hogy az ozonnal telített levegőt vagy állandó árammal, vagy időközönként hajtják be a helyiségbe. Az így tisztított levegő kellemes üdítő, hűvös és tiszta illatu, az idegekre igen csillapító hatású.

Maga a szellőztetési eljárás, melyet leírandó vagyok, igen egyszerű. A légköri levegőt minde- nek előtt egy u. n. szűrő rácson, filtering screen, vezetik keresztül. Ez a szűrő rác pedig nem áll másból, mint egy vasráma huzott sodronyhálóból, melyre egy sűrűbb háló van kifeszítve. A szűrő rácson felülről lefelé állandóan csörgedezik a víz, melyet a rác alján egy vályucskában felfognak s mint elhasználtat elvezetnek.

A levegő ezen a rácsozaton keresztül mintegy

Elmaradt szántások pótlására, valamint az őszi szántásoknak tavaszi megmunkálására legczélszerűbb talajmivelő-készlet a

CATERPILLAR tractor 3 darab kétsoros tárcsásboronával egyesítve

mely ily összeállításban közel 10 méter fogási szélességgel dolgozik és naponta legalább 80 holdat készít elő vetés alá oly finoman elaprózott porhanyó minőségben, mint a kerti föld. — A Caterpillar az egyetlen vontató gép, mely kifagyott, átázott, lágy téli barázdákon haladni képes és a talajt még félannyira sem nyomja meg, mint a lovak vagy ökrök patái.

Közelebbi értesítéssel szívesen szolgál a

Holt Caterpillar Company vezérképviselete, Budapest, V., Hold-u. 15.

átszivatva megtisztul minden kénsavas vagy más a szervezetre ártalmas gázoktól, portól, füsttől, melyekkel a nagy város levegője általában fertőzött szokott lenni.

Az ilyenképpen megtisztított levegő egy keverő kamrába, mixing chamber, áramlik, hol tovább tisztul és sterilizálódik ozon által. Ugyancsak itt gyarapodik a levegő parányi mennyiségű ozonnal, miáltal azt a kellemes üdítő erőt nyeri, mely a hegyi vagy tengerparti levegőt jellemzi.

A szellőztető rendszerrel kapcsolatban van a fűtőhenger is elhelyezve itt a keverő kamrában, melylyel télen át a fűtést is eszközlik.

Sajátságos, hogy a levegő üdítő hatását nyáron jobban érezhetni mint télen.

A levegőáram elosztását tudományos és gyakorlati uton eszközlik, léghuzam sehol sem észlelhető. Az ozon mennyiségét tetszés szerint szabályozhatják vagy csökkenthetik. Ugy, hogy a földalatti helyiségek atmoszférája: hőmérséklet és barometer állás szerint szabályozható.

A szellőztető mű kezelése pedig semmiféle szigorú szabályt nem kíván. Az teljesen automatikus és két-három elektromos kapcsoláson alapul. Ha a motort megindítják az napokig felügyelet nélkül működik. Az egész készülék csekély helyet foglal el, igen tartós, az üzemeltetése pedig alig figyelembe jövő csekélység.

A londoni földalatti villamos vasut minden állomása önálló szellőztető művel ellátott, kivéve a Shepherd's Bush állomást, mely az alagut végén feküdvén, a szabad légköri levegővel táplálják. A 141. ábra az ozon fejlesztő kamrát mutatja, melyben az összes gépezet el van helyezve.

A 143. vázrajz pedig a szellőztető mű alaprajzát tünteti fel, melyen az F-betű a szűrő rácstól jelzi, W a levegő szűrésénél felhasznált víz vályuja. M a villamos légszűrő, mely a légköri levegőt a F-el jelzett rácson beszívja és az O-val jelzett ozon fejlesztőből kitóduló ozonnal keveri. Az oxigén gázzal telt ozon fejlesztő tartányában 10 drb. mindkét oldalon fémszövettel bevont csillámzó lemez nyugszik, megfelelő izoláló alapon. A lemezek T-vel jelzett transformálóval vannak kapcsolatban, melytől néhány ezer volt erejű váltakozó áramot kapnak, minél fogva megszámlálhatatlan lassu kisülés jelentkezik a lemezek felületén.

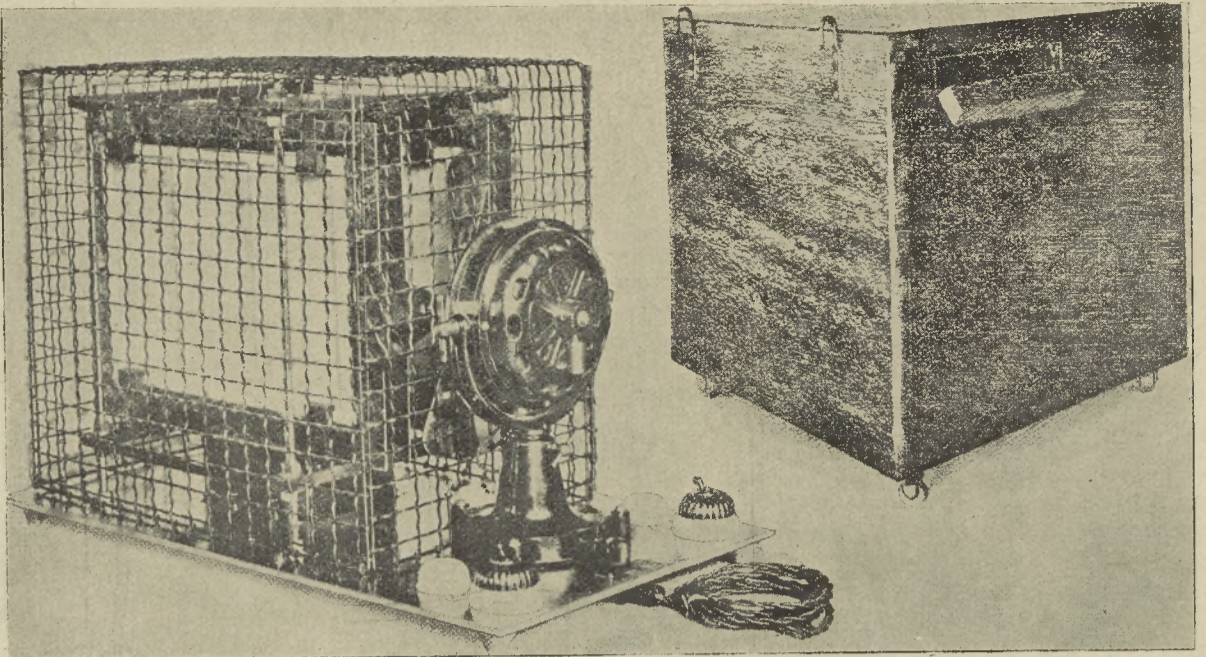
A 145. ábra ily lemezeket, elektrodegyeségeket mutat be. Az ozon (lásd 143. ábra) a P-vel jelzett ozon csővön az M-el jelzett villamos légszűrőhöz vezetettetik, hol az F-el jelzett rácsozaton át beszívott légköri levegővel keverődik és tovább áramlik a fő levegő tömlőbe, mely aztán az így felrített és sterilizált levegőt a legszátságosabb alakú csöveken elvezeti a különböző helyiségekbe. Ily csöveket mutat a 142. ábra.

A Central London Railway ozon szellőztető készülékeinek túlnyomó része $7\frac{1}{2}$ HP. villamos motorokkal tartatik üzemben s óránként 360.000 köb láb levegőt szűr meg és ezt a levegő mennyiségét az ozon fejlesztők kellő mennyiségű ozonnal látják el. Sőt a »Holland Park« és a »British Muzeum« nevű földalatti állomásokon egy-egy munkanap folyamán 80 millió köb láb sterilizált levegőt szivattyuznak be az alagutba.

Ily méretű berendezések természetesen a mezőgazdasági iparunkban tárgyaltanok. De igenis a kisebb szerű készülékek, melyeket egy kétkerekű talyigán ide-oda lehet mozgatni, igen nagy szolgáltatásokat tennének, miként azt Angliában megvalósítva is láttam. Igy szállítható ozon generatorokat mutat be a 144. ábra.

Nemcsak a levegő fertőtlenítése körül, hanem az élelmiszer és vízkészlet eltartásánál is nagy sikerrel alkalmazzák az ozon rendszerű szellőztetést.

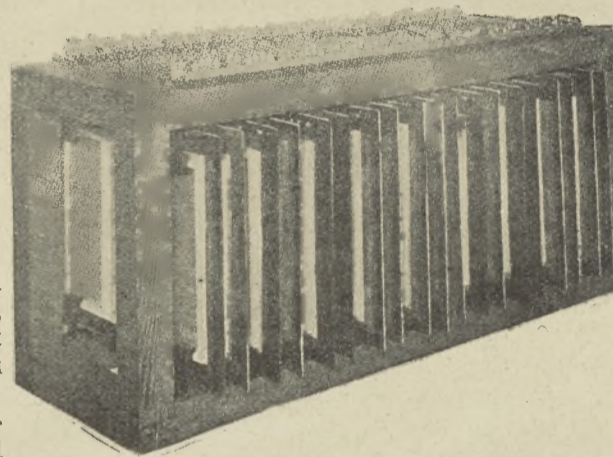
Jéggyártásnál a ozont a víz sterilizálására

144-ik ábra. Könnyen szállítható ozonfejlesztő, gazdasági használatra.

használat. Tökéletes tiszta, baktériummentes, élvezetere szánt jeget idáig csakis kristálytisztá ivóvizből, vagy ennek híján desztillált vizből állítottak elő, a mihez költséges berendezések és nagy gőzmennyiség volt szükséges.

Raktárhelyiségek, pincék, hűtőházak szellőztetése olcsó és egyszerű módon eszközölhető ozon által, mely a hűtőiparban korunk leg-

145-ik ábra. Ozonfejlesztő elektródok.

nagyobb vívmánya. Általa a gazdasági életben egészségünket óvhatjuk, javainkat megkímélhetjük az értékenyészettől.

Örvendetes tudomásul szolgál, hogy hazánkban ozon légszellőztető berendezések már vannak üzemben. Igy Budapesten, Szegeden, Lugoson, Királyhidán van tudomásom azokról.

Érdeklődőknek szives felvilágosítással készségesen szolgálók.

A takarmányfüvek nemesítéséről.

Irta: Legény Ödön.

Akkor, a midőn állattenyésztésünk fejlesztése érdekében teljes igyekezettel törekszünk gazdaságunknak takarmányt termelő területét megnagyobbítani, vagy ha ez akadályokba ütköznék, akkor okszerű talajmunkával, fokozottabb trágyázással és gondosabb növényápolással iparkodunk takarmányterméseink mennyiségét és minőségét emelni és a midőn a rétek és legelők kérdése egyik legdédelgettebb ügye a kormányoknak és a gazdáknak, talán nem lesz érdektelen dolog megemlékezni, a rétek és legelők növényzetének nemesítéséről, melynek segítségével ugyancsak módunkban áll ezen területek termését teteme-

sebben fokozni. Ez alkalommal csupán csak a takarmányfüvek nemesítésével óhajtok foglalkozni, mivel a herefélék nemesítéséről egy más alkalommal szándékozom megemlékezni.

Sajnos, mi még nem tartunk ott, hogy a fűnemesítésnek hazai tapasztalatairól beszámolhassunk. Hazánk növénynemesítése még sokkal fiatalabb, semhogy már fűnemesítésről is beszélhetnénk. Nekünk ennél jóval fontosabb növények nemesítésével kell elsősorban foglalkoznunk, mint a buza, rozs, árpa, zab, tengeriburgonya és répa nemesítésével. Noha a hazai fűnemesítésről még nem beszélhetünk, annál inkább hivatkozhatunk külföldi eredményekre, a melyek utmutatással szolgálhatnak nekünk, illetve azoknak, a kik majd egykor a fűnemesítés munkájához hozzáfognak. Ezen a téren még igen sok a tenni valónk, de olyan feladat ez, mely nemcsak biztos eredménnyel kecsegtet, hanem feltétlen jövedelmezőséget ígér.

Mint minden kulturnövényről, ugy a takarmányfüvekről is azt mondhatjuk, hogy ugyanazon területről sokkal több és jobb termést tudnánk aratni, ha volnának hazánk viszonyainak megfelelő kitenyészett fajtaváltozataink. És ez könnyen érthető, ha figyelembe vesszük azt, hogy az a fűmag, melyet mi rétek és legelők létesítése céljából vásárolunk, majdnem kivétel nélkül mind külföldről vagyis hazánk viszonyaitól eltérő termőhelyről származik. Eppen ezért ezeknek a külföldi magvaknak elvetése után nem is várhatunk maximális termést.

Már azzal is nagyban segítve volna a dolgot, ha hazánkban kiterjedtebb mértékben foglalkoznának fűmagtermesztéssel. Bizonyára ez indította Mauthner Ödönt arra, hogy a »Köztelek« multévi 31. számában a fűmagtermesztés meghonosítása érdekében egy igen tanulságos cikkben hívta fel hazánk gazdáinak figyelmét a fűmagtermesztésre. Ott olvashatjuk, hogy 1909. évben Magyarország és Ausztria $2\frac{1}{2}$ —3 millió koronát adott ki külföldi magvakért, ott mutatja ki Mauthner, hogy ez a tekintélyes összeg évről-évre emelkedik a takarmánynövényeknek termesztése miatt, mely időről időre fokozottabb mértékben történik. De nemcsak hazai fűmagszükségletünk fedezése, hanem annak exportálása céljából is kétségbevonhatlanul jövedelmező volna ez a magtermesztés különösen akkor, ha fűmagtermesztőink közül egynehányan nemesítéssel kapcsolatosan végeznek azt.

Az az egynehány, a ki hazánkban fűmagter-

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott SCHMIDT mérnökdoktor hírneves füstös-tulhevitőjével

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert ugy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmulnak és lényegesen kevesebb szénét fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Váci-körut 51. szám.

Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91-21. Telefon 91-21.

mesztéssel foglalkozik, nem is sejtí, hogy az a fűféle, melyről a magot fogja, a legkülönbébb típusok keverékéből áll, melyek, ha különválasztatnának, elszaporítatnának s egymással összehasonlitatnának, akkor igen különböző értéket mutatnának. Ezeknek az eltérő típusoknak kikeresése, különválasztása és elszaporítása képezi kiindulási pontját a fűnemesítésnek. Azonban, ezt megelőzőleg a nemesítés alapanyagát kell kikeresni, mely célból szükségesnek mutatkozik a nemesíteni szándékolt egy-két fűfélenek a magját eredetire nézve különböző helyről beszerezni s azzal összehasonlító természeti kísérletet végezni azon célból, hogy a helyi viszonyoknak legjobban megfelelőt alapanyagul kiválaszthassuk. Kívánatos volna, hogy ezt az összehasonlító munkát az erre hivatott állami intézetek végezzék, hogy a nemesítő már a megállapított legjobb változatot kapná kézhez s ezáltal sok kiadást kimélve, időt megtakarítva a nemesítés sikere még biztosabb volna.

Ha már mostan ennek a nemesítő anyagának töveit tüzetesebben vizsgáljuk, ezek között igen különböző formákra akadunk, olyanokra, melyek nemcsak egymástól eltérő növénytani tulajdonságokat mutatnak, de különböző természeti értékkel rendelkeznek. Ha p. o. francia perjével dolgozunk, találhatunk olyan egyedeket is, a melyek sötétebb levélszineződésekkel tűnnek ki s levelei középszélesek, a melyek nagy hidegek alkalmával összegöngyölödnek, nagyon fagyállóknak bizonyulnak. De ezek közül is lesznek olyanok, a melyek gyors fejlődésükkel magasabb növésükkel, későbbi virágzásukkal és érésükkel, a szár keményebb és vastagabb voltával, nemkülönben a levelek durvaságával s végül a nagyobb magtermésükkel válnak ki. Ezeket a feltűnő és értékeseknek mutatózó töveket kell ezután különválasztani s magjuknak elvetésével avagy dugványozással, azaz szexuális vagy vegetatív uton elszaporítani, hogy azok valódi értékéről meggyőződhesünk.

A fűnemesítés terén az európai államok közül

146-ik ábra. Különböző magasságu komócsin típusok, melyek Svalöfben egymás mellett természetnek.

Dánia és Svédország vezet érdemlegesebb eredményekkel. Dániában és pedig a Lyngby-i és a Tystofte-i kísérleti állomásokon különösen a csomós ebir (*Dactylis glomerata*), réti csenkesz (*Festuca pratensis*) és a mezei komócsinnal (*Phleum pratense*) mutatnak fel szép eredményeket. Svédországban a növénynemesítés Eldorádójában Svalöfben komócsinnal, réti csenkeszszel és francia perjével (*Avena elatior*) végzik a nemesítést részint a vadon termő-, részint a természetett növényekből kiindulva.

Svalöfben a takarmányfüvek nemesítésénél a következő tulajdonságokat vették figyelembe: a szár hosszúságát (ezt mutatja az 146. ábra), a szár erősségét, a levél szélességét és hosszát, rozsdabetegségekkel szemben tanúsított ellenállóképességet, a korai vagy késői fejlődést (ezt láthatjuk a 147. ábrán). Ezekon kívül egyéb tulajdonságok is megfigyeltettek. Így p. o. a csomós ebirnél: a buga alakja, annak szórózottsága, a polyvaszálkák nagysága stb., a mezei komócsinnál: a kalászsza összehuzott buga alakja, annak színe, a polyvák szálkásodása és a basalserte alakja. Mindezen tulajdonságokat figyelembe véve számtalan formára akadtak,

a melyek elszaporítva különböző értéket mutattak.

Svalöfben a kísérletek azzal a háttérrel eredménynyel végződtek, hogy a komócsinnak közönséges kereskedelmi áruja számtalan különböző tulajdonságu és értékű típusok keverékéből áll. Voltak közöttük rövid- és hosszuszárúak. Mivel pedig ezen tulajdonságok átöröklődnek, magától értetődik, hogy abban az esetben, ha a rövidszárúakból nagyobb mennyiség fordul elő, az a gyenge termőképességet viseli magán.

Az 146. ábra jobb oldalán látható törpe komócsin típusok ezen tulajdonságuk konstansságával tüntek fel. Azért a komócsin nemesítésének célja az legyen, hogy egy hosszú és szilárdszárú, gazdag és széles levézetű, más szóval egy bőtermő fajtát állítsunk elő, mely a komócsinrozsdával (*Puccinia Phlei-pratensis*) szemben ellenálló és kitűnő sarjadzási

képességgel bír. Az ilyen értelemben végrehajtott svalöfi nemesítés azt eredményezte, hogy ezek a nemesített komócsinok 30%-kal nagyobb termést adtak, mint a közönségesek.

A csomós ebir nemesítésénél mindenek előtt egy bőtermő és minél későbbben virágzó félének előállítását óhajtjuk. Későn virágzót azért, mert Svédországban a csomós ebirt nagyobb területeken a későn virágzó svédherével termesztik, mely keverék jóval több termést szolgáltatna, ha a virágzás összeesne. Fejlődés tekintetében a csomós ebirtövek nagy eltéréseket mutatnak, a mit a 147. ábrán is láthatunk, a hol a baloldali tőnek már bugája is észrevehető, ellenben a jobboldali ugyanakkor csak bokrosodni kezd. Hasonlóképen mint a komócsinnál, úgy itt is figyelemmel kell kísérni a rozsdával szemben tanúsított ellenállóképességet, mert ebben a tekintetben a svalöfi tapasztalatok szerint nagy eltérések lehetnek az egyes tövek között, amennyiben az egyiket a csomósebirrozsdá (*Uromyces dactylidis*) annyira tönkre teheti, hogy e miatt a sarjterméstől teljesen elesünk, míg ellenben egy másikon ennek nyomait sem találjuk fel. Jelenleg Svalöfben egy olyan csomósebirfajtát

147-ik ábra. Fejlődésre különböző csomósebir típusok.

148-ik ábra. A csomósebir különböző bugaalkaja. Jobbról összehuzott, balról szétterpesztett bugaalkak.

149-ik ábra. A csomósebir különböző bugaalkaja. Jobbról kicsiny, balról nagy kalászkacsomókkal.

szaporítanak, a melyik relative későn virágozik, hőtermő s a rozsdával szemben feltűnő ellenálló-képességet tanusít.

De nemcsak a termesztési értéket befolyásoló tulajdonságokra, hanem növénytani tulajdonságokra is nagy változatosságot észlelhetünk a csomósebir töveinél. A 148. ábra jobb oldalán láthatunk egy olyan typust, melynek rövidágu bugája magéréskor is össze van huzva, illetőleg balról egy olyat, a melynek bugája szétálló és hosszú elágózódású. Avagy a 149. ábrán jobbról látunk egy olyan csomós ebirtő bugáját, a melyen a kalászka csomók kicsinyek és ritkák s ezzel szemben balról egy olyat, melyen a kalászka-csomók nagyok és tömöttek.

Az eddig elmondottakhoz hasonló változatosságot tapasztaltak Svalöfben más füveknél is, u. m. a réti csenkesznél, a francia perjénél, a mezei ecsetpázsitnál (*Alopecurus pratensis*), a réti perjénél (*Poa pratensis*), a vörös csenkesznél (*Festuca rubra*) és a taraczkos tippannál, (*Agrostis stolonifera*). De egyszersmind arról is szereztek meggyőződést, hogy ezeknek nemesített változatai is 20–30%-kal nagyobb termést szolgáltatnak.

Mint minden téren, úgy a fűnemesítés terén is Amerika nem nézi tétlenül a vén Európa munkáját, hanem lázas sietséggel és kiváló szakértelemmel iparkodik a vezető szerepre szert tenni. Amerikában több kísérleti állomás foglalkozik fűnemesítéssel s különösen a komócsinnal olyan kiváló eredményeket értek el, hogy ma már az amerikaiak közel 300 morfológiailag is megkü-

A Holt-féle Peoriai (amerikai) gépgyár Caterpillarja a mezőgazdaság szolgálatában.

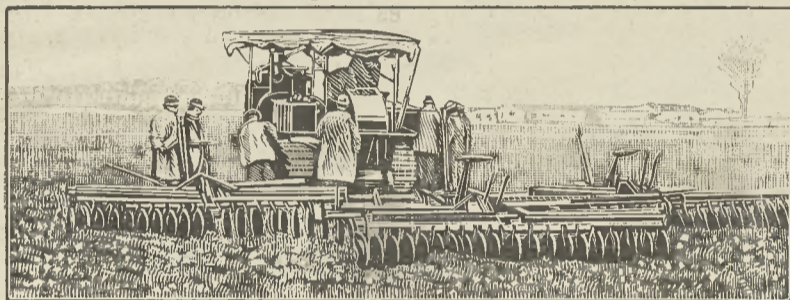
Irta: Molnár Ede.

Amióta a mezőgazdaság kiemelkedett kezdetleges voltából, nagy befektetéseket igénylő üzleti vállalkozássá alakult át, azóta az öntudatra ébredt gazda nem vár mindent a természettől, az időjárás véletlen esélyeitől, hanem céltudatos munkájával tőkéje, fáradozása és kockázata révén rentabilitást keres és jövedelmet akar látni, attól kezdve az előállított termékek önköltségének kérdése is kellő figyelemben részesül. Miután pedig köztudomású, hogy az üzemi kiadások legnagyobb részét a talajelőkészítéssel kapcsolatos munkálatok képezik, úgy világos, hogy gazdaságunk legégetőbb problémája a mindinkább dráguló fogaterő fokozatos kiküszöbölésének megoldása felé közeleg.

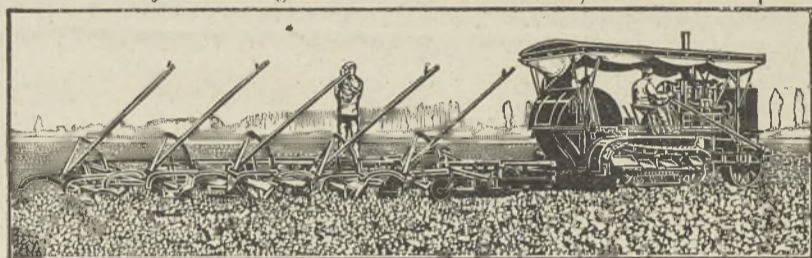
A motorikus erőnek, mint egyetemes üzemi erőforrásnak minél több oldalú felhasználása, minél kiterjedtebb mértékben és ezzel szemben a fogatállomány és cselédszemélyzetnek csökkentése, megközelíti a modern és számítógazdának régi vágyát és ideálját. A mezőgazdaságra támaszkodó gépgyári üzemek már régen felismerték e kérdés horderejét és a világ minden részében lázas tevékenység folyik e probléma megoldására. A találmányok egymást kergették; számtalan gép került forgalomba, melyeknek egyike-másika, legalább megjelenése idejében

van értéke, ha közvetlen aratás után, de még helyesebben az aratással egyidejűleg végzik. A tarlóhántásnak végzési ideje egybeesik a hordással és ha ebben az időszakban mégannyi fogat állana is a gazdaság rendelkezésére, a jó esztendőkből mind kevésnek bizonyulna. A 2 gépes kötélén vontatott nagy gőzek erre a célra nem használhatók, először, mert a kötélén vontatott billenő ekék sekélyszántásra nem célszerűek, de ettől eltekintve, a drótkötéllel vontatott ekével a keresztek között alig lehet mozogni. Mire pedig a keresztek mind betakarítják, addigra már rég elpárolgott a talajnedvesség, a föld kőkeményre szárad, pedig a tarlóhántásnak éppen a talajnedvesség konzerválása volna egyik főcélja. A Caterpillar pedig mindenhol kényelmesen eljár a keresztsorok között és vagy 7 közönséges, vagy 3 egyenként 3½ méter szélességű négysoros (négyszárnyú) tárcsásboronát vontat maga után, s így naponként legalább 80 kat. holdat végez, megbontja a talaj felső rétegének hajcsövességet, oly finom por-szerűen morzsalékosá teszi a felszínét, hogy alatta a föld hosszu ideig nyirkos marad, s az ily tarlóhántás után a késői őszi szántás félerővel sokkal kitünőbb minőségben végezhető el. A tarlóhántásban bennmaradt gyommagvak az első esőre kicsiráznak s a későbbi mély szántás által megsemmisíttetnek s így a vetés tiszta földbe kerül.

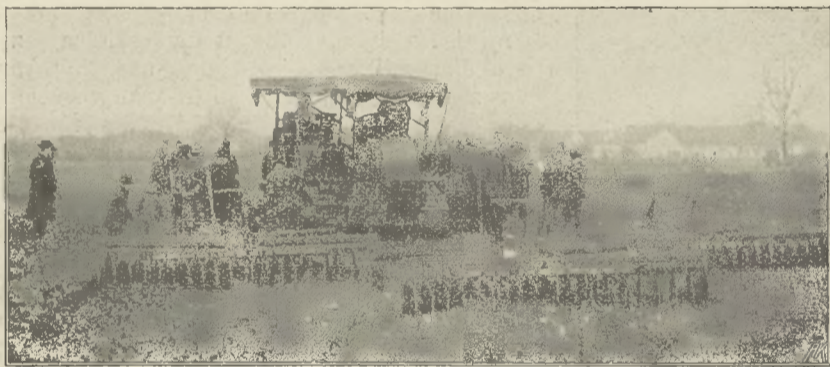
De ha a tartós szárazság folytán, a mi az alföldi szélsőséges éghajlat mellett gyakori, rögs lenne az őszi szántás, akkor a Caterpillar

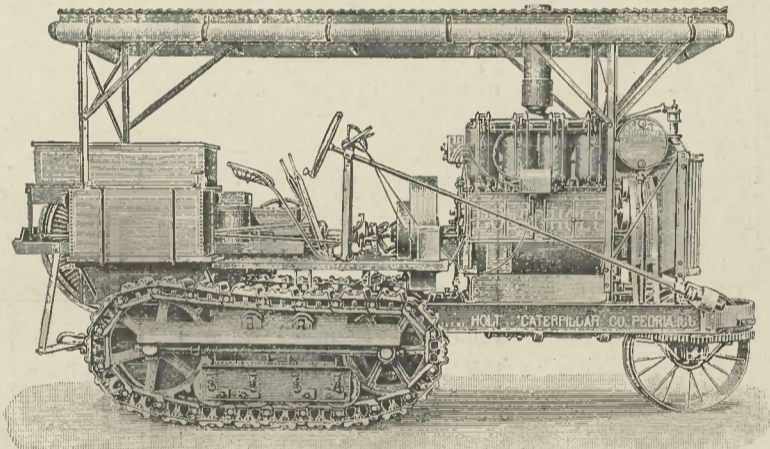
150 ik ábra. Tarlóhántás tárcsásboronákkal. Caterpillárral vontatva.

151-i ábra. Mélyszántás a Caterpillárral.

152-ik ábra. Keverő szántás tárcsásboronákkal. Caterpillárral vontatva.

153-ik ábra. Caterpillár oldal nézete.

lönbözthető alakját ismerik, melyek mindegyike más viszonyok közé és más célra valók. Ezt pedig 10—15 év szorgos munkájának köszönhetik. A legfeltűnőbb eredményt Ithacában, a Cornell egyetemen Webber tanár vezetése alatt végrehajtott fűnemesítés mutat fel, a hol komócsinnal már keresztezések is végeztek. Itt általában a komócsin nemesítésénél a következő tulajdonságok vétetnek figyelembe: 1. zárt gyep, 2. 5—6 levél egy száron, 3. egyforma hosszú hajtások, 4. az elszáradás és elfásodás idejének kinyújtása, 5. a rozsdamentesség, 6. korai vagy késői érés a használati cél szerint, 7. felálló bokrozat a kaszálókra alkalmas típusoknál, 8. jó sarjadzó képesség a legelőkre való típusoknál, 9. mindezen tulajdonságok mellett bőtermőképesség. Fejlődés közben megfigyelik a szár, a bütökökzők és buga hosszát, azok számát, a levelek hosszát és szélességét, azoknak finomságát vagy durvaságát, a bokrosodás nagyságát. Ezekon kívül feljegyzik a virágzás kezdetét és végét, a bugák alakját, a szár és levelek színét, a fagy- és rozsdáallóság mérvét s mindvégül a termés nagyságát.

Ebben az egynehány sorban kívántam a »Gazdasági Lapok«-at olvasó gazdaközönségnek figyelmét a fűnemesítés fontosságára felhívni s rövid vonásokban a követendő érdemlegesebb munkákat ismertetni. Bár csak megértenék magyar gazdáink ennek nagy jelentőségét s mielőbb fogának hozzá a legfontosabb füveknek, u. m. a csomósebir, a komócsin, a téli ecsetpázsit, a francia perje, a réti csenkesz és az árvarozsnok nemesítéséhez.

jó reménnyel kecsegtetett. A gazdaközönség a rendkívül megdrágult állatok és a végkép megromlott cselédviszonyok nyomása alatt, másrészt felbuzdult a biztatáson és a hangzatos reklámokon, elhamarkodottan lelkesedett, hevült és vásárolt.

A Caterpillarban megtestesült a gazdák mindama igénye és várározása, melyet egy gazdaságilag használható egyetemes vontatógéphez fűznek. Valahány gazda a Caterpillart munkában látta, mind hasonlóan nyilatkozott.

Az eddigi bőséges tapasztalatok után kétséget nem szenved, hogy a Caterpillar bármely gazdaságban legalább 60, de esetleg 80 jármos ökröt, vagy legalább 40 jó igás lovat feltétlenül pótol, mert a mely gazda Caterpillar tractort szerez be a fentjelzett mértékben azonnal redukálhatja a fogatállományát, mert kerüljön a Caterpillar bármilyen talajra, vagy bármely viszonyok közé, legyen a föld akár kemény, akár lágy, a nehézmunkálatu szurkos, fekete talaju nagy Alföldön és a szélhordotta futóhomokbuczkákon, dombos hegyvidéken vagy lápos süppedő berki talajon, tartós szárazságok, valamint hosszas esőzések idején, a Caterpillar az év minden szakában és bármely munkára fogottan, az állati erőt helyettesíteni képes.

A Caterpillar különös jelentősége nyilvánul meg abban, hogy oly gazdasági munkálatok végzését a kellő időben lehetővé teszi, melyek fontosságától és hasznos voltától ugyan minden gazda áthatott, de a melyet az eddig rendelkezésre állott eszközökkel végezni nem lehetett. Vegyük pl. a tarlóhántást, melynek csak akkor

után akasztunk 3 vagy négy olyan nehéz és olyan széles fogású rögtörőhengert, a melyent az ökröfogat még csak megmozdítani sem bír és naponta 80—90 kat. holdnyi területen fogjuk talajunkat a rögek mechanikai elporlasztása által kitünő kondícióba hozni, ezzel jó eredményeket érünk el. Hogy az ilyen munkába került vetés egyenletesen kel és erőteljesen fejlődik, azt a gazdának bizonyítani felesleges.

Az őszi szántásoknál kalászosok alá 6—8" mélységre a Caterpillar könnyen vontat a talaj kötöttsége és fizikai állapota szerint, 10—12 egyenként 14" vagy 16" barázdaszélességű ekét (kb. 4 méter összfogás szélességben) és 12 órai munkaidőt véve alapul, könnyen megszánt 24—26 kat. holdat.

Az altalajlazítással egyesített őszi mély szántásnál czukorrépa alá 8" mély forgatás és további 4" mély altalajlazításnál jól munkálható és kedvező kondícióban levő talajokon könnyen visz legalább 8 eketestet, mintegy 280 cm. szélességben, de a legnehezebb kötött talajon, a legsúlyosabb viszonyok közepette is elvontat a Caterpillar legalább 6 eketestet altalajlazítóval együtt és az ilyen rendkívül súlyos körülmények között is elvégez 12 órájával számított munkanaponként 16—18 kat. holdat.

Szántásoknál az ekékkel egyidejűleg boronát is vihet magával a Caterpillar. A mit felszánt, azt egyidejűleg mindjárt apróra el is boronálja és oly csekély erőt vesz igénybe, hogy a benzinfogyasztás alig számottevő.

Vetőszántás helyett a korábban megszántott talajok keverésére, akár őszzsel, akár tavaszszal

ujból megtárcsázzuk akár a közönséges akár a dupla tárcsaboronákkal. Ilyen felszereléssel a Caterpillar napi munkateljesítő képessége átlag 80 kat. hold.

A Caterpillar forgókapás rendszerű fraiserrel (talajmarógéppel) is egyesíthető.

Az üzemi költségek bámulatosan csekélyek, az eddigi hazai földön szerzett tapasztalatok szerint

6—7" mély szántás kat. holdanként K 4.50
13" „ növelés 8" szántás + 5" grubberezés . . . . . K 5.50

A tarlóhántás, vagy a talajelőkészítés vetés alá dupla tárcsás boronával 1.60 koronába kerül, a befektetett tőke kamatai az amortizáció, a benzin, a karbantartási költség, a kenőanyagok és a kiszolgáló személyzet költségeinek beleértésével.

Aratásnál a Caterpillar 5 darab egyenként 8 láb széles kéveket aratógépet játszi könnyedséggel vontat és az így végzett napi munka átlag 80—100 kat. holdat tehet ki.

Cséplésnél könnyen hajtja a legnagyobb cséplőgépet, vagy esetleg két kisebbet, ugyiszintén a cséplővel egyesített kazalozókat, vagy szalma-

sajtókat. Répaszállításnál, burgonyaszállításnál, gabona-, mütrágya-, szén- és hasonló gazdasági fuvarozásoknál a Caterpillar használata feltétlenül olcsóbb, mint az ökör, vagy lóiga és ha beáll a tél, a föld megfagy, havazik, akkor a Caterpillar kiszállíthatja a trágyát, mert őt még a hó és fagy sem hátráltatja munkaképességében.

Komlótelepítési és üzemköltségek.

Irta: dr. Cséser Lajos.

Részben új komlótelepítők informálása okából, részben mert évi 10.000—14.000 métermázsza komló kivételünk értékesítése s rentabilitása is érdekelt, az elmúlt évben komlótelepítési s üzemköltségi (számítási) adatokat gyűjtöttem hazai komlós vidékeken vagy személyesen, de kérdőívek útján is. A begyűlt anyagot mellékelt táblázatokon dolgoztam fel átlag számokkal, mondhatni schematikusan s nem lehetetlen, ha minden nagyobb hazai komlóskert számadásait összehasonlítanánk, éppen ezek az átlagok nem alakulnának ki: ez már az átlagok sorsa!

Egy kat. hold komlóskert telepítési költségei.

Sorszám	Megnevezés	Munkás	Fogat	Drót		Karós		Jegyzet
				rendszer				
				összegek				
K	f	K	f					
a) Közös költségek.								
1	Terület rendezés, felmérés költségei	2	—	3	88	4	—	
2	Alaptrágyázás és beszántás	4	2	50	—	6	—	Kivételes szokás.
3	Rigolozás (földforgatás 50—60 czm. mélyen)	20	—	260	—	260	—	Mély szántással 16 K.
4	Oszlopok, karók, dugványok kijelölése	3	—	22	—	20	30	
5	Komlódugványok ára átlagban, 3580 drb.	—	—	75	—	70	—	Ezre 20 K átlagban.
6	3580 komlódugvány kiültetése (gödör és ültetés)	16	—	27	—	30	—	
b) Karós rendszerű.								
7	3580 drb 7 méteres fenyőkaró ára	—	—	—	—	1432	—	Drb-ként 30 fillér
8	Első évi kapálás, felkötés, tisztogatás	40	—	50	—	50	—	
c) Sodronyművelésnél.								
9	Egy k. holdra szükséges komlóoszlopok beszerzési ára, szállítása átlagban = 120 drb.	—	—	720	—	—	—	6.5—7 méteres akác v. tölgy.
10	Ezen oszlopok beállítási költségei	6	1	43	50	—	—	
11	Egy kat. holdra szükséges sodronyhálózat (550—650 kgr. szükséglet) ára	—	—	650	—	—	—	
12	A sodronyhálózat felrakása, kifeszítése	5	—	50	—	—	—	
13	A tábla szélén kifeszítő tuskók, drb-ként	—	—	15	—	—	—	
14	Kisebb szerelvények, szögek, kapcsok stb.	—	—	10	—	—	—	
15	Létrák, csigák s más eszközök	—	—	20	—	5	—	
I. összegben		—	—	1996	38	1931	30	
d) Általános költségek.								
16	A szárítóház értékének 1 holdra eső részlete	—	—	500	—	500	—	
17	A szárítóház berendezése (rámak, eszközök)	—	—	290	—	290	—	
18	Komlószedéshez kosarak stb.	—	—	20	—	20	—	
II. összegben		—	—	810	—	810	—	
I. összeg		—	—	1996	38	1931	30	
Végösszeg		—	—	2806	38	2741	30	

Az első táblázaton egy kat hold telepítési költségei sorolódnak fel időrendben úgy, hogy a betelepítésnél felmerülnek. Miután összegyűjtött statisztikai anyagom számai igen különböznek, kénytelen vagyok minden tételhez magyarázatokat fűzni:

Ad. 1. területrendezés, felmérés, egyenetlés, célszerű munkát még sík vidéken is, hogy aztán a dugványok, karók, oszlopok elosztásánál egy rendes területen dolgozhassunk. Ez őszi munka. Adataim 5—20 K között változnak.

Ad. 2. nagymunka, a rigolozás 50—60 cm. mélyen szintén még télen végzendő. Kombinálható trágyázással, vagy anélkül, de akár csak a szőlőtelepítésnél, feltétlenül itt is kell a pajorokat és drótférgeket szedetni. Feltétlenül csak a kézi forgatást ajánlom, habár a gőzeke is jó munkát ad (ha kéznél van), de már a mélyszántást vagy sekély szántást s lyukasztást nem tartom kielégítőnek még a Bácska televény talaján sem. Itt kat. holdanként 224 (Bácska), 224 kat. hold (Komárom m.), 200 kat. (Torda-Aranyos vm.), 300 (Háromszék m.), 416 (Fogarás m.) koronás tételeket jelentenek adataim.

Ad. 3. Régi szántóföldeken, domboldalokon, kertekben vagy új területeken trágyázni is szoktak vagy istálló-trágyával, vagy Thomassalakkal, — sokan azonban azt vallják, hogy elegendő friss tápanyag került a forgatással a föld szí-

nére — majd trágyának később, ha gyengülnek a termések! — ám a felfordult friss talajnak fő érlelője a trágya s ilyenben gyorsabban fejlődik az új komlós ültetvény.

Ad. 4. Vagy még ősszel, vagy a következő tavasszal kell a komlótőkék helyét $\frac{140}{140} - \frac{150}{150}$ —

$\frac{160}{160}$ cm.-nyi □-kötésben kijelölni nád, vagy

venyige darabkákkal s a sodronyművelésnél kis karókkal, ezekre ugyanis szükség lesz minden komlótőke mellett. Az oszlopsodrony-rendszer-nél nem árt, ha a drótvázat tartó oszlopok stb. helyeit is még az ősszel kijelöljük rigolozás után, hogy aztán tavasszal annál kevesebbet tapossuk a földet.

Ad. 5. A komlódugványok ára átlagban ezrenként 20 K szokott lenni, ám 1904-ben volt 40 K is, a mikor egy tavasszal 400 kat. holdat telepítettek szerte a hazában, igen bizván az 1903-iki jó ár állandóságában. Ezen árat új telepítésekre állapítom meg, hozzá telepítéseknél a tavaszi metszés idején szedve 3—4 K lesz az önköltségi ár. Hogy milyen fajta, honnan szerzendő az új telepítéshez (komlódugvány) — utalok szerény munkámra*). Az iménti ültetési távolságok jelzéséből következik, hogy egy kat. holdra 3000—4000 drb dugvány kell.

*) Magyar Komlóművelés, az Erdélyi Gazdasági Egyesület kiadványa, Kolozsvár. II. kiadás. Ára 3 K.

Ad. 6. A dugványok helyének kigödrözése, elültetése, bekomposztozása átlagban 30 K kat. holdanként, természetesen majorsági munkával jóval kevesebb. A dugványokat már januárban kell megrendelni s megérkezés után célszerű azonnal elültetni.

A mellékelt táblázatnak két oszlopa van: b), a karós művelés költségei és c), a sodronyművelés adatai — habár eddig a költségek közös schémát mutatnak. A karós művelésnél nagy tétel a 6.5—7 méteres (fenyőudár) karó beszerzése annak, a kinek a hegyvidékről kell hozatnia. Ha az uradalomnak közel van tisztítandó fiatal fenyőültetvénye, akkor csak a kitermelés, meghántás és elfuvarozás számítható. Ám ha csak ilyenformán nem igen olcsó a karóanyag, inkább a drótos művelést ajánlom, sok előnye mellett azért is, mert az amortizációja legalább is 20 évre osztható el, a fenyőkaró pedig 8—10 év után újítandó.

Ad. 9. A sodronyművelésnél nagy tétel a kat. holdanként szükséges 100—150 drb. akác- vagy tölgy- (jókorá telefon-) oszlop beszerzése; természetesen, ha az uradalomnak erdeje van, úgy jóval kevesebbe kerül, mint a kinek vásárolnia s vasuton, szekeren fuvaroztatnia kell. Ezt a kimutatásban 6 koronával számítom, tehát 120 drb = 720 K, 1 kat. holdra. De Szengyelen 200 K, Háromszéken 504 K, Alsó-Hentsén 648 K, Czenczobáton 400 K, Futtakon 450 K a kat. holdankénti oszlopanyag-költség, ám legújabb komlósterületünkön (Bácska) 720 K az általános költség.

Ad. 10. Ezen oszlopok s szélső horgonyfák beállítása is bér munkással van számítva kat. holdanként 40—50 K-ért, azonban késő ősszel vagy kora tavasszal, a mikor a majorsági erő már és még rendelkezésre áll — olcsóbban is elvégezhető.

Ad. 11. Megint jól a zsebbe kell nyulni a dróthálózat sodronyanyagának beszerzésénél: keretnek 5^{m/m}-es czinezett drót kell, párhuzamos (tartó) drótnak 4^{m/m}-es anyag. Persze, a mikor még a postakincstártól lehetett ócska használt távirtda-sodronyt vásárolni, jóval kevesebbe került a dróthálózat. Így Csoncsóháton 70 K, Alsó-Hentsén 180 K, Hotyodon 900 K, Mezőszengyelen 600 K költség esik egy kat. holdra.

Ad. 12. A sodronyhálózat előkészítése, szét-darabolása, összekötése, burkolása, felrakása, kifeszítése stb. a legnehezebb munka a sodronyművelés komlóskert telepítésnél s ide már okvetlen komlós vidékekről kell hozatni tiz ügyes előmunkást, habár ha közelben akad valami fazcér telefon- vagy távirtdamunka, ez is elvégezhető, ha elébb már jól megnézett valami célszerű régi komlóskertet.

Ad. 13. Ha az oszlop-sodronyváz már fel van állítva, köröskörül a széleken lehorgonyzással az egész hálózatot ki kell feszíteni, de egyszerűen mindég két oldalról (szembe) kell a feszítést végezni, mert különben megdől a szerkezet.

Ad. 14. és 15. tételek magukba foglalják a komlótelepítési és művelési eszközök árának egy kat. holdra eső részletét, u. m. lajtorják, csigák, szögek, kapcsok, csavarok stb. költségeit. E pontnál a karós művelésnél már kevesebb a költség, legfeljebb a karólyukasztó vasrud, a karóemelő stb. árát lehet számítani.

Az általános költségek szinte közösek: a komlószedő ponyvák, kosarak, gyűjtőkosarak kis tételei vannak itt, de nagy költséget jelent kat. holdanként a komlószáritó szin, komlószáritó zsaluház, vagy a fűtött szerkezetű tég-lából épített komlószáritó-épület költségének egy kat. holdra eső részlete. A beállított 500 K összeg +, illetve belső eszközfelszereléssel = 810 K összeg sablonos. Itt a gyakorlatban igen nagy változatosságot találnak. Vannak szekér-színek, istálló- és házpadlásokra, magtárakba beállítható s szétszedhető szárítórámarendszerek (ezek a legolcsóbbak), vannak külön (fából épített) szárítóházak 2000—3000 K költséggel, természetes szárításra — de ha már 4—5 holdnyi a komlóskertünk, legezlszerűbb mesterséges (fűtött) komlószáritó-házakat: vagy beépíteni pld. magtárba, vagy egészen ujonnan építeni 3000—4000 K költséggel, ebben aztán az időjárástól (esőtől, harmattól) mentesen lehet a komlótermést szárítani, — s tegyük hozzá, kényelmesen szép piaci terméket előállítani.

A táblázat végsummájához érve látjuk, hogy nem nagy különbség a két művelési mód telepítési költségei között: a sodronyművelésnél 1996 K (+810), a karós művelésnél 1931 K

(+ 810) = 65 K a karósművelés előnyére, ha azonban 25 éves tartósságot számítunk, úgy a karósművelés drágább lesz, mert ezen idő alatt a karókat legalább egyszer, ha nem kétszer ujtani kell, tehát + 1500 K legalább a pluszköltség. Nézem hivatkozott könyvemnek 1905-ben megjelent idevonatkozó táblázatát: ott az orsz. átlagos telepítési költség 1153 K volt, az összes költség kat. holdanként pedig 1486 K. Megdrágult jelentékenyen ezen alig hogy felledült termelési ág beállítási költsége is akkora összeggel, hogy minden új telepítésnél ugyan csak számba kell előbb venni a közlekedési, jó értékesítési s termelési viszonyokat, különösen: hogy ilyen nagy befektetésnek a kamattjévedelme s törlesztési %-a állandósuljon, az évi tiszta jövedelmen túl is.

Gyümölcstermesztésünk egyik legnagyobb baja.

Írta: Angyal Dezső.

Szomorú valóság, hogy sikeres és jövedelmező gyümölcstermesztésünknek számos baja, akadályja és ebből folyólag hátránya van, a melyek gátolják abban, hogy az egész vonalon kifejlődhessék és közzgazdaságunkban betölthesse azt a tért, a melyre hivatott. Ezuttal azonban nem kívánok minden egyes hibára és hiányra kiterjeszkedni, mert ez nagyon messze vezetne az elölről, miért is, mielőtt a legnagyobb bajra reá mutatnék, csak érinteni kívánom, hogy az első hibát többnyire már akkor követjük el, a midőn az éghajlat, fekvés és talaj figyelembevétel nélkül állapítjuk meg az egyes természetű gyümölcsnemeket, még inkább azonban ezek egyes fajtáit.

Éppen így nem számolunk a piac, vagy a vásárlók igényeivel sem, hanem saját egyéni ízlésünket akarjuk a fogyasztókra reá erőszakolni. Azt sem kívánom most részletezni, hogy minő nagy hiba az, hogy mi minden egyes vidéken majdnem az összes gyümölcsnemeket akarjuk termesztetni. Pedig minden egyes vidéknek megvan az ő gyümölcsészeti jellege, a mely megmutatja, hogy ott mi termesztendő sikerrel, a melyet tehát nagyon is figyelembe kell venni akkor, ha jövedelmezőségi szempontok vezérelnek bennünket új gyümölcsösök létesítésénél, avagy régiak átalakításánál, mert így sohasem alakulhatnak ki egyes, egy-két gyümölcsnemből álló nagy gyümölcstermő központok. Lám a szomszédos stájeroknál már régóta annyira rendezettek e tekintetben a viszonyok, hogy ott nemcsak azt tudják, mely vidéken termesztene nagyban almát, körtét, hanem még azt is, hogy mely kerületben kaphatók egyes gyümölcsfajták tömegesen,

Arról sem kívánok ezuttal szólni, hogy hazánk déli részein nemcsak a legkorábbi és korai cseresznyefajtákat, a melyek ott többnyire tiszták, kukacztalanok, hanem a közepes és későbbi fajtákat is termesztik, a melyek pedig ott mindenkor kukaczosak is és így kevés értékűek. Viszont ismét hazánk nyugati és északi, vagyis hűvösebb vidékek természetűi, a hol a cseresznyekukac az egyszerű ismeretlen csapás, szintén a legkorábbi cseresznyefajták után nyulnak, a helyett, hogy a késői befőzésre is alkalmas fajtákat termesztene, mert ezek szép nagyok, zamatosak, tehát keresettek. Holott a koraiak fő értéke éppen koraiságukban rejlik, abban pedig az enyhébb éghajlatú vidékek természetűivel szintugy nem versenyezhetnek, mint ezek a kukacztalan késői fajtákkal.

Ime természetűnk így rontják akaratlanul is egymást és pedig nemcsak a cseresznyékkel, hanem egyéb gyümölcsökkel is. Arra sem kívánok részletesen kiterjeszkedni, hogy kertgazdánk nem tudják vagy nem akarják a haszongyümölcstermesztést a kedvtelésből vagy a saját szükségletükből üzöttől elkülöníteni, a mi szinte olyan lényeges hiba, mint az, hogy a legtöbb helyen tulsok, köztük nem egy értéktelen, nem az illető vidékre való, vagy nem piaczképes fajtát termesztene. Pedig semmi sem volna könnyebb, mint megfelelő áttalásokkal ezen a bajon gyökeresen segíteni.

Azt sem kívánom most részletezni, hogy gyümölcsünk legnagyobb része tulszerűen

van ültetve, a mi sok tekintetben nagyon is hátrányos éppen úgy, mint az a sajnos körülmény is, hogy a talajt, a gyökérágyat tehát, a melyben évtizedekig állanak a fák, természetűnk zöme megfelelően sem elő nem készít, sem a további években nem munkálja meg úgy, a mint kellene. Még sok ilyen és ezekhez hasonló bajokról és hiányokról lehetne megemlékezni, nehogy azonban a rendelkezésemre bocsájtott teret tullepjem, áttérek arra, a mi jelenleg hazai gyümölcstermesztésünk legnagyobb baja. Ez első sorban is az, hogy a fát jól-rosszul belenyomjuk a földbe és a legtöbbünk csak akkor néz feléje, a midőn esetleg termést hozott.

Áll ez a tétel különösen is kisgazdáink nagy részére, a kiknek halvány fogalmuk sincsen arról, hogy miképpen kell gyümölcsfákat szakszerűen ültetni és ápolni. De intelligens gyümölcstermesztőink tulnyomó része sem gondolja fát azzal a szeretettel, alaposággal, a mellyel ezt tenni kellene, a mit mutat az is, hogy tiszta féreg és folt nélküli gyümölcsöt ezeknél is csak elvétve találunk, szemben a stájer és déltiroli kis és nagy gyümölcstermesztővel, a ki alaposan és szakszerűen védekezik a vértetű, almamoly, paizstetvek stb. ellen éppen úgy, a mint nem hagyja fáján elhatalmasodni a fusicladium, lisztharmat és számos más élősködő gomba szervezeteket sem, hanem a mig egy részről saját jól felfogott érdekében szeretettel, odaadással és szakértelemmel trágyázza és porhanyítja gyümölcsfái talaját, megritkítja a tulsűrű fakoronákat, sőt a gyümölcsöket is és megtakarítja fájának törzsét, addig más részről alaposan és kitartással és így eredményesen alkalmazza a dendrint, thanatont, kén-mész és bordói oldatot, természetesen mindegyiket a maga idejében és helyén, a minek következtében gyümölcseik jól fejlettek, tiszták és piaczképesek már azért is, mivel gondosan és vigyázva szedik, megfelelően osztályozzák és csomagolják azokat, de meg azért is, mivel az egészséges üzleti érzékkel többé-kevésbé megáldott természetű, vagy maga viszi a piacra terményeit, vagy a jól szervezett és mozgékony stájer szövetkezeti központ útján értékesíti terményeit. Azért látjuk azután, hogy nemcsak a mi székesfővárosunk, hanem a wieni gyümölcspiaczokon is messze látszó garmadákban állanak a gyümölcscsel terhelt ládák és hordók, a miénk pedig kosarakban szerénykedik mellettök.

És miért van ez így? Azon egyszerű okból, mert mi a földművelésügyi kormány jóvoltából olcsón jutunk gyümölcsfaoltványokhoz, ültetünk tehát derűre-borúra fákat, de aztán a legkevesebbünk ápolja, gondolja azokat szakszerűen. Mi bizony csak úgy ültetjük a gyümölcstermesztést és bajnak, mondjuk, ha nincsen termésünk és bajnak ha sok van! És ez az elszomorító állapot nem is fordul addig jobbra, a mig természetűnk az egész vonalon be nem látják azt, hogy jelenleg mivel gyümölcsünk a századokon át üzött gondos kiválasztás, nemesítés és mivel eredményei, korántsem azonban a természet egyszerű adományai. Éppen ez okból folytonos ápolást, gondozást és védelmet igényelnek, ha azt nem akarjuk, hogy azok ős állapotukba ismét visszaessenek.

Az állapotok megjavulása addig nem remélhető, a mig természetűnk be nem látják továbbá azt is, hogy a jövedelmező gyümölcstermesztés éppen olyan ága földművelésünknek, mint bármely más, mi végett, ha abból hasznót akarunk látni, nem szabad azt mellékesnek tekinteni, hanem meg kell ehhez is a tudást, a szakértelemet szerezni és az adott viszonyok között úgy berendezni és nevelni, mint gazdaságunk bármely más ágát; ha azután a szakértelem és szeretet még némi üzleti tudással is párosul, remélhetünk abból megfelelő jövedelmet.

A mig erre a hatásra nem jutunk, addig szegény-szemre és közzgazdaságunk nagy hátrányára bizony sokunk karácsonyi asztalát idegen gyümölcs fogja diszítani és pedig azon egyszerű okból, mert nem gondoljuk, nem védjük gyümölcsfáinkat szeretettel, szakértelemmel és azzal az odaadással, a mellyel ezt tennünk kellene. Ime ezeket tartom gyümölcstermesztésünk legnagyobb bajának, a melyek

felett így télviz idején a szeretet mostani ünnepén illik elmélkedni annak, a ki ezt a jószándéku közleményt végigolvasásra méltónak ítélte, mert találhat benne olyant, a minek esetleg hasznát láthatja.

Amerikai gyümölcsök.

Az eredményes gazdálkodásnak egyik fő tényezője a gazdasági jövedelem szaporítása. A gazda sem pénzt, sem fáradságot ma már nem kiméli, hogy jövedelmét szaporíthassa.

De vannak gazdasági ágazatok, a melyek nálunk még kellő értékelésekben nem részesülnek. Pedig földművelésügyünk jelenlegi vezetője néhány kisebb, de jövedelmező ágazatokra nagy súlyt fektet, melyek főleg a szőlő és gyümölcstermelésben kulminálnak. Különösen ezen utóbbit szeretné miniszterünk oly magaslatra emelni, mint a szőlőművelést, a melynek létesítésével maradandó emléket biztosít magának úgy a gazdák szívében, nemkülönben a hazai közzgazdaság előbbrevitelében. E tekintetben gróf Serényi Béla regiméje alatt sok üdvös intézkedést láttunk és szívből kívánjuk, hogy az eredmény se maradjon el.

Ha gyümölcstermelésről beszélünk, ugymintaképül áll előttünk az Amerikai Egyesült Államok gyümölcsészete. A francziák és déltiroliak gyümölcsetének haladása ugyis ismeretes, melyhez most Itália nevezetesen Észak-Olaszországi sorakozik.

Mai illusztrációink tárgyait az amerikai gyümölcsészetből merítettük. Tudvalevő dolog, hogy egyes amerikai gyümölcsfajok egyes fajtái nálunk polgárjogokat nyertek. Csak emlékeztetni óhajtanánk t. gazdáinkat a Jonathan almára, melynek ize a mi hazai éghajlatunkban nagy javulást ért el. Megízleltük a Hamburgon át hozánk eljutott és a hazánkban termelt e fajtájú gyümölcsöket és bizvást elmondhatjuk, hogy az itt termelték sokkal jobb ízűek.

De hát t. olvasóink a Jonathan alma Amerikában, melynek eredetére nézve a nézetek eltérők, mert az amerikaiak az ő eredeti fajtájuknak tekintik, az ausztráliaiak pedig az övének tartják, már hordó almává degredáltatott, mert hiszen ott a termelők nálánál sokkal jobb fajtákkal dicsekednek, mint a milyenek a King David, Rome Beauty, utóbbi különböző változatokban, a Senator, a Stayman Winesap, Black Ben, a Champion és főleg a Stark Delicious-féle, mely az egyhangú vélemény és Luther Burbank szerint a piros jószág quintessenciáját képezi.

Alkalmunk volt mindezeket ismét Hamburgon át bejött gyümölcsök révén megízlelni, a hazánkban termelt Jonathan-al összehasonlítani. És bizvást elmondhatjuk, hogy valamennyi felséges voltát azonban a Delicious tulszárnyalja.

Egyik illusztrációnk a Delicious almákat eredeti nagyságuk $\frac{2}{3}$ -ában mutatja be, a King Dávid-fát az ültetéstől számított harmadik évében második gyümölcsét hozva, látjuk továbbá a Delicious almát felvágott állapotban, miután 2 hónapig feküdt egy gyümölcskereskedő kirakatában, nemkülönben az Amerikában termelt cseresznyefajták egynemelyikét szintén $\frac{2}{3}$ nagyságban. Hogy az amerikaiak nem elégszenek meg egyes meglévő fajtáikkal, az természetes. Ott van az őszi barackjuk közül az Elberta. (Mint mondják nem vált be nálunk. A homokot pedig egyszerűen, az e sorok írójának véleménye.) Mit tett ezzel a tengeren tulon Stark hírneves tenyésztő és faiskola tulajdonos? Előállította a Stark June (juniusi) a Stark Early (korai) Elberta Cling (duránczai) a Late (késői) Elbertát és a legkésőbbi az Október Krummel őszi barackot. Van tehát ott haladás.

Már most egy kéréssel fordulunk földművelésügyi miniszterünkhöz.

Tudjuk, hogy Amerikából fákat, főleg a vértetű (mintha nálunk nem volna épp oly bőven sőt bővebben mint kint, mert ott tesznek terjedése és kipusztítása ellen sokat, nálunk alig valamit) és a San José Scale miatt behozni nem szabad. De ujabban éppen kormányzatunk rendelte el a cyangáz használatát a rovarirtás miatt faiskoláinkban és kérdjük nem volna-e opportunus, azoknak, kik a miniszteriumhoz folyamodnak és Amerikából hozának néhány példányt a szaporítás céljából, azt megengedni, hogy e fákat a cyangáz rovar és féreg öltötteményének, persze a díjak megfizetése ellenében kitegyék? Azt hisszük, hogy ily módon Magyarország oly gyümölcsfajtákhöz

juthatna, melyeknek szaporítása kívánatos lenne és melyek révén gyümölcészészetünk, gyümölcs-termelésünk és így közgazdaságunk csak nyerhetne. San José? Hiszen Amerikában őt, a californiai lé révén egyes államokban máris ki-

pusztították. Örvedetes megnyugtatóssal szolgáljon az is, hogy a Forbin-gyár (Budapest, V., Váci-ut 93.), mely ennek előállítását, valamint az összes gyümölcészeti védekezési eszközök és szerek gyártási és elárutási jogát gyümölcs-

termelőink javára, magának megszerezte, már januárban gyártani fogja. Ez pedig nagy haladást jelent és ha párosul a fentebb előadott, a miniszterhez intézett a cyángázt felhasználható kérésünkkel, úgy lehetne jobb, nemesebb, kitünőbb és bevált gyümölcsfajokat és fajtákat termelnünk.

Adja Isten, hogy kérésünk ne vesszen el a pusztá messzeségében! Ajánljuk az összes intéző factorok szives figyelmébe.

Férges dió, mogyoró.

Irta: Kadocsa Gyula.

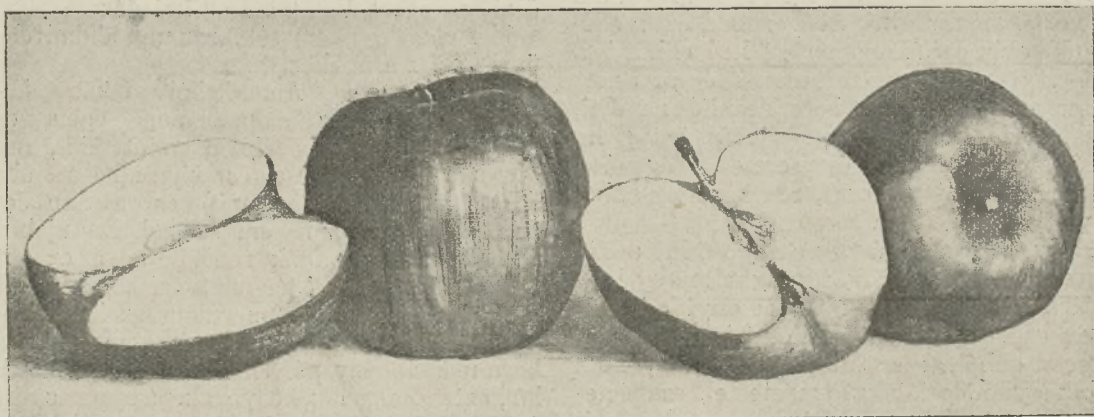
Bár ilyenkor, karácsony táján, mindenféle gyümölcs iránt nagy a kereslet a piacokon, mégis a legnagyobb kelendősége a diónak van: kell a sok ünnepi dióspatkóhoz, aranydiónak a karácsonyfára, no meg a kedves családi körben megült Szent estén az elmaradhatatlan kártyajátékhöz, a mikor is ősi szokás szerint csengő pénz helyett csörgő dióval fizetünk. Mint szerény csatlósa kíséri ilyenkor diadalmas utjában a diót a mogyoró. Egyáltalában e két gyümölcsöt már annyira összetartozónak szoktuk meg, hogy önkénytelen is rájár már a szánk: dió, mogyoró, s ha az egyikről történik említés, feltétlenül eszünkbe jut a másik is.

A nagy kereslet folytán igen természetesen felszökken ilyenkor az árak is s a ki a jelenségeket komolyan megítélni akarja, a ki mérlegelni, következtetni szeret, szinte meglepődve látja maga előtt az igazságot, hogy ezen, hazánkban meglehetősen elhanyagolt gyümölcsök természetese mekkora haszonnal jár! A jól értékesíthetés mellett még egyéb, nem kevesebb figyelemben részesítendő körülmények is számításba veendőek. Így mindkét gyümölcsfaj jóval igénytelenebb a többi gyümölcsfajoknál; kevesebb ápolást kívánnak; a gyümölcsük eltartása jóval könnyebb, egyszerűbb és kevesebb befektetést igényel és végül jóval *kevesebb a rovarrellenségük!* Elérkeztem így oda, ahová tulajdonképen eljutni akartam: a rovarkárvetőkhez. Mert tán felesleges sokat indokolnom, hogy jómagam elsősorban ebből a szempontból nézem a diót és mogyorót. Kiki arról szeret beszélni, a miben »odahaza van«. Navita de ventis... etc. Szólok pedig ezutal, hogy a tárgyam aktuális legyen, a most legaktuálisabb két gyümölcsnek ugyancsak most legszembetűnőbb károsodásáról: a dió- és mogyorógyümölcs megférgesedéséről.

Ha a külföldi szakirodalomban kutatunk, a dió férgesedésének okozójául majdnem mindenütt egyedül a *diómolyt* (*Carpocapsa amplana* Hb.) találjuk felemlítve. Ezt a külföldre nézve bizonyára helyes megfigyelést mi minden kri-

154-ik ábra. Amerikában kedvelt cseresznyék és meggyek. (Az eredeti nagyság $\frac{2}{3}$ -a.)

155-ik ábra. Delicious almák, melyek 3 hónapig kirakatban voltak és azután felvágattak.

156-ik ábra. A Stark King David almafa második gyümölcsompájában.

tika nélkül átvettük és ma már minálunk a mint mondani szokás, »átment a köztudatba«, hogy a dió férgesedését a diómoly okozza. Ha az alma férgesedését az *almamoly* (*Carpocapsa pomonella* L.), a szilva férgesedését a *szilvamoly* (*Grapholitha funebrana* Tr.), a szőlő férgesedését a kétféle *szőlőmoly* (*Polychrosis botrana* Schiff- és *Cochylis ambiguella* Hb.) okozza, akkor csak természetes, gondolja mindenki hogy a dió férgesedését meg a diómoly okozza! Pedig tévedés van a dologban. Bár diómoly hazánkban majdnem mindenütt akad, a dió férgesedésének nálunk mégis csak a legritkább esetben az okozója, hanem miként azt a hazai vizsgálatok és tenyésztési kísérletek mutatták, az esetek legtöbbszörében a közismert *almamoly* szerepel mint ilyen.

A diómolynak több gazdanövénye van s első sorban az erdei fák, mint e tölgy, bükk, továbbá a szelid gesztenygyümölcsére tart igényt s csak másodsorban fordul elő a dióban és mogyoróban. A pille alakjában és nagyságában hasonlít az *almamoly*hoz, ettől azonban mellső szárnyainak világosabb (fahéj-) színe, továbbá azoknak nagy, világos, barnán szegélyezett belső szegélyfoltjaival üt el. Rajzási ideje június—júliusban van. A megtermékenyített nőtény a petéit a még éretlen gyümölcsökre rakja le, a kikelő hernyók beforakodnak a gyümölcsök belsejébe s abból táplálkoznak. A piszkos, fehér színű, barna fejű hernyók ősziig teljes kifejlődésüket elérve, a korábban lehulló gyümölcsössel együtt a földre kerülnek. Az áttelelés hernyóalakban történik és pedig a földben s a legnagyobb valószínűség szerint magában a gyümölcsben. Akár csak az *almamoly*-nál, a bábbáátalakulás itt is csak tavasszal történik. Eszerint tehát csak egy nemzedéke van évente a diómolynak nem úgy, mint az *almamoly*nak, melynek tudvalevőleg évente több nemzedéke van.

Miként azonban már fentebb kifejezésre juttattam a diómolynak hernyója a dióban minálunk valóban ritkaságszámba megy, ellenben annál gyakrabban található az *almamoly* hernyója dióinkban. Az *almamoly* ugyanis nemcsak az alma- és körtefára szorítkozik, mint gazdanövényekre, hanem átmegegyen a dióra és kajszibarackra is, főleg ha erősebben elszaporodott gyümölcsöskertünkben és ha ez utóbbiak közel állanak az alma- és körtefákhoz. Az *almamoly* a diófán is ugyanazon életmódot folytatja, mint az alma- és körtefán s mely életmódja mindnyájunk előtt sokkal ismertebb, semhogy annak tárgyalásától most el ne tekintenék. Fontosabb a védekezés kérdése, bár nagyon egyszerű a felelet: **védekezzünk szorgalmasan alma- és körtefáinkon az *almamoly* ellen s akkor nem lesz moly, mely átjőjjön a diófáinkra.** Tehát szedessük naponként a hullott gyümölcsöt kertünk összes fái alól, ezáltal nem csupán az *almamoly* hernyóját, hanem egyéb gyümölcsrontó rovarot és gombát is pusztítunk el.

A szedett gyümölcsöt természetesen mielőbb használjuk el, avagy hordjuk a trágyalébe, hogy a kártevők így megfulladjanak. Alkalmazzuk gondosan a hernyófogóköteleket és pedig június közepétől kezdve egészen szeptember végéig, kéthetenként ujjakkal felváltva, mindig a régieket. A legutolsó köteleket karácsonyig hagyjuk a fán, csak akkor tüzeljük el. E hernyófogó köteleket diófáinkon is éppen úgy alkalmazhatjuk, mint az almafákon. Gondunk legyen arra, hogy a gyümölcsöskamara ablaka, ajtaja áprilistól kezdve júliusig zárva legyen, hogy a benne rajzó pillék a szabadba ki ne jussanak. Az alma- és körtefa elvirágzása után pedig alkalmazzuk az óvatos permetezést arzénsavas rézzel (schweinfurti zöld). Ha mindezen szabályokat pontosan betartjuk, elérjük, hogy alma- és körtetermésünk csak kisebb százalékban lesz férges, dióink pedig majdnem teljesen féregmentes marad.

Az irodalom szerint a diómoly előfordul a mo-

gyoróban is, annak férgesedését okozva. Miként azonban dióinkban, úgy a mogyoróinkban is csak ritkaságszámba megy az előfordulása, ellenben annál gyakoribb a *mogyoróbogár* (*Balaninus nucum* L.) kártétele a mogyoróinkban. A likas

mogyoró közismert, de bizonyára kevésbé is mert e kártételnek végrehajtója. A mogyoróbogár egy sárgásbarna színű rövid, tömött szőrrel fedett igen hosszú, vékony hajlott fejjel, a mint mondani szokták: »ormánnyal« fel-

157-ik ábra. A piros amerikai „Delicious“ alma. Az eredeti nagyság $\frac{2}{3}$ -a.)

158-ik ábra. A Stayman Winesap (borizü) almafa és gyümölcsei.

fegyverzett bogár, melynek hossza, mintegy 7—8 mm. Mikor nyáron a mogyoró már jókorára megnőtt, teljes nagyságának mintegy a felét elérte, megjelenik a bokrokra a mogyoróbogár is. A megtermékenyített nőtényen hosszu fejevel lyukat fur a zöld mogyoróba, majd a feje végén levő foga közé fogott tojását a furt lyukon át a gyümölcs belsejébe dugja. A tojásból kikelő lárv a mogyoró belsejéből él. A kirágott lyuk idővel beheged. A lárv a mogyoró belsejében éri el teljes kifejlődését, a mikor is mintegy 6—7 mm. hosszu. Lábatlan, a teste erősen ránczos felületű, csontfehér színű, feje barna. Őszig teljesen megnő, ekkor rendszerint a gyümölcsessel együtt lehull a földre, majd a héjba egy kerek nyílást rág s ezen át elhagyja eddigi lakását s a földre vonul, a hol mint lárv a telet át. Ha a fertőzött mogyoró nem esik le a bokorról, a lárv a rágott nyíláson át leveti magát a földre, a hová mindenáron jutnia kell, hogy téli tanyáján félre vonulva várja a tavaszt, a mikor átalakul bábba. A báb-ból a nyár elején lép ki a bogár, a mely a már ismertetett módon gondoskodik fajának további fenntartásáról.

A mogyoróbogár kártétele helyel-közzel eléggé szembevető, szükséges azért ellene a védekezésről gondoskodni, annnyival is inkább, mivel a vadontermő mogyoróról mind nagyobb számban jön át a nemesebb kulturfajtákra, melyeknek idővel, ha nagyobb mérvű elszaporodásának gátat nem vetünk, valóságos csapásává válhatik. A védekezés egyszerű s abban áll, hogy már május végétől kezdve, de főleg július hó folyamán, hetenként kétszer, reggelként, a bokrok alján terített ponyvára lerázogatjuk a bogarakat, összeszedjük s megöljük. A fertőzött gyümölcs előbb hullván le az egészségesnél, szorgalmasan szedjük össze ezt is és égessük el, mielőtt a lárv a kirágtat volna magát a gyümölcsből.

A szeretet Szent ünnepén, a midőn kedves, mosolygó arcok ülnek körül családi asztalunkat, amidőn cseng a pohár és csörög a dió, mogyoró, ha utóbbiakból kezünkbe kerül egy-egy »férges példány«, legyen ez csendes memento nekünk arra, hogy a jövőben nagyobb erélyvel vegyük fel a küzdelmet a dió és mogyoró ellenségeinek amugy is kisedő táborá ellen! . . .

Szőlők trágyázása.

Irta: Szilvassy Géza.

Hogy valamely talajban a szőlő a kívánalmaknak megfelelőleg tenyészzen, illetőleg, hogy a szőlőművelés kitizesse magát, kell, hogy azok a tápanyagok, a melyekre a szőlőnek kifejlődése közben szüksége van, oly mértékben és arányban legyenek jelen a talajban, a mely mértékben és arányban azt a szőlő megköveteli.

A szőlőnek épp úgy mint más gazdasági növénynek is, sokféle tápanyagra van szüksége. A szőlőnek szükséges tápanyagok közül a legfontosabb: *nitrogén*, a *foszforsav* és *káli*. Ezen kívül szüksége van még a szőlőnek *mészre*, *vasra*, *kénre*, *magnesiára* stb. Ez utóbbi tápanyagok a trágyázás szempontjából nem bírnak nagy fontossággal, mert ezek a talajban rendszerint oly mennyiségben vannak jelen, a mely mértékben azt a szőlő megköveteli.

A nitrogén, foszforsav és káli azonban rendszerint nincs oly mértékben jelen a talajban, a mely mértékben arra a szőlőnek szüksége van, ez okból tehát ezen tápanyagokat időnként pótolni kell. Az istálló trágya azokat a tápanyagokat, a melyekre a szőlőnek szüksége van, mind tartalmazza, tehát ha istálló trágyával trágyázunk, akkor azokat a tápanyagokat, a melyekre a szőlőnek szüksége van, vissza is adtuk a talajnak. Rendszerint azonban kellő mennyiségű istállótrágyát nem tudunk beszerezni, vagy ha például rendelkezésre áll is a kellő mennyiségű istállótrágya, a szőlő fekvése olyan, hogy annak a felszállítása sok esetben tehetetlen, vagy pedig oly költségre kerülne, hogy a trágyázás nem fizetné ki magát. A szőlők trágyázásánál tehát igen sok esetben kénytelenek vagyunk az istállótrágyát mellőzni és tisztán műtrágyát használni, vagy pedig, ha teljesen nem is mellőzzük az istállótrágyát, azt műtrágyával kombinálva alkalmazzuk.

A szőlő egy évi termésével viszonylag igen sok tápanyagot von el a talajból. A szőlővessző, a levézet a szőlőfürtök képzésére annak megérlelésére igen sok tápanyagot szükséges, a szőlőművelés tehát hasznatható üzleti foglalkozás csak az esetben lehet, ha a szőlő tápanyagai mindenkor a kellő mennyiségben vannak jelen.

Hogy a szőlő talajából egy évi termékkel mennyi tápanyag vonat ki évenként, az nagyon változó, minél erőteljesebben fejlődik valamely szőlő, annál nagyobb rendszerint a termés, így tehát megállapítható, hogy rendes körülmények közt a talajból felhasznált tápanyag annál több, minél nagyobb a termés.

Egy kat. holdon rendes körülmények közt átlagban 30 hl. bor termésre lehet számítani, ilyen termés mellett egy kat. holdról egy évi termékkel kivon a szőlő a talajból körülbelül 30 kgr. nitrogént (N), 9⁵ kgr. foszfort (P₂O₅), 38 kgr. káli (K₂O). Ez az a mennyiség tehát, a melyet évenként a szőlő talajának vissza kell adni. Tekintettel azonban arra, hogy a szőlő a fentebb kimutatott tápanyagot csak nagyobb készletből képes hasznosítani, a szőlő által felhasznált tápanyagok visszapótlásánál erre tekintettel kell lennünk s az évenkénti visszapótlásnál a fent kimutatott mennyiségnél többet kell számítani.

Hogy egy kat hold szőlőnek mennyi trágya adandó évenként, az más körülményektől is függ.

Igy pl. istállótrágyából egy kat. hold szőlőre, ha az jó termő erőben van s közép kötöttséggel bír, tehát a trágyát nem használja ki gyorsan, elég leendő 200 métermázsa. Minél kötöttebb a talaj, annál több istállótrágyát adhatunk nagyobb időközökben, és minél lazább a talaj, annál kevesebbet, de rövid időközben.

Mint fennebb már említve volt, a szőlők trágyázása tisztán istállótrágyával sokszor kivihe-tetlen, ezért indokolva van az istállótrágyának, ha nem is egészben, de részben helyettesítése műtrágyával. Ezt még indokoltabbá teszi azon körülmény, hogy az istállótrágya az összes tápanyagokat tartalmazza ugyan, de pl. a nitrogén rendszerint tulsúlyban, míg a foszfort pedig kisebb mennyiségben tartalmazza. Már most, ha a foszfort is kellő mennyiségben óhajtjuk istállótrágyával a szőlő talajába juttatni, viszonylag a trágyának egy oly nagy tömegét kellene a szőlőbe felszállítani, hogy annak szállítási költsége a művelési költséget annyira emelné, hogy esetleg kockázattá is válhatik a szőlőművelés jövedelmezősége. Ha az istállótrágyát műtrágyával kombináljuk, helyes lesz akként eljárunk, hogy pl. az első évben kat. holdanként adunk 200 q istállótrágyát. E trágyának a hatása kihat a következő két évre is úgy, hogy a második és harmadik évben trágyázni nem kell. A negyedik évben szintén teljes trágyát adunk, de műtrágyából, vagyis nitrogén, foszfor és káli műtrágyát.

Ötödik évben elégséges leendő csak nitrogént tartalmazó műtrágyát adni. A hatodik évben ismét teljes trágyát juttatunk a talajba a műtrágyából, épp úgy, mint a negyedik évben, és végül a hetedik évben ismét csak nitrogént tartalmazó műtrágyát adunk a szőlő tetejének, úgy mint az ötödik évben. A nyolcadik évben újból kezdjük istállótrágyával a sorrendet.

A műtrágyának az alkalmazása különösen a homokon bír nagyobb fontossággal. A homoki szőlőnek állandóan istállótrágyával ellátása foly-tán a talaj humus tartalma folyton emelkedik s idővel, bár hosszabb idő kell hozzá, a humus-tartalom oly mértékre emelkedik, hogy a talaj lassanként elveszti a phylloxera elleni immu-nitását, míg ha a homoki szőlőt műtrágyával is trágyazzuk, ez az időpont mindenestre sokkal későbbben következik be.

Zöldtrágyázás a konyhakertben.

Irta: Ordódy László.

Hellriegel és Schultz-Lupitz óta nagy szerepet tölt be mezőgazdaságunkban a zöldtrágyázás. Ennek lényegét mindnyájan ismerjük. A vetés-forgóba beillesztve nitrogényűjtő vagyis pillangósvirágú növényt vetünk, de azt le nem kaszáljuk, hanem mikor teljes virágpompájában van, leszántjuk. Ezen művelettel a föld nitrogén-tartalmát fokozzuk és humusképző anyagot viszünk belé. Így történik ez a mezőgazdaságban, de nem így ám a konyhakertben. Egy egész évet nem áldozhatunk föl a konyhakert zöldtrágyázására, mert a konyhakert földje sokkal értékesebb, semhogy egy évig termék nélkül hagyjuk, viszont a zöldtrágyázással oly nagy terméshozadékot el nem érhetünk, hogy az az előző évi terméshozadékot is kárpótolja. A konyhakerti zöldtrágyázásnak mellékesen is hasznat kell hajtani.

E czelra legalkalmasabb növény a *bokorbab*. Nincsen más oly növény, mely akár a kötött, akár a könnyű talaju földeket oly kitűnő állapotban hagyná maga után, mint a bab. Finom gyökereivel át- és átszővi a földet és ezáltal azt lazává és porhanyóvá teszi, azonkívül a gyökere és levélete bármely növény alá kitűnő trágyát szolgáltat. A bab e czelra annál is inkább alkalmas, mert az általa végzett zöldtrágyázási művelet teljesen költségnélküli. Mint zöldtrágya külön művelést nem igényel, amit pedig mint termény megkövetel, azon munkálatok költségeit bőségesen fedezi a termékkel, melyet hozott. Azáltal pedig, hogy a hüvelyeket zölden leszedjük, nagyon csekély mennyiségben vonunk el a földtől reá nézve fontos anyagokat (legnagyobb-részt csak vizet), ellenben határozottan gazdagítjuk különösen nitrogénben, hogy ha a termésétől megfosztott növényt aláássuk.

Kevésbé ismeretes talán az, hogy korai fajtájú babot későn, júniusban, júliusban, sőt augusztusban is ültethetünk és kedvező időjárás esetén kitűnő zöldbabot kaphatunk még októberben is. Ezen őszi évszakban nagy ennek az értéke és ugyancsak pénzre lehet belőle a háziasszony. Előfordul természetesen néha, hogy korai fagyok esetén elfagy, de kárunk ez esetben sincsen, mert zöldtrágyának alászántjuk és így indirekte hajtunk hasznat vele. De ez nincsen mindég így és egynéhány rossz év okozta hiányokat bőségesen pótolja a jó évek gazdag termése.

A babon kívül a zöldtrágyázáshoz igen alkalmas növény a *borsó* is, de ennek ültetése csupán a tavaszi hónapokra szorítkozik, mert a nyáron vagy ősszel ültetett ellep a lisztharmat. A *csillagfürt*, mely a mezőgazdaságban igen gyakran előforduló zöldtrágya növény, a konyhakertben e czelra nem alkalmas, mert kifejlődésére egy egész évet vesz igénybe és így ezen trágyázási mód igen költséges, csupán akkor lehetne alkalmazni, ha egy táblát amugy is egész éven át üresen hagyunk volna, de viszont ennek konyhakertben nem szabad előfordulnia.

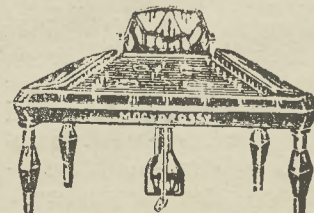
A *mustár* azonban, bár a keresztes virágúak családjába tartozik, igen alkalmas a zöldtrágyázáshoz, különösen kötött talajokon. Igen alkalmas azonban a gyom kiirtásához is. E czelből jó süttőt vetjük Thomassalakkal és Kainittal erősen megtrágyázott és trágyalével megöntözött földbe. 5—6 hét alatt virágzik, így tehát egy nyáron 3—4-szer is vethetjük egymás után és ekkor őszig földünket teljesen megtisztítottuk mindenféle gyomtól. Ha a virágzó mustárt le nem kaszáljuk, hanem leássuk, úgy földünknek kitűnő zöldtrágyát szolgáltatunk. Legjobban szerethetünk erről meggyőződést, ha az előbbi gyomirtási módszer mellett az első és utolsó termést összehasonlítjuk. Ezt megfigyelve, tapasztalni fogjuk, hogy a termék mennyisége óriási különbséget fog mutatni. Ez tehát kétségtelenül bizonyítja a talaj javulását.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a *bükkönyt* különösen az e czelra nagyon alkalmas szöszös-bükkönyt sem, melyet a konyhakertben ősszel, vetünk el, még pedig a rozsszal egy időben. Egy pár szem rozst is vethetünk közé, hogy a rozsszalakon a magasba kapaszkodhassék. Ez ősszel és tavasszal épp úgy nő mint a roz, csupán a téli fagy akasztja meg fejlődésében és midőn növéseben a kellő nagyságot elérte, leássuk. A melyik táblánkról a termést már szeptember-októberben letakarítjuk és csak májusban szándékozunk bevetni, ott vethetjük a bükkönyt téli zöldtrágyának.

A talajjavításnak és humusgyarapításnak ezen módjával főképpen homokos talajokon érhetünk el szép eredményeket.

CZIMBALOM

egujabb szabadalmazott acélszerkezettel, melynek hangja hang-tartása csodásan jónak bizonyult, részletesre is kaphatók. — **Gramofonok** kiváló művészlemezekkel, hegedők, luvolok, harmonikumok stb. Számos kitűnő, aranyérmek stb. a jó munkáért. A modern szegtakaró pedál, acélszerkezetek stb. feltalálója. Ar-jegyzéket kívánatra ingyen küld

Mogyoróssy Gyula

kir. szab. hangszergyár, Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

KÖNYVISMERTETÉS.

A magyar szent korona országainak 1910. évi népszámlálása. Megjelent az első rész, a népesség főbb adatai községek és népesebb puszták, telepek szerint. A m. kir. kereskedelmi miniszter rendeletéből szerkeszti és kiadja a m. kir. központi statisztikai hivatal. Ára 10 korona. Ha tekintetbe vesszük, hogy 878 oldalon ugyszólván csupa számadat van gondosan összegyűjtve s annak lelkiismeretes sajtó alá rendezése s revidálása mily óriási fáradságot s lélekölő munkát vett igénybe, valóban csekélység a jelzett ár s már ezen okból is mindazon nagyobb gazdaságoknak, melyeknek üzleti összeköttetések révén sokszor szükségük van egyes községek bizonyos adataira, okvetlenül vegyék meg ezen könyvet, mely amugy is mint hazánk népesedési ismereteinek terjesztésére szolgáló mű minden intelligens ember részére érdekes és hasznos. Tartalma következő részekre oszlik: 1. *Fontos demografiai adatok községenként.* Ebben a magassága, neme, életkora családi állapota, anyanyelve, vallása és írásolvasás tudása van kitérítve s ezenkívül még a terület kat. holdakban, a lakóházak száma, építési s tetőfedési anyaga is ki van mutatva. 2. *A népesebb puszták, telepek és egyéb külterületi lakott helyek (Horvát-Szlavonországban egyes helységek) továbbá a nagyobb városok egyes városrészeinek néhány demografiai adata* Csakis népesedési adatokat tartalmaz. 3. *Községek polgári népessége a legutóbbi öt népszámlálás szerint.* T. i. 1869., 1880., 1890., 1900., 1910. év végén. Igazán ez a legérdekesebb rész, mert ebben összehasonlítást lehet tenni egyes helyeken 41 év alatt elért szaporodásról, de arról is meggyőződhetünk mennyivel gyorsabban növekedett a városok lakossága a falvak rovására s kitűnnek azon helyek is hol az egy vagy két gyermekrendszert divik, vagy a nagy kivándorlás folytán nincs szaporulat, sőt esetleg még apadás is mutatkozik a népesedésben.

Falufejlesztés — az erdélyi részekben. Irta dr. Cséser Lajos, megjelent mint különnyomat az „Erdélyi Gazda” 1912. évi folyamából. Az EGE kolozsmegyei gazdasági szakosztályának kiadványa. Ezen 18 ábrával diszitett és 26 oldalra terjedő kis füzet a falvak fejlesztésének egyik legbuzgóbb apostolát vallja szerzőjének s noha a Királyhágón tuli hazarészek viszonyaihoz van alkalmazva zamatos magyar nyelvvel megírva, mégis sokat lehet belőle okulni azoknak is, kik a magyarországi falvaknak javát óhajtják előmozdítani, ez okból is minden magyar embernek ajánljuk e kis művecske gondos elolvasását. Vajha minden megyének akadna legalább egy Cséserre, ki lelkes szóval, írással és tettel buzgalkodnék a falvak anyagi jólétének emelésén, szellemi és társadalmi fejlődésén, akkor az Amerikába, Romániába és Németországba s a nagyvárosok bérkaszárnába ha özönlés is megcsappana. Adja Isten, hogy mielőbb úgy legyen.

A magyaróvári m. kir. gazdasági akadémiai hallgatók gazdasági egyletének évkönyve 1910—1911. és 1911—1912. évekről című 195 oldalra terjedő könyvben teszik közzé hazánk legrégebb gazdasági akadémiájának hallgatói egyletüknek fontosabb mozzanatait s eltekintve azon néhány elnöki megnyitó és beszámoló beszédétől, mely csakis a kebelbeli érdekli, egy pár nagyon talpraesett előadás és néhány mintaszerű gazdaság leírása teszi változatossá és minden magyarázatra nézve élvezetessé s tanulmányossá e könyvet, mert habár csak leendő gazdák is, azok kik lapjain közölték szerény tapasztalataikat, mégis van azokban több oly dolog, melynek olvasása a régi gyakorlati gazdákra nézve is tanulságos s miből azok is esetleg hasznot láthatnak, ha alkalmazzák gazdaságaikban azt mit a fiatalok nyitott szeme a kirándulások alkalmával meglátott.

Kísérletügyi közlemények. 1912. évi XV. kötetének pótfüzete most jelent meg a m. kir. földművelésügyi miniszterium kiadásában. Ezen 348 oldalra terjedő könyv tulajdonképpen az összes mezőgazdasági kísérletügyi intézményeknek 5 évi beszámolója (1906—1910.) Örömmel látjuk benne, hogy mily nagy munkásságot fejtettek ki az összes állomások tisztviselői s ezzel mily hathatósan mozdították elő hazai mezőgazdaságunk számos ágát. Azon részletek, melyek a fáradságtalan állami alkalmazottak irodalmi tevékenységének hű és teljes tükrét adják igazolják, hogy az irántuk tanúsított erkölcsi elismerésünk tökéletesen jogos és méltányos, a mai anyagiakban oly szegény világban más ugy sem jut osztályrészükül. Gazdatársaink sok tanulságosat találhatnak ezen könyv hasábjain, miért is lapozgatását a hosszú téli estéken melegen ajánljuk.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. *Buza s árpa szétválasztása.*

Legyenek szivesek velem közölni, hogy a vetni való tavaszi buzamagot a közé keveredett árpától milyen géppel lehetne megtisztítani és hol lehetne az alkalmas gépet beszerezni? Szívességüket előre köszönöm.

L. S.

Kérdés. *Komposztba fűrészpör.*

Lehet-e komposztba fűrészpör is keverni, annak veszélye nélkül, hogy a cserebogarak ebbe rakják petéiket? Mily eljárással védekezhetünk ez ellen?

F. L.

Kérdés. *Vörösborderítés.*

Eddig tojással derítettük a vörösbort, de most igen drága nálunk a tojás s azért kérem gazdatársaimat velem közölni, hogy mivel derítsem vörösbortomat? Van-e alkalmas, de a tojásnál olcsóbb anyag e célra?

Sz. I.

Kérdés. *Dohánytalaj.*

Finomdohány termelésére milyen talajok a legalkalmasabbak? Kérek szives felvilágosítást.

K. P.

Felelet. *Őszi árpa tavaszi vetése* című kérdésre.

Az őszi árpát tavasszal is vethetjük minden rizikó nélkül. Iparkodnunk kell azonban azt a mint a talaj annyira megszikkadt, hogy reá lehet menni, legelsőben vetni el. Főkéllék tehát olyan területet választani neki, a mely trágyaerőben van és délnek fekszik, vagy gyorsan szikkadó fizikai tulajdonságú. Ilyenek a humuszdos talajok és a homoktalaj. Indokolt, sőt kívánatos alája a talajt most az őszi jó mélyen megszántani és 150—200 kg. szuperfoszfáttal megrágyázni. Ha ezen kellékekről gondoskodva lesz kevesebb rizikóval vetheti, mintha öszszel, pláne elkésve, vetette volna.

Szűcs János.

NB. Németországban a zordabb klíma alatt végzett kísérleteknél a tavasszal vetett őszi árpa sok szénát adott, de magot nem fejlesztett, sőt alig 1—2 elcsenevészedett üres kalászt hozott.

Szerk.

Felelet. *Mély őszi szántás boronálása* című kérdésre.

Szerény véleményem ellenkezik a régiék azon felfogásával, hogy az őszi mély szántás bármily összetételű talajon érdekes, rögös barázdákban hagyandó, mert még ha ezt szabálynak vennék is (én ugyan nem veszem annak) akkor is volna alóla kivétel s ez éppen az agyagtalaj. Az agyag legtömöttebb talajnem, melynek fenálló éles ékalaku hasábjából csak a legfelső (még aránylag keskeny rész) fagy át a téli hidegben s a nedvesség jéggé s újból vízzé átalakulása folytán repedez össze s végül szét is omlik, míg azonban a mély szántás alkotta hasáboknak többi része változatlanul marad. Ha most már a téli csapadék t. i. hó, eső, zuzmara a barázdafenekén összegyülemlik, ott az át nem eresztő agyagtalajban meg is áll, elzárja

ezen talajrészleteket a levegő és fagy bomlasztó hatásától és azokat még jobban összerögzíti, tömöríti. A tavaszi boronálással a barázdákba fagy hullani, a talajhasábok porhanyóvá lett része s így a vetés ezen helyeken jó magágyakra fagy szert tenni, de a földhasábok helyén a vetőgép csoroszlyája alig lesz képes egypár milliméterre behatolni a talajba s ott a csírázás feltételeit a mag alig fogja megtalálni, tehát egyenetlenül fog kelni s fejlődni a vetés. De még a porhanyó barázdafenekbe jutott magvak sem lettek eszményi ágyra, mert igaz, hogy elejével kitűnő helyük leendő, de a mint a gyökerek fejlődésük folytán átvonultak azok a laza rétegen, egyszerre a legnagyobb ellentétet képező kemény talajhoz érnek és fejlődésük megakad, igen lassúvá lesz; azonban ez az állapot sem egyszerre következik be, mert a barázdák is ékalakuak (háromszögletesek), így hát egyik növény előbb, a másik később jut e bajba. Szóval egyenetlen lesz az egész vetés, nem egyszerre fog beérni a termés s a hozamra sem lesz valami kitűnő kilátás. Ellenben ha az őszi mély szántást agyagban még a szigorú téli fagyok beállta előtt néhez vasboronával megjárattjuk, a téli csapadékok az egész talajfelületen egyenetlenül osztoznak el, azok a borona által felporhanyított rétegen áthatnak, sőt a szántás egész mélységéig lehetnek s ebben a rétegben megmaradnak (konzerválódnak) tehát azoknak a tavaszi vetés jól hasznukat veszi. A téli fagyok porhanyító hatása pedig egyenetlenül egyforma mélységre fog behatni az egész területen, tehát tavaszra kelve egyenetlenül laza lesz az egész tábla legfelső rétege, ennélfogva egyenlő lesz a vetés, a kikelés, fejlődés és érés is. S miután a legfelső porhanyó talajréteg s az az alatt levő felszántott réteg közötti halmazállapot különbség nem oly nagy mint a fentebb vázolt esetben, így ha a leglazább rétegből tovább halad a növény gyökérzete már nem akadhat meg annyira fejlődésében, mint a régi szokás szerint érdes barázdákban hagyott földben. Tessék (ha még nem késő) ez irányban összehasonlítható kísérleteket tenni.

Fehér Zoltán.

Felelet. *Trágyázás* című kérdésre.

Kötött, hidegagyagtalajra többféle pillangósvirágú növény is alkalmas. Épp hasonló talajon végeztem zöldtrágyázási kísérletet csillagfürttel, a mely fényesen bevált. Továbbá vörösherevel, a mely szintén bevált, sőt tán praktikusabb a csillagfürtnél, mert előbbi nagy tömeget képezvén, nehéz az alászántása. Alkalmas a szeradella is, a melyet csillagfürttel keverten is vethetünk. Ezekon kívül lehet még borsót, svédherét, biborherét is használni ezen célra. A csillagfürtből 70—80 kg. vetőmag, szeradellából 20—25 kg. elegendő. Vöröshereből 10—12 kg. Épp ennyi a svéd és biborheréből is. Legajánlatosabb a csillagfürt és a vöröshere fog lenni. Mindkettőt lehet őszi buzára vetni kora tavasszal, vagy tavaszi kalászzal is. Ha az idő kedvező lesz, aminő az idén is volt, még az évben, aratás után annyira megnőhet, hogy zöldtrágyára alkalmas lesz. Ez csak kedvező, bő csapadék esetén várható. Tehát bizonytalan. Ellenben a másik év június elejére lesz alkalmas alászántásra, a midőn általános virágjában pompázik. A védnövény alá indokolt, sőt kívánatos lesz 200—250 kg. műtrágyát vetni. És pedig 100 kg. szuperfoszfátot és 150 kg. Thomasz salakot. Szántás előtt a növény gyűrűshengerrel lehengerelendő és mélyen alászántandó. Ha nem tud buja a talaj, kalászzal még öszszel bevethető. Ellenben indokoltabb lenne kapásnövény alá hagyni, mert a kalászos megdőlhet benne és a magház ritka-hézagos lehet, az el nem korhadt növényrészek miatt. Vörösherevel ilyen eset nem áll elő.

Szűcs János.

Felelet. *Csirázásnak indult burgonya* című kérdésre.

A burgonyának pinczében erős csirázása az új vegetáció megindulását jelenti. Mintha a magot tavaszkor a földbe ültették volna. A vegetáció megindulásának a többi között egyik előfeltétele bizonyos fokú meglevő meleg. A pinczében a burgonya vaiószínűleg úgy mele-

SALVATOR

kiváló bór- és
lithiumos
gyógyforrás

vese- és hólyagbajoknál, kösvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatása. Természetes vasmentes savanyúvíz.

Rapható ásványvízkereskedésekben
és gyógyszerárakban.

SCHULTES ÁGOST

Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat
Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

gedett föl, hogy a kiszedett burgonya frissen, minden levegőn szikkadva nélkül került nagy tömegekben összeszűfolva a pinczébe és a kellő szellőztetésről nem történt gondoskodás. Az összehalmozott burgonya epidermis sejtjei tovább élnek, kilégzést terjesztenek, a mi, ha szellőzéssel el nem távolodhatik, az erjedés életfolyamatát kezdi meg, azaz meleget készít. Ez az így képzett meleg készlet vegetációra a burgonyát, tehát csiráztatja ki. Természetesen a csirázás a burgonyában fölraktározott tápanyag-készlet elváltozását és fölhasználását is jelenti. Orvosság: a csirázás előfeltételeinek az elvonása. Friss burgonya először szalmatakaró alatt szikkadjon és csak azután kerüljön a rendes téli raktárba. Pincze nagy tömeg burgonya eltartására csak a német építészeten oly jól ismert szellőztető berendezések esetében ajánlható. Ha szellőző nincs a pinczében, méltóztassék abból a burgonyát kivételni, megválogatni a korhadónak indulóktól, lecsiráztatni és a szabadban, föld fölötti prizmában elraktározatni. 1—1 prizmában ne legyen több 500 q.-nál. Szeszgyári gazdaságok a prizmákba rakott burgonyát először ½ m. száraz szalmával, majd ½ m. száraz rozstörökkel, majd ismét ½ m. szalmával fődik, néhol tengeriszárral is még kivülről. És igen meg vannak az eltartás sikerével elégedve. Így elraktározva a burgonya légzési termékei eltávolodhatnak, a burgonya száraz marad, nem indul vegetációnak és meg sem fagy. Tavasszal korán persze az esetleges beteg gumókat kiválogatják. Így eltartani a burgonyát olcsóbb is, jobb is, mint pinczében.

Horváth János.

Felelet. Rendetlen bérfizetés című kérdésére.

Teljesen megfelelőleg s jogosan járt el a kérdésttevő a késedelmeskedő bérlővel szemben, mert ha nincs is külön megemlítve a szerződésben, azért magától értetődik s bizonyosan már döntvény is van arra nézve, hogy ha többszöri felszólítás dacára sem fizet a haszonbérlő egy hónappal a megállapított idő után, akkor jogosult a tulajdonos a haszonbérlőnek felmondani. Természetesen ha a bérlő időközben részleteket fizetett volna s igazolná késedelmeskedését valami vis majorral, rendkívüli dolgokkal, mint p. o. jelen évben, midőn helyenként sovány sertést vagy malacot eladni nem lehet, vagy a cukorrépat nem képes a rossz utak miatt beszállítani, avagy a már beszállított répaért a gyár csak újév után hajlandó fizetni stb. Ilyen vagy ehhez hasonló esetekben felmondani nemcsak méltánytalan volna, de jogtalanság is lenne s ha a bérlő a netán megtörtént felmondás miatt jogorvoslatot keresne, biztosan megnyerné a pört a földbirtokossal szemben. Végül még azt is megjegyzem, hogy arra is van döntvény, hogy a félelvi felmondás szerződészerű kikötése mellett is csak úgy mondható fel a bérlőnek, hogy a bérlő a bérlési év lejártával szűnjék meg, vagyis csonka évnek nem szabad lenni, azaz a bérlőnek legyen ideje a termést betakarítani, viszont a tulajdonosnak joga van magát kielégíttetni a termésből, tehát azt le is foglalni, ha addig az ideig a haszonbér egész összegét nem kapná meg.

—r. —n.

Felelet. Homokos talajba alagsó című kérdésére.

Alagsóvezni homoktalajban is szabad a kellő elővigyázati szabályok betartása mellett. Ugyanis a homokban, különösen a finom folyóhomokban fekvő alagsó könnyen eldugulhat, mert az illesztéseknél benyomuló víz a finom homokot besodorja. Az eldugulás helyét a felszínen mutatóköző nedves folt elárulja. A vonalat ezen a helyen fel kell bontani, a csöveket fel kell szedni és kitisztogatni, azután azok újból lerakhatók. Az elhomokosodás ellen ugynevezett nyakló alkalmazásával lehet védekezni. Ez tulajdonképpen nem más, mint egy 10 cm. hosszú és megfelelő bőségű alagsó, a melyben az alagsócsövek illesztése van. Ily nyakló a nagyobb átmérőjű csövekből előfűrészelés útján is készíthető. Mégis az elhomokosodás ellen egyszerűbben és kevesebb költséggel úgy védekezhetünk, hogy a kész árok fenekét tíz centiméter vastag agyagréteggel egyenletesen kiverjük s a csövet erre fektet-

jük és ugyanily agyagréteget teszünk reá, a melyet jól lesulykolunk, így a csővonal teljes agyagburkolatba jut, a melyen a nedvesség azért lassan átszivárogná a csövekbe behatol, de nem sodorja magával a homokot. Ha két cső illesztése között nagyobb hézag maradna, arra törött csődarabokat helyezünk és agyaggal erősítjük meg azokat. Szalmát, vagy más laza anyagot nem szabad sem a csövek alá, sem azok fölé hinteni, mert ha azok elkorhadnak, a csövek is ki-mozdulnak a helyükből. Ha a kérdést tevő jelezte volna, hogy mily hosszú alagsó-vonalra van szüksége és mily nagy a terület a honnan a nedvességet le kell vezetnie, megközelítő költségvetést is lehetett volna nyújtani. A homokos talajban vezetett alagsóvonal méterenként legalább 2 milliméter eséssel készüljön.

László Domokos.

Felelet. Zöldes bort adó szőlőfajták című kérdésére.

Zöldes színű bort bármely fehér fajtájú szőlőből lehet előállítani. Fődolog, hogy a must a szőlőtörkölyön minél kevesebb ideig álljon, illetőleg fődolog, hogy a szőlőcsefere minél gyorsabban kipréseltessék. Fekete vagy kék bogóju szőlőkből nyert csefere, ha azonnal préseltetik, szintén »fehér« bort ad, de ez soha sem lesz »zöld« színű, hanem »sárga«. A fehér szőlőből nyert ugynevezett »zöld« bor is idővel, 8—10 év múlva többé-kevésbé megsárgul. Rendes körülmények közt a bor 3—4, legfeljebb 5 éves korában elfogyasztható, ennél idősebb borok már csak a minőség rovására tarthatók s mindinkább sötétebb színű árnyalatot vesznek föl.

Sz. G.

Felelet. Konyhakerti teendők télen című kérdésére.

A konyhakertészettel foglalkozóknak télen is akad teendőjük s így elsősorban is, a talaj előkészítése. Ha a kerti földet őszszel nem ásattak volna fel, úgy végeztessük azt a tél folyamán az enyhe napokon, hogy tavaszkor azt a veteményezés alá készen találjuk. A talaj őszi vagy téli előkészítése a konyhakertészeten különösen nagyon előnyös, mert a téli fagyok által porhanyóvá tett földben tavasszal sokkal könnyebb a veteményezés, a magvak sokkal jobban kikelnek s a palánták könnyebben megélednek. Ugyancsak télen végezzük konyhakertünk trágyázását is. Bármely fajta érett trágya megfelelő, de előnyösen alkalmazhatjuk az árnyékszék trágyát is, melyet azonban még deczemberben szét kell teríttetni. Így az, mire itt van a kikelet, teljesen elveszti kellemetlen szagát, jóság tekintetében azonban bármely más trágyával kiállja a versenyt.

Deczember és januárban ha az időjárás megengedi, már elvethetjük szabad földbe a petrezselymet, sárgarépat, spenótot és sós-kát, februárban eldugghatjuk a fokhagymát sőt elvethetjük a korai cukorborsót is, de ezzel nem kell túlságosan sietni, mert a borsó a hideg földben rosszul kel ki s tapasztalatunk szerint az állandó időjárás beálltával vetett borsó rendszerint utól éri, de ez utóbbi sokkal jobban kel ki.

A téli munkák közé tartozik a meleg ágyak készítése is, vagy ha ezzel bibelődni nem akarunk, úgy azokat némileg pótolhatjuk, ha januárban a kényesebb fajtájú zöldségműveket pl. a paradicsomot, paprikát, korai kelt, kalarábót elvetjük s a ládikát valamely délnek néző ablakba tesszük. Így ugyan gyengébb palántákra teszünk szert, de ezek a melegágyi palántákat, rendszerint utól érik.

Sőt át nem ültethető növényeket tököt, dinnyét, uborkát, babot stb. szeretnénk korán termesztetni s van megfelelő helyiségünk, a következő módon megelőzhetjük a legügyesebb kereskedelmi kertészet is. Viszünk jókora nagy takarmányrépat és ennek a belét kivájjuk s megtöltjük földdel, vagy kisebb tököt vágunk ketté s a magot kihányjuk belőle s ebbe teszünk földet s beleveteményezzük az uborkát, tököt, dinnyét stb. s az állandó időjárás beálltával minde-
nestől kitesszük a szabad földbe, a hol a répa vagy tök hamarosan elrothad s trágyául

szolgál a palántának, mely az átültetést jóformán meg sem érzi.

A korai salátát február végén ládikába elvethetjük.

Csiperkegombát télen csakis gombaágyakban termelhetünk. A pinczében és a lóistálló valamelyik zugában elrejtett gombaágyakban ilyenkor alig érhető el valamelyes eredmény.

Végül még megemlítem, hogy a konyhakertészethez szükséges eszközök kijavítása, rendbeszedése, továbbá a szükséges konyhakerti magvak beszerzése, ugyszintén a saját termelésű magvak gondozása szintén a téli munkák közé tartozik.

Balogh Bálint.

APRÓK.

Gabonaspekuláció Argentiniában. Argentína képviselőházában Fluszfisch P. képviselő egy törvényjavaslatot adott be, melynek indokolásában a többek között a következők foglaltatnak: »Honnét erednek a föld termékeinek ingadozásai? Először is a földműves kényszerítve van természet oly gyorsan, a mint csak lehet eladni, sokszor hónappal az aratás előtt, hogy kielégítse hitelezőit. Ma a termelő teljesen ki van szolgáltatva a fogyasztóknak, illetve a mi még sokkal rosszabb, a spekulációnak, mely kénye-kedve szerint állapítja meg az árakat. Ez igazolható azon nagyszámú hatáidőzlettel, melyek szerencsétlenségükre Argentiniában is léteznek, és a melyek folytán oly óriási gabonátömegekről kötnék üzleteket, melyeket soha nem látnak, melyek nem is léteznek.« (Akár csak Magyarországon!) A képviselő ezen hátrányok megszüntetésére a következő javaslatot terjeszti elő: 1. A minimális áraknak megállapítása a kormány által. 2. Egy állami agrárbank alapítása, mely a learatott gabonára kölcsönöket ad. Ezen bank forgótőkéjét azon 5% értékadó képezze, melyet az exportált termékek után fizetnének a kivitelű vállalatok. Ezen adó a javaslattevő számítása szerint 40.5 millió pesost (85 millió koronát) tenne ki. Együttal több fogyasztási adót feleslegessé, megélhetést olcsóbbá és a bevándorlást könnyebbé tenné. (Ezen javaslatból tanulhatnának nálunk is).

Zabtrágyázási kísérletek különböző nitrogéntrágyákkal. Poupard Emil tanár Rouenban (Franciaország) 1898, 1910 és 1911-ben összehasonlító kísérleteket tett Chilisétrummal, Norgasalétrummal, kénsavas ammóniakkal és mésznitrogénnel. A kísérleti tér 5 egyenlő részre osztatott és mint alaptrágyázás hektáronként kapott 300 kg. superphosphátot és 400 kg. kaimitot. Az első parcella nem kapott légenytrágyát, a többiek mindegyike 23 kg. légenytrágyát hektáronként, e szerint kapott a 2. parc. 150 kg. chilisp-t, a 3. parc. 180 kg. Norgasalétrumot, a 4. parc. 115 kg. kénsavas ammóniakot és az 5. parc. 150 kg. mésznitrogént. A terméstebbletek kg.-ban viszonyítva, a nem trágyázott 1. parc. terméséhez, az illető években szemben és szalmában a következők voltak:

	1909		1910		1911	
	szem	szalma	szem	szalma	szem	szalma
Chilisétrumnál	654	1145	507	1145	559	630
Norgasalétrumnál	524	990	448	1155	598	765
Kénsavas ammóniánál	575	780	444	960	582	515
Mésznitrogénnél	782	1180	417	1050	501	630

Az átlagos terméstebblet ezen 3 évben volt:

Chilisétrumnál	578	kg. szem,	970	kg. szalma
Norgasalétrumnál	520	"	965	"
Kénsavas ammóniánál	517	"	785	"
Mésznitrogénnél	584	"	935	"

A tiszta jövedelem, ha 19 frank értékűnek vesszük a szemet és 4 franknak a szalmát, az egyes nitrogéntrágyákra nézve a következő lesz:

A mésznitrogén parcellánál	112	frank
A Chilisétrum	111	"
A Norgasalétrum	101	"
és a kénsavas ammóniák parcellánál	93	"

A komló erényei. A komló egy enyhén működő altató szer. Gyomorrontásnál, felpuffadásnál és hasmenésnél éppen úgy használ, mint sok drága gyógyszer. Költök a komlót, mint a szellemet erősítő anyagot

énekelték meg és gyógyerejét magasztalták. A komlóvankos altató hatásának híre a legszélesebb körökben elterjedt, midőn 40 év előtt Edward király egyik betegségében a gyógyulás fennakadt az álmatlanság miatt, a komlóvankos használatával azonban eltűnt az álmatlanság. A komlóvankos oly komlóval tölthetik meg, mely előzőleg alkohollal fecskendeztetett be, hogy hatása állandóbb maradjon. A komlóvankos tehát már nem vénasszonyok háziszere, hanem a gyógyászatban elfoglalta az őt méltán megillető helyet.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnomási jog fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA.

TELEFON: 623.

TARTALOM.

	LAP
Szemle. — IX.	941
Tárhoza. — A nemzetek bücsőjénél. — Fekete József	942
Gazdasági levél. — Horváth János	943
Karolynk fel az újkor vívmányait a gazdaságban. — Fehér Zoltán	944
A mesterséges szellőztetés újabb módja gazdasági épületeinkben. — Dr. Hoffmann Ferenc	945
A takarmányfűvek nemesítéséről. — Legány Ödön	947
A Holt-téle Neoriai (amerikai) gépgyár Caterpillarja a mezőgazdaság szolgálatában	949
Komlótelepítési és tüzemköltések. — Dr. Cséser Lajos	954
Gyümölcstermesztésünk egyik legnagyobb baja. — Angyal Dezso	951
Amerikai gyümölcsök	951
Férges dió, mogyoró. — Kádócsa Gyula	952
Szilvák trágyázása. — Szilvassy Géza	954
Zöldtrágyázás a konyhakertben. — Ordódy László	954
Könyvismertetések	955
Kérdések és feleletek	
Kérdések: Buza s árpa szétválasztása. L. S. — Komposztba fűrészpör. F. L. — Vörösborderítés. Sz. I. — Dohánytalaj. K. P.	
Feleletek: Őszi árpa tavaszi vetése. Szűcs János. — Mély őszi szántás boronálása. Fehér Zoltán. — Trágyázás. Szűcs János. — Csirázásnak indult burgonya. Horváth János. — Rendetlen berízetés. — r. — n. — Homokos talajba alagsó. László Domokos. — Zöldes bort adó szőlőfajták. Sz. G. — Konyhakerti teendők télen. Balogh Bálint.	
Aprók	957
Hírek	931

HIREK.

Lapjaink legközelebbi száma, a hétközbe eső karácsonyi ünnepek miatt, 1913. évi január hó 5-én fog megjelenni.

A gazdaközönség és a vámkérdések.
A magyar kormány törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé, a melyben felhatalmazást kért a külkereskedelmi és külforgalmi viszonyok ideiglenes rendezésére. E törvényjavaslat benyújtását azzal indokolták, hogy a már megkötött bolgár és japán vámszerződéseket ennek alapján életbe léptethetik és a mennyiben pedig a megváltozott balkáni helyzet folytán ottani érdekeink revizióra szorulnának, a kormány tárgyalásokat kezdhesse és ideiglenesen szerződéseket köthessen, a melyekre nézve természetesen a törvényhozás jóváhagyását tartozik kikérni. A törvényjavaslat folytán a magyar gazdaszövetség f. hó 13-án rendkívüli igazgatóválasztmányi ülést tartott, a melyen éles támadások hangzottak el a fentemlített szándék ellen.

Darányi Ignác elnöki megnyitó beszédében kifogásolta, hogy a magyar mezőgazdaság hivatalos oldalról semmiféle védelmet és oltalmat nem talál, sőt ehelyett a külkereskedelmi viszonyok rendezéséről olyan törvényjavaslatot terjesztettek be, a melyet csak a legnagyobb aggodalommal lehet fogadni, Attól lehet ugyanis tartani, hogy a bolgár és görög vámszerződések életbeléptetése mellett a szerb szerződés, esetleg másbalkáni szerződések módosítása is napirendre kerül. Ebből pedig azt a következtetést vonja le, hogy bármiféle revízió csak a magyar mezőgazdaságot sújtaná és kizárólag az osztrák ipari érdekeknek használna. Ennek megállapítása céljából is szükséges volt e rendkívüli gyűlés összehívása, de szükséges volt azért is, mert a földmivelésügyi miniszter költségvetési beszéde rendkívüli aggodalmat keltő, mert egyáltalán nem nyilatkozott arról, hogy mi lesz majd 1917-ben, szóval tehát hallgatott a minimális gabonavámokról, az állategészségügyi védelemről, a balkáni élőállatbehozatali tilalomról, Balkán összkontingensről, illetőleg az Ausztriával e részben kötött titkos egyezményről. Azt a gyanuját fejezi ki, hogy a háboru jegyében revízió alá akarja venni a Balkán-államokkal fennálló szerződéseket, miáltal bizonytalanná lesz minden, a mit a gazdák biztosnak

hittek. A fentemlített érdekeket veszélyeztetettnek látja és épp ezért szükségesnek véli, hogy a gazdák minden ilyen törekvés ellen energikusan tiltakozzanak.

Gróf Dessewffy Aurél erre a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

A Magyar Gazdaszövetség igazgató-választmánya kimondja, hogy az ugynevezett vámpolitikai központ támadásával szemben és mindazokra a kérdésekre nézve, melyek a Balkánviszonylatban az Országos Magyar Gazdasági Egyesület utolsó választmányi ülését foglalkoztatták, az ottani határozati javaslatot a maga részéről is elfogadja, a külkereskedelmi és külforgalmi viszonyok ideiglenes rendezéséről azóta beadott törvényjavaslatot a legnagyobb mértékben aggályosnak és a gazdaosztály érdekeire nézve vészthozónak tartja. Annak törvényerőre emelése ellen tiltakozik és ezen tiltakozáshoz hozzájárulása, úgy az OMGE-t, valamint az ország összes gazdatársadalmi szervezeteit felszólítja, végül azt a körülményt tekintve, hogy a szerb szerződés esetleg más Balkán-szerződések revíziója tervbe vettnek látszik, égetően szükségesnek tartja, hogy az Országos Magyar Gazdasági Egyesülettel és egyéb gazdatársadalmi testületekkel karöltve egy mezőgazdasági vámpolitikai központ felállítassék, a mely nemcsak az 1917-en tuli külkereskedelmi berendezésünket készítse elő, hanem az eddig biztosított jogállapot sértetlen fentartása felett is egész eréllyel öröködjék.

Az igazgató-választmány egyhangulag elfogadta a határozati javaslatot azzal a pótlással, hogy tiltakozik a »kikészítési eljárás« elnevezés alatt hangoztatott kedvezmények ellen és e kérdésben érintkezést keres az osztrák agrár körökkel is. Végül felhatalmazták az elnökséget, hogy e kérdésben a saját legjobb belátása szerint a legszélesebb körű országos mozgalmat indítson.

Az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlése.
Nagy érdeklődés mellett tartotta meg 15-én délelőtti az Országos Erdészeti Egyesület folyó évi rendes közgyűlését, a melyen báró Tallián Béla, az egyesület ujonnan megválasztott elnöke, kifejtette azokat az irányelveket, melyeket elnöki működésében szem előtt kíván tartani. De kiküldötték képviselőiket a közgyűlésre az országnak majdnem valamennyi erdészettel foglalkozó testületei.

Báró Tallián Béla elnöki megnyitójában utalván nagy elődjének, gróf Tisza Lajosnak, érdemeire, kijelenti, hogy az ő elveit működésében követni fogja. Programjának részletezése után mindenben részt kér az országos egyesület ügyeinek intézése körül. A tetszéssel fogadott elnöki megnyitó beszéd elhangzása után Bund Károly terjesztette elő titkári jelentését az egyesület múlt évi működéséről. A jelentés fontosabb részei, az erdészeti felső oktatás, a gazdasági népoktatás, az Alföldfásítás, az államvasuti talpfabeszerezések és új nyugdíjtörvényjavaslat ügyéről szólnak. Ez utóbbinál kiemeli báró Tallián Béla érdemeit, akinek közbenjárására sikerült kivinni, hogy a főiskolai végzettségű állami tisztviselők, így az állami erdőtisztek is, 35 évi állami szolgálat után teljes nyugdíjra tarthassanak igényt. Beválasztották a választmányba báró Ambrózy Lajost, Arató Gyulát, herceg Eszterházy Miklóst, Hering Samut, Hirsch Istvánt, Hubay Zsigmondot, Kaán Károlyt, Tavi Gusztávot, Török Gábort, dr. Tuzson Jánost és gróf Zselénski Róbertet. Jóváhagyták a számadásokat, megbízatást adtak több erdészeti szakmunka megírására s végül felhatalmazták az igazgató-választmányt, hogy a jövő évi közgyűlés helyére és tanácskozási tárgyaira nézve saját hatáskörében intézkedjék. A közgyűlésen a földmivelésügyi kormányt Bartóky József államtitkár képviselte.

Az Erdélyi Gazdasági Egyesület kolozsmezei szakosztálya most tartotta meg deczemberi ülését, melyen elhatározták, hogy a Kolozsvár környékén levő falvakban parasztkertésztelepeket rendeznek be, mivel a kolozsvári bolgár kertészek a háboruban elesetek. Dr. Cséser Lajosnak a járási állapotdíjazásokról, szántásversenyekről, gazdasági előadásokról és háziipari tanfolyamokról szóló jelentését helyeslően vették tudomásul, majd Juhász Árpád gazdasági akadémiai tanár javaslatára kimondták, hogy az idén próbaként trágyatelep kezelési versenyeket rendeznek.

A Fejérmegyei Gazdasági Egyesület a tél folyamán 15 községben népies gazdasági előadást, 2 községben pedig háziipari tanfolyamot rendez. Az előadások iránt megyszerte nagy az érdeklődés.

A Békésmegyei Gazdasági Egyesület most tartotta rendes évi közgyűlését Beliczey Géza elnöklésével, a ki elnöki megnyitójában utalt a folyó év kedvezőtlen mezőgazdasági állapotára, melyet még a türehtetlen pénzviszonyok is megnehezítettek. Ezután Pfeiffer István titkár előterjesztette a jövő évi munkaprogramot és költségvetést, melyet egyhangulag elfogadtak.

A Czukorgyárosok Országos Egyesületének igazgatóválasztmánya báró Hatvany-Deutsch Sándor elnöklésével ülést tartott, a melyen a választmány foglalkozott az államvasutak igazgatóságával az iparvágányszerződések, valamint a fiemei czukorforgalom akadálytalan lebonyolítása érdekében folyamatba tett tárgyalásokról szóló jelentésekkel. A földmivelésügyi miniszter meghívta az egyesületet, hogy az általa szervezett külforgalmi tanácsban képviseltesse magát; a választmány báró Kuffner Károlyt bízta meg az egyesület képviselőjével. A képvisettel kereskedelmi miniszter felszólítására az országos ipartanácsban gróf Zichy Andor egyesületi alelnököt bízták meg. A német czukorrépaagtermelők részéről újabb felállított sérelmes eladási feltételekkel szemben az osztrák czukorgyárosok egyesülete mozgalmat indított, a melyhez a választmány csatlakozott. Az egyesület kísérleti bizottságának javaslatára a választmány elhatározta, hogy tizezer példányban kiadja Weiser István tanár munkáját a melasse-takarmányozásról. Elhatározta továbbá a választmány, hogy a répamérlegek hitelesítésének ügyét ezentul az egyesület közös ügyeként fogja szervezni. A választmány intézkedett a báró Hatvany-Deutsch Sándor tiszteletére tett 110.000 koronás alapítványnak átvétele és kezeléséről. Tárgyalták még a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adójának kérdését.

A tokaji borvidék szőlőtulajdonosainak segegyezése. Teleszky János pénzügyminiszter a képviselőház szerdai ülésének végén törvényjavaslatot nyújtott be az elemi csapások által sújtott tokaji borvidéki szőlőtulajdonosok segegyezése tárgyában.

A javaslat fölhasználja a pénzügyminisztert, hogy a tokaji borvidékhez tartozó községekben azokat az elemi csapások által sújtott szőlőtulajdonosokat, akiknek szőlőit az 1896. évi V. t.-c. alapján felvett szőlőfelújítási kölcsön terheli, abban a kedvezményben részesítse, hogy a szőlőfelújítási kölcsönből kifolyólag a hitelező pénztánnal szemben fennálló tartozásaikat helyettük előlegezésként kifizethesse. A kedvezményben csakis azokat a tokaji borvidéki szőlőtulajdonosokat szabad részesíteni, akiknek szőlőit az 1909., 1910., 1911., vagy 1912. évben olyan elemi csapás érte, melynek következtében az illetők fizetési kötelezettségeiknek a szőlő jövedelméből nem voltak képesek eleget tenni s a kik anyagi viszonyaiknál fogva tényleg rá vannak utalva. A kedvezményben részesült szőlőtulajdonosok az államkincstárból helyettük kifizetett összegeket 1914. évtől kezdődőleg 25 éven át, minden január 1-én esedékes egyenlő évi részletekben, kamatmentesen kötelek ek az államkincstárnak megtéríteni. Az első törlesztési részlet 1914. év január hó 1-én esedékes. Az állami előleggel terhelt szőlő művelését a földmivelésügyi miniszter ellenőrzi és ha azt állapítja meg, hogy a szőlőt hanyagul művelik, a még fennálló összeg a pénzügyminiszter által egészben és egyszerre esedékesé nyilvánítható. Az egyszerre esedékesé lett állami előlegösszeget az adós 15 nap alatt köteles az államkincstár részére befizetni.

Borkezelési tanfolyam Budafokon. Az ok-szerű pincekezelésre vonatkozó ismeretek terjesztése végett a budafoki pinzemesteri tanfolyam igazgatósága az önálló nagyobb szőlőbirtokokosok és gazdatisztek számára Budafokon a pinzemesteri tanfolyam helyiségeiben 1913. évi január 14-től 25-ig időleges borkezelési tanfolyamot rendez a budafoki pinzemesteri tanfolyam igazgatósága a kisbirtokokosok és

vinczellérek részére is. Ez a tanfolyam február 3-tól 15-ig tart s a hallgatókkal első sorban az okszerű pinczekezelés gyakorlati tudnivalóit ismertetik meg. Mindkét tanfolyam díjmentes. Ellátásukról azonban a hallgatók maguk tartoznak gondoskodni. Egy-egy tanfolyamra csak korlátozott számban veszik föl a jelentkezőket. De a jelentkezők számához képest esetleg több tanfolyamot is tartanak. Részletes felvilágosításért a budafoki pinczemeszteri tanfolyam igazgatóságához kell fordulni.

A kopár területek befásítása. Magyarországon körülbelül 300.000 katasztrális hold terület vált kopárrá az oktalan erdőgazdálkodás következtében. Ezen segitendő, a földművelésügyi kormány nagy erővel fog hozzá a kopár területek erdősítéséhez. A hol kopár területek vannak, állami csemetekerteket létesítenek, hogy az erdősítés munkája gyorsabb lendülettel végeztessék. Az eddig felállított csemetekertek azonban nem elegendők arra, hogy a gyorsabb munkához szükséges anyagot kitermeljék. Ezért az idén két és háromnegyed millió koronával több összeg áll a földművelésügyi kormány rendelkezésére, hogy erdősítési programját mielőbb megvalósíthassa.

Felhívjuk t. olvasóink figyelmét a lapunk mai számában közölt Barthel Mihály és Társa wieni cég hirdetéseire.

Kereskedelem, tőzsde.

S Z E S Z.

A szeszüzletben e héten a forgalom kielégítő volt és azonnali szállításra a szeszárak szilárdan későbbi zárlatra tartott áron zárulnak.

Elkelt finomított szesz adózva 210.50—211.— kor. adózatlanul 71.50—72.— kor. nagyban, míg ellenben kisebb tételek 1—2 kor. drágábban kelttek. Másodkézből és vidékről későbbi szállításra olcsóbb ajánlatok voltak.

Denaturált szesz hordóval együtt kötésre 58—59 koronáig.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz 1.75—2.50 koronáig jegyzésen alól volt ajánlvá és több tétel kampanyszállításra zárulva is lett.

Exkontingens nyersszesz fél koronával olcsóbb áron kelt.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 65—66 kor.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva	210.50—211.— K
Finomított szesz adózatlan	71.50—72.— »
Élesztőszesz adózva	210.—211.— »
Élesztőszesz adózatlan	— — — — »
Nyersszesz adózva	208.50—211.00 »
Denaturált szesz	58.—59.00 »
Kicsinyben az ár	1—2 koronával drágább.

Napijelentés a gabonatózsdéről.

— 1912. deczember 19. —

A tegnapi zárlathoz viszonyítva, végeredményképen ma az áprilisi buza 2 fillérrel, az áprilisi rozs 4 fillérrel, a májusi tengeri 3 fillérrel gyengült, az áprilisi zab ellenben 1 fillérrel javult.

Eladott:

- Buza. Tiszavidéki 100 mm. 79 kg.-os 23 K, 150 mm. 79 kg.-os 22.90 K, 225 mm. 78 kg.-os 22.90 K, 700 mm. 78.5 kg.-os 22.65 K.
  - Felsőtiszaideki 500 mm. 78 kg.-os 22.45 K, 100 mm. 77 kg.-os 22.25 K.
  - Pestvidéki 400 mm. 79 kg.-os 22.75 K, 225 mm. 78 kg.-os 22.90 K, 100 mm. 78 kg.-os 22.65 K, 100 mm. 77 kg.-os 22.40 K.
  - Felsőmagyarországi 700 mm. 79 kg.-os 22.70 K, 800 mm. 78 kg.-os 22.70 K, 140 mm. 78 kg.-os 22.50 K, 120 mm. 78 kg.-os 22.50 K, 260 mm. 78 kg.-os 22.50 K, 300 mm. 78 kg.-os 22.50 K, 500 mm. 78 kg.-os 22.45 K, 400 mm. 76.5 kg.-os 22 K, 100 mm. 76 kg.-os 21.70 K.
  - Raktári 2500 mm. 80 kg.-os 23 K.
  - Szlavóniai 1500 mm. 76 kg.-os 21.60 K, 1500 mm. 76 kg.-os 21.65 K.
  - Zab. 100 mm. 21.80 K, kpf., 100 mm. 22.10 K, kpf.
- Az árak 100 kg.-kint koronákban értendők.

Határidőárak.

(Déli zárlat.)

Buza 1913. áprilisra	23.54 K
Rosz áprilisra	20.58 »
Zab áprilisra	21.90 »
Tengeri 1913. májusra	14.98 »

L I S Z T.

A Lujza s a Király-malom részvénytársaság jegyzései.
Dara (griz) —, 0. sz. királyliszt 34.20, 1. sz. lángliszt 33.60 2. sz. lángliszt 33.00, 3. sz. zsemlyeliszt (kúlns.) 32.40, 4. sz. zsemlyeliszt 31.80, 5. sz. kenyérliszt, feh. 31.20, 6. sz. kenyérliszt 30.40, 7. sz. kenyérliszt, közép 31.20, rozsliszt I. 30.40, rozsliszt II. 28.40, rozsliszt III. 29.00, korpa, finom 13.40, korpa, durva 14.00 K mm. Tengerliszt —28—28, tengerikása —30—32 kg. K.

Készárutőzsde 1912. deczember 19-én.

Fajta	100 kilogramm készpénz ára Budapesten		100 kilogramm készpénz ára Budapesten	
	Kor.-tól	Kor.-ig	Kor.-tól	Kor.-ig
Buza:				
Tiszavidéki	75	—	79	22.55
"	76	21.75	80	22.70
"	77	21.95	81	22.75
"	78	22.20	82	—
Fehérmegyei	75	—	79	22.25
"	76	21.65	80	22.55
"	77	21.75	81	22.65
"	78	22.05	82	—
Pestvidéki	75	—	79	22.25
"	76	21.70	80	22.55
"	77	21.80	81	22.70
"	78	22.05	82	—
Bánsági	75	—	79	—
"	76	21.70	80	—
"	77	21.75	81	—
"	78	22.05	82	—
Bácskai	75	—	79	—
"	76	21.70	80	—
"	77	21.80	81	—
"	78	—	82	—
Rosz elsőrendű új középminőségű (új)			19.40	19.50
Árpa takarmányárú elsőrendű másodrendű			18.40	19.—
Köles			—	—
Zab elsőrendű (új) középminőségű (új)			22.00	22.40
Tengeri belföldi új román v. bolgár			18.10	18.30
Repceakóposzta			17.90	18.10

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca, 1912. nov. hó 6-án. A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a »Gazdasági Lapok« részére.)

Felhozott a szokott községekben 216 szekér réti széna, 20 szekér muhar, 10 szekér zsupszalma, 20 szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, 9 szekér egyéb takarmány (luczerna és zabosbüköny stb.), 10 zsák zecska.

A forgalom élénk.
Arak q-ként állérben a következők:
Réti széna I. r. 960—1060, réti széna II. r. 640—900, réti széna csomagolása 560—600, muhar 880—1060, zsupszalma 400—480, alomszalma 340—400, takarmányszalma —, tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabos-büköny 900—1100, lóhere —, luczerna —, köles —, sarju 600—840 szalmaszecska —, Összes koccsizám 275. Összes súly 330.000 kilogramm.

K i m u t a t á s

A hazai nyilvános áruraktárak és szövetkezeti gabonarakarok gabona és őrlményforgalmáról és készleteiről.

1912. decz. 7-től 1912. decz. 14-ig.

A forgalom és készletek részletezése	Buza	Rosz	Árpa	Zab	Tengeri
	mennyisége métermázsákban				
I. Készlet és forgalom.					
Készlet 1912. decz. hó 7-én	1301781	257596	219767	281596	9.016
Béta-1912. decz. 7-től rozás/1912. decz. 14-ig	57108	8916	6283	8434	28971
Kita-1912. decz. 7-től rozás/1912. decz. 14-ig	60652	9169	14045	14109	28181
Készlet 1912. decz. hó 14-én	1298237	257343	212005	275921	90806
II. Az 1912. decz. hó 14-én megállapított készletek részletezése.					
A) Nyilvános áruraktárak					
Barcs	27884	4810	299	22874	5373
Berethyújfalva	26228	1864	769	—	—
Békéscsaba	49394	187	637	169	111
Brassó	9815	4425	4125	17149	2835
Budapest	595476	46899	3322	116043	7158
Csáktornya	—	—	—	—	—
Czegléd	57253	9172	5656	3069	294
Debreczen	22488	52869	1491	2256	436
Déaványa	35698	3420	1325	270	—
Érmihályfalva	6490	12558	—	143	—
Flume	6717	609	12891	29925	60211
Győr	4881	7801	14094	897	2063
Kaba	19728	385	208	10	10
Karczag	27879	—	—	—	—
Kassa	—	—	—	—	—
Kisújszállás	46846	1104	1077	416	—
Kisvárd	9130	11590	150	400	—
Kolozsvár	—	—	—	—	—
Marosludas	793	—	155	—	—
Maros-Vásárhely	2149	591	396	799	199
Mátészalka	998	2008	—	86	—
Mezőkaszony	7721	383	—	88	—
Mezőtúr	26278	463	2696	509	22
Miskolcz	32477	389	24021	2152	—
Nagybecskerek	36630	23	—	5235	—
Nagykanizsa	13235	24544	52527	3278	581
Nagykároly	3607	13757	100	372	18
Nagyszalonta	34796	466	21	2983	—
Nagyszeben	1860	868	183	5800	2889
Nagy-Várad	32857	2208	1	29	204
Nyiregyháza	17649	38451	2090	842	265
Nyitra	3314	—	10576	86	—
Pancsova	3032	—	1500	—	246
Pozsony	11569	1061	37226	849	—
Szarvas	19827	—	1146	563	—
Szatmár-Németi	27234	8896	399	818	332
Szeged	5188	1000	4568	—	600
Szombathely	361	2171	18636	3486	—
Temesvár	19797	—	301	3968	200
Versecz	12326	352	3508	1450	1300
Eszék	4401	—	—	1769	1198
Székes	1919	—	1981	26801	365
Zágráb	—	—	—	1604	232
Zimony	—	—	—	—	—
B) Szövetkezeti gabonarakarok.	14115	500	1902	872	238

Laptulajdonos és főszerkesztő: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Felelős szerkesztő: **BUZZI F. GEZA.**
Társzerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

A Heller-féle „KING” gyorsmeszelő és fertőtlenítő gép, az eszetmunka 20-szorosát teljesíti.

Legnagyobb megtakarítás időben, pénzben és anyagban!

A „King” kiváló gyorsmeszelő és fertőtlenítő-gép sokoldalú használhatósága miatt **egy mezőgazdaságban sem nélkülözhető.** A szivattyúk teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizártak. „King” tömlővezetékekkel **többet teljesít, mint 20 ember eszetel** és mindenféle állványozást és előmunkálást feleslegessé tesz. Ezen gép egy nap alatt kifertőtleníti

Gyártók azonkivül:
PITTORE ÉS TRIUMPH nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyúi azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát **nincsen eldugulás, nincsen piszkálás.** Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy háromágú (szóróval) **60 koronától 320 koronáig.**

IG. HELLER BÉCS, II., Prater Schrotzbergstrasse 1.
Kérjenek leírást. Képviselek kerestetnek

Yorkshirei Szalma megvételik,

minden mennyiség, rozs és buzaszalma, préseletlen, a legmagasabb áron megvételik. Átvétel és fizetés a helyszínen, bárhol Magyarországon. Ajánlatok a kiadóhivatalba. 1178 szám alatt kéretnek.

A SZŐLŐ TRÁGYÁZÁSA.

Írta: **ORDÓDY LAJOS.** — Ára 3 korona.
Ajánlott küldéssel 3.45 K. Utánvétellel küldve 3.65 K.

Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük.

Megszerezhető a „Gazdasági Lapok” kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-utca 15.

KLISEKET

MINDENMÉ NYOMTATVANYOKHOZ
SZÉP ÉS TISZTA KIVITELBEN
PONTOSAN ÉS OLCSÓN
KÉSZIT
KOBLINGER GYULA
PHOTOCINKOGRAFIAI MŰINTÉZETE
BUDAPEST
VII. CSENCERI UT. 22.
VIDÉKI MEGRENDELÉSEK IS PONTOSAN
ESZKÖZÖLTETNEK.

A Gazdák Biztosító Szövetkezete.

1900—1912.

Előttünk fekszik a Gazdák Biztosító Szövetkezete 1912. évi üzleteredményének néhány szükséges adata, a melyből birálatot mondhatunk a Szövetkezet egész évi üzemére vonatkozólag.

Mielőtt azonban ezt tennénk, egy pillantást kívánunk vetni a múltba a végett, hogy a gazdaközönség emlékezetébe hozzuk, tulajdonképen mily czélből és kik alapították a Gazdák Biztosító Szövetkezetét.

A Gazdák Biztosító Szövetkezetének a megalapításánál az a nemes cél lebegett az alapítók szeme előtt, hogy egy új biztosító intézmény megalakításával új tisztességes versenynek nyisson teret, a mi a gazdaközönségre nézve csak hasznos és üdvös lehet.

Igy alakult szövetkezeti alapon 1899 év végén a Gazdák Biztosító Szövetkezete, a mely az akkori kormány erkölcsi és anyagi támogatása mellett a következő évben meg is kezdhetette üzemét, úgy hogy 1901 december hó 31-én a legszebb reményre jogosító eredménnyel zárhatta le első befejezett üzletét.

Nem kívánunk foglalkozni e helyütt azokkal a körülményekkel, a melyek a Gazdák Biztosító Szövetkezetének utját rögössé, nehézzé és szinte járhatatlanná tették. Azt azonban ki kell emelnünk, hogy a helyes üzleti politikával és a gondos előrelátást nem nélkülöző adminisztrációval mindenkor, az első évtől a 12-ik évig úgy sikerült a kitűzött uton haladnia, hogy sem az öt ért támadások között, sem a nagy részvénytársaságokat is sulyosan érintő károk terhe alatt meg nem ingott, sőt időszokról-időszakra erősebb pozíciót vívott ki magának úgy, hogy a ma Magyarországon működő biztosító társaságok között előkelő helyet biztosított magának.

A Gazdák Biztosító Szövetkezete megalapításában a kormány és az Országos Magyar Gazdasági Egyesület mellett az orosz-lánrészt gróf Károlyi Sándort és gróf Széchenyi Imrét, nemkülönben Darányi Ignácot, valamint a szövetkezetnek kezdettől fogva működő elnökét, Zselenski Róbert grófot illeti. Részt vettek még az alapításban az ország főpapjai, mágnásai, törvényhatóságai, a középosztály és a jó példa hűséges követői, a kisczadák, akiknek érdekében a szövetkezet tulajdonképen alapítva lett.

Hogy mily égető szükség volt 12 év előtt egy szövetkezeti alapon álló biztosító intézet megteremtésére, azt semmi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény, hogy a törvény értelmében a megalakuláshoz szükséges alaptőke rövid időn belül nemcsak megszerzett, de jóval túl is lett jegyezve, úgy, hogy a Gazdák Biztosító Szövetkezete nemcsak a törvény megkívánta alaptőkével, hanem tekintélyes biztosítéki alappal volt képes üzemét megkezdeni, ma pedig vagyona öt és félmillió koronát tesz ki.

Ez az anyagi ereje és a tisztességes üzletelveken alapuló politikája volt a bázisa annak a szép fejlődésnek, a mit üzlete évről-évre mutat.

A Gazdák Biztosító Szövetkezetének 11 éves üzemi fejlődését és életképességét legjobban az alábbi számadatok igazolják.

Biztosítva volt a szövetkezetnél.

Tűzüzletben:		Jégüzletben:	
1900/1. évben	75.252,627 K érték	8.518.320 K érték	
1902.	112.834.744 " "	15.388.175 " "	
1903.	136.530.706 " "	16.829.283 " "	
1904.	229.917.927 " "	17.694.009 " "	
1905.	255.153.203 " "	19.336.176 " "	
1906.	281.676.363 " "	20.769.291 " "	
1907.	375.122.899 " "	23.489.932 " "	
1908.	537.203.961 " "	26.607.483 " "	
1909.	659.617.553 " "	35.362.898 " "	
1910.	757.985.407 " "	54.095.929 " "	
1911.	848.610.687 " "	54.133.96 " "	

Bevétel volt évi díjakban.

Tűzüzletben:		Jégüzletben:	
1910/1. évben	193.731 12 K	248.375 21 K	
1902.	29.168 15 " "	424.542 43 " "	
1903.	389.813 95 " "	466.644 52 " "	
1904.	695.342 17 " "	479.209 40 " "	
1905.	753.131 07 " "	525.481 76 " "	
1906.	935.176 74 " "	506.522 27 " "	
1907.	1.335.618 57 " "	549.750 76 " "	
1908.	1.855.126 64 " "	654.356 32 " "	
1909.	2.399.625 12 " "	852.570 03 " "	
1910.	3.063.849 08 " "	1.188.748 12 " "	
1911.	3.665.169 38 " "	1.204.307 86 " "	

Kifizetett károkért a szövetkezet.

Tűzüzletben:		Jégüzletben:	
1900/1. évben	20.030 85 K	124.527 88 K	
1902.	187.274 66 " "	134.831 02 " "	
1903.	193.169 04 " "	94.972 94 " "	
1904.	545.507 67 " "	110.042 75 " "	
1905.	552.719 71 " "	239.912 28 " "	
1906.	466.282 90 " "	323.543 53 " "	
1907.	583.488 63 " "	425.591 30 " "	
1908.	880.659 73 " "	385.911 87 " "	
1909.	1.011.569 76 " "	582.046 14 " "	
1910.	1.401.207 10 " "	857.582 93 " "	
1911.	2.388.031 66 " "	421.169 17 " "	

1901. évi főössleg --- 90.349 K - f.

1902.	59.782 " 26 "
1903.	109.331 " 73 "
1904.	72.438 " 23 "
1905.	61.730 " 60 "
1906.	39.243 " 65 "
1907.	41.877 " 32 "
1908.	81.088 " 76 "
1909.	106.589 " 64 "
1910.	120.164 " 38 "
1911.	148.378 " 16 "

Külön meg kell említenünk az életbiztosítási üzletágat, melyet a Szövetkezet 1902 évben vezetett be, külön 200.000 korona biztosítéki alappal. Ezen alap az idők folyamán felemelkedett és 1911 év végén már 1,100,000 koronát tett ki. Az alaptőke felemelése lehetővé fogja tenni, hogy az eddigi óvatos lassu fejlődést az életüzletágban nagyobb arányu fejlődés váltsa fel, úgy, hogy e tekintetben is a jövő mérlegekben nagyobb arányok lesznek felmutathatók.

Az intézet díjbevétele az életüzletágban az 1911. év végén 516.000 koronára rugott. A Szövetkezetnek az életosztály bevezetésével főczélja volt, hogy a kisczadákat és az alsóbb néposztályokat nyerje meg az életbiztosítás eszméjének.

Az orvosi vizsgálat nélküli, ugynevezett népbiztosítások lebonyolítására a Szövetkezet egy

önálló szervezetet létesített 1909. évben, megalapítván a »Gondviselés« című Országos Központi Segélyző Társulatot, mely három évi idő alatt megmutatta, hogy házagpótló intézmény, a mennyiben az ott biztosított kisemberek száma immár meghaladja a 30.000-et. Ha ezen fejlődés így tart tovább is, a »Gondviselés« idővel a kisemberek százezreit fogja magában egyesíteni.

A Gazdák Biztosító Szövetkezete üzleti fejlődésének emelkedő arányai immár arra késztették, hogy új és állandó helyiséget biztosítson magának. E czélből a Kálvária-teren egy hatalmas székházat épített és irodáit abban előreláthatólag már a jövő év tavaszán fogja elhelyeztetni.

A midőn megemlítjük még, hogy a Gazdák Biztosító Szövetkezete alkalmazottainak jólétéről is gondoskodott 10 évi fennállása alatt, mert létesített egy nyugdíjalapot, mely 2½ évi fennállása után több mint 250.000 korona vagyon felett rendelkezik, azt hisszük, kimutattuk működésének teljes méltóságát, és reméljük, hogy ez a szép fejlődésnek indult intézmény a jövőben is be fogja váltani a hozzáfűzött reményeket.

Az intézet igazgatósága a folyó évi közgyűlésen a következőképen alakult:

Elnök: gróf Zselenski Róbert v. b. t. t., a főrendiház örökös tagja, földbirtokos, az OMGE alelnöke.

Alelnökök: Várady L. Árpád megyés püspök, Szentiványi Árpád orsz. gyűl. képviselő, földbirtokos.

Tagok: gróf Apponyi Gyula földbirtokos, Bernát István a Magyar Gazdászövetség igazgatója, Emödy József földbirtokos, herceg Esterházy Miklós v. b. t. t., a főrendiház örökös tagja, földbirtokos, Hertelendy Ferencz főrendiházi tag, földbirtokos, Kammerer Ernő orsz. gyűl. képviselő, földbirtokos, dr. Koós Jenő min. osztálytanácsos, a földmívelésügyi miniszter képviselő, Miklós Ödön főrendiházi tag, földbirtokos, örgróf Pallavicini Ede v. b. t. t., a főrendiház örökös tagja, földbirtokos, az OMGE alelnöke, báró Petrichevich Horváth Arthur orsz. gyűl. képviselő, Rubinek Gyula az OMGE igazgatója, az OMGE képviselő, dr. Szomjas Lajos min. tanácsos, a földmívelésügyi miniszter képviselő, gróf Teleki József, a főrendiház örökös tagja földbirtokos. Ügyvezető igazgató: Láng József.

Gazdák Biztosító Szövetkezete eddigi fejlődésével méltóan sorakozhatik a többi altruisztikus, intézményünk mellé, mert megvalósította azt a czélt melyet a gazdatársadalom a Szegedi alapító kongresszuson maga elé tűzött. A szövetkezet törhetetlenül, szívós elszántsággal küzdött a biztosítási díjaknak sok esetben való oly tulhajtása ellen, a mely a gazdaközönség kizsákmányolásának jellegével bírt volna a 32 éves működésével elérte azt a mire vállalkozott, hogy a mezőgazdasági biztosítás Magyarországon a legalis üzlet kerekéin belül maradjon.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ES LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE.

Alapítatlan 1847.

Brausweller Janos

Szegeden a legbizalmasan és leggyorsabban készülő órák és ékszeresek a nemzetben ismertek.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltenek.

„Lucullus“ sertéstakarmány

alkatrészei: **marhavér és buzatakarmány-liszt.** Elsőrendű **hus- és csontképző-takarmány,** protein tartalma 20—22%. Rendkívüli nagy hus-, csont- és zsirképző hatása folytán a mellette etetett többi **takarmány** sokkal **gazdaságosabban értékesül.** Számos bel- és külföldi nagy tenyésztőknél és nagyhizlálókánál jó sikerrel kipróbálva. Kimerítő felvilágosítással készséggel és díjtalanul szolgál a

budapesti FATTINGER ÉS TÁRSA R.-T.

takarmánygyár vezérképviselői

Lemberger, Schön és Szász

Bauer B. Gyula

szertészialok, Baja.

sertésbizományos, Budapest, VIII., Bezerédy-u. 10.

A VILÁG LEGJOBB GŐZEKÉJE!

CHARLES BURRELL & SONS LIMITED THE TFORD, ANGLIA VILÁGHÍRŰ GŐZEKEGYÁR
VEZÉRKÉPVISELETE. ***

Utolérhetetlen munkaképesség! ♦♦♦♦ Kevés tüzelőanyagfogyasztás!

ELADÓ BIRTOKOK:

Biharmegyében:

1. Körülbelül 565 m. h. jöminőségű, kitűnő termőképességű, nagyobb részét szántóföld, uralakkal, megfelelő gazdasági épületekkel. Vasúti fővonal, állomás közelében, nagyforgalmu nagyközség mellett. A birtokot országút szeli ketté.
2. Körülbelül 546 m. h. elsőrendű szántóföld, rét és legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, uralakkal, vasúti fővonal mentén, országút mellett forgalmas nagyközségtől félóránnyira.

Tolnamegyében:

3. Körülbelül 1864 m. h. igen jó minőségű, kissé hullámos fekvésű birtok, mind szántóföld, kevés legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, vasutállomástól félóránnyira.

Vas megyében:

4. 688 m. h. szépen berendezett, jó termő birtok, 485 m. h. szántó, többi rét és legelő. Megfelelő gazdasági épületekkel, vasutállomástól 3 kilométernyire.

Ezen birtokok kisebb-nagyobb területekben vagy egészben eladóak. — Vészüket parcellázásra alkalmas birtokokat. — Bérleteket közvetítünk. — Birtokokra kedvező feltételek mellett törlesztéses kölcsönöket nyújtunk. — Minden Kérdezőkérésre gyors és kimerítő választ adunk.

Nemzeti Pénzváltó részv.-társaság Parcellázási osztálya
Budapest, V. ker., Gizella-tér 1. (Haas-palota).

Magyar Élet- és Járadék-Biztosító Intézet

mint szövetkezet

Budapesten, VI. ker., Andrássy-ut 8. sz. (Saját ház.)

A szövetkezet elnöke gróf Széchenyi Aladár, alelnöke gróf Erdődy Tamás.
Az igazgatóság: báró Rudnyánszky József elnök, Dénes Tibor vezérigazgató, Forrai Miklós, dr. Lévai Zsigmond.

Az intézet szövetkezeti alapon lévén fektetve, az össznyereség 70 százaléka a biztosított tagok közt a díjfizetések arányában felosztatik.

Az intézet az életbiztosítás összes nemzeti művelői, jutányos díjak és előnyös feltételek mellett. Ajánlja különösen a halál esetére szóló biztosítást a család ellátására, kölcsönös biztosítást a házastársak részére, a halál és elérés esetére szóló biztosítást, kiházasítási biztosítást leányok részére, esetleg nevelési járadékkal kapcsolatban.

Ajánlja a nyugdíjbiztosítás különböző neveit, özvegyi nyugdíjat, gyermek-nevelési pótlékokat és özvegyi végkielégítést.

Az összes biztosítási módokat kivánságra a rokkantsági kockázatot is elvállalja az intézet olyként, hogy munkaképtelenség esetén a biztosított a díj fizetése alól felmentetik. Az intézet orvosi vizsgálat nélkül is köt a legelőnyösebb feltételek mellett biztosításokat.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál az intézet igazgatósága.

Telefon a marhavásártéren: „József 18-81.”

A BUDAPESTI ÁLLATVÁSÁRPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

foglalkozik szarvasmarhák, borjúk, juhok, bárányok, kecskék, sertések és husfélék bizományi eladásával.

Előleget nyújt hatóságilag megállapított kamatláb mellett.

Élelőállatküldemények ezimezendők:

Budapest-Ferencváros.

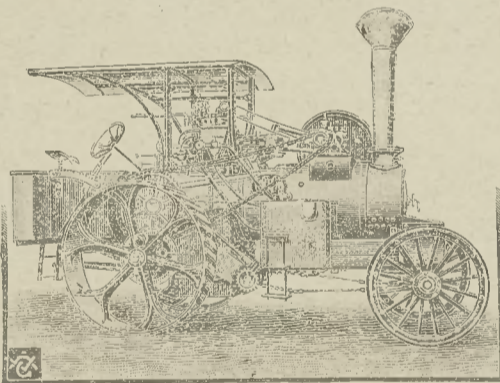
Husküldemények ezimezendők: BUDAPEST

Központi vásárcsarnok.

„Telefon a központi vásárcsarnokban 133-39.”

Telefon a sertésvásártéren: „József 18-35.”

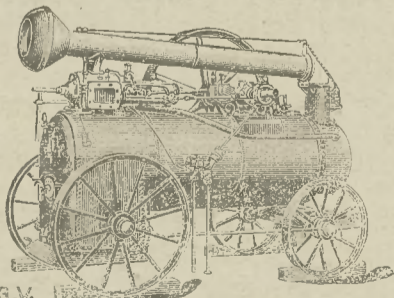
Az állami gépgyár gyártmányai:

UTIMOZDONYOK

14 légkörnyomásra, compound rendszer szerint szerkesztve.

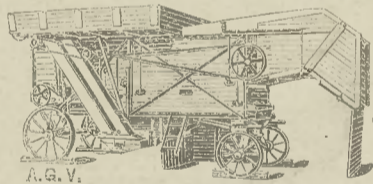
Fa-, szén- és szalmatüzelésre! Gazdaságos üzem! Gőzcséplőgépek hajtására, tehervontásra és utánuk akasztott ekével való szántásra alkalmasak.

GŐZLOKOMOBILOK

10 légkörnyomásra szerkesztve.

Fa-, szén- és szalmatüzelésre egyaránt alkalmasak. Nagy munkaképesség, Csekély vonóerőszükséglet. Nagy tüzelőanyag- és vízmegtakarítás.

Aczelkeretű golyóscsapágyas CSÉPLŐGÉPEK.

Csekély hajlóerőszükséglet! Csekély kenőanyag fogyasztás. Tengelykopás kizárva.

Nagy teljesítőképesség!

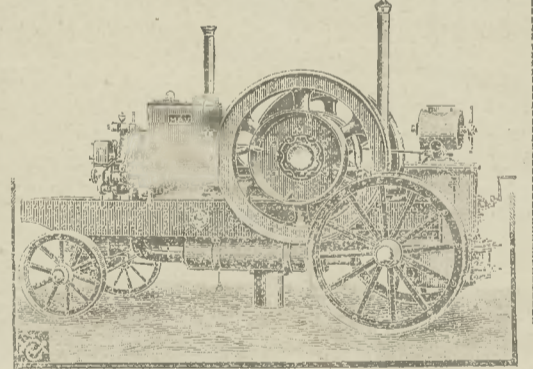
„LOSONCZI” tolóhengeres „Rekord” meritőkanalas

és

Szab. „Rekord II.” műtrágyavetőszerkezettel kombinált sorvetőgépek.

Eredeti Kalmár-féle gabonatisztító rosták.

Resiczai aczélekék.

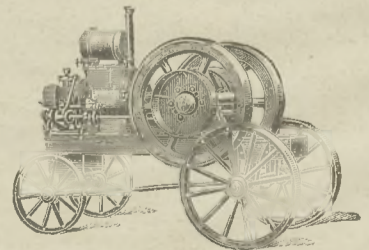

SZIVÓGÁZLOKOMOBILOK

Ujdonság! Szabadalom!
Rendkívül olcsó üzem! Zajtalan működés!

Könnyű kezelés!

Üzemköltség naponként körülbelül 5 korona.
Földgázüzemre is alkalmasak!

BENZINLOKOMOBILOK

porlasztóval (karburátor) és szab. szelephűtéssel ellátva.

Megbízható üzem! Egyenletes járás!
Egyszerű kezelés! Kevés benzinfogyasztás

Uj árjegyzékünk megjelent!

Magy. Kir. Államvasutak Gépgyáranak Vezérigazgatója Budapest, Váci-körút 32.

Kívánatra szívesen megküldjük!

□□□□□□□□□□□□
FENNÁLL: 1898.
□□□□□□□□□□□□

TELEFON: 20-21.
SÜRGÖNYCZIM:
VACCIN Budapest.

ÁLLAMI ELLENŐRZÉS ALATT ÁLLÓ

Laboratorium

VÉDŐOLTÓANYAGOK TERME-
LÉSÉRE RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, IX., LÓNYAY-UTCZA 18/B.

Termel és szállít:

:: védőoltóanyagot ::

lépfene, sertésorbáncz, serczegő üszög ellen.

Kombinált szerumos vegyes oltóanyagot
fertőzött állományok védőoltására.

Gyors-
hatású **szserumokat** lépfene, sertésorbáncz,
sertéssepticaemia, vér-
has, fertőző tüdőlob, mirigyhór, baromfikolera ellen. ++++++

Kívánatra az oltóanyag beforrasztott ampul-
lakban szállítatik.

Egyes, erősebben fertőző vidékekre készi-
tünk specialis hatású tájoltóanyagot.

Lépfene-oltóanyagunk a szabadalmazott, mó-
dosított Pasteur-féle eljárással készítették
tetik s abszolút biztonsággal megtartja ere-
deti karakterét; sötét, hűvös helyen huzamo-
sabb ideig eltartva sem változik meg, sem
nem gyengül, sem nem erőődik.

Minden szakügyben részletes felvilágosi-
tások!

Subcután reakcióhoz

tuberkulint hígított és sűrített alak-
ban. Ophthamo (tuber-

kulózis) reakcióhoz **phymatint**

Tuberkulózis ellen védő és gyógyító
oltóanyagot (Antiphymatolt). — Egér és
patkánytörő bacillus tenyészetét. — A
diagnosztikai osztály végez orvo-kemial,
mikroszkopos és bakteriológiai vizsgálatokat.

Szakzerű kezelés és technika. Legszigorubb
tudományos ellenőrzés.

Veterinaria drogeria

Az ismert összes
állatgyógyászati
különlegességek
állandó raktára.

Az ország legelső állat-
egészségügyi szaküzlete,
a „Magyar Állatorvosok
Gazdasági Szövetkezete”
központi főraktára ::

Szakszerűség!
Megbízhatóság!
Pontosság!

Ein-gros
árak

Gazdasági, házi
gyógyszertárak
berendezése és
felszerelése ::

Gyógyszerek,

Vegyszerek,

Kötszerek,

Műszerek.

Veterinaria

vegyszereti részvénytársaság.

Budapest, IX., Lónyay-utca 18/b.

Telefonszám:

20-21.

Sürgőnyczim:

Veterinaria Budapest

Hofherr-Schranz és Clayton-Shuttleworth R.-T.

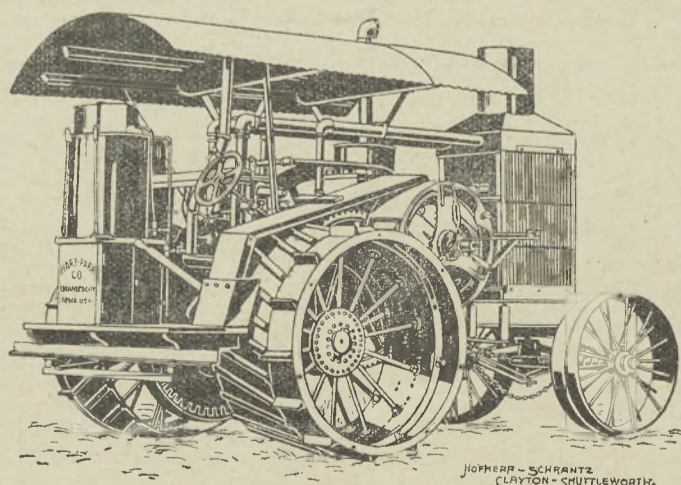
BUDAPEST, VI., Váci-körút 57.

Ajánlja mint legjobb

EKETRAKTORT

az amerikai „Hart-Parr” 60 lóerejű benzintraktort.

Az első eredmény
teljes benzintrak-
tor, mely valaha
épült.

Legnagyobb üzem-
biztosság. — Olaj-
hűtéssel, befagyás
kizárva.

Legújabb rendszerű 2 hengeres gép.
Nagy menetsebesség, 3½ kilométer óránként.
NAGY SZÁNTÁSI TELJESÍTMÉNY,

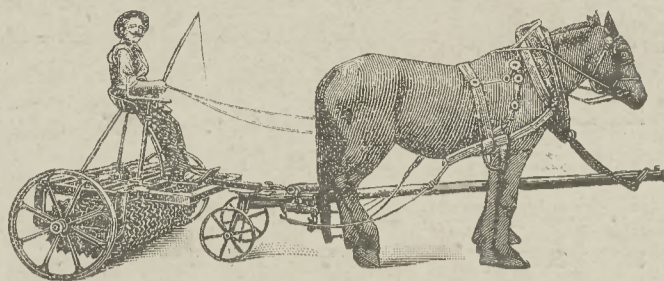
8 vasú ekével, 21 cm. mélységre, közép-
nehéz talajban 2 magyar hold óránként.

Könnyű kezelés. Csak 300 fordulat perczen-
ként. Csekély elhasználódás. Egyformán
jól használható:

SZÁNTÁS, ARATÁS, CSÉPLÉS, VONTATÁS
és egyéb munka végzésére.

Munkaközben megállani nem kell, mert a motor nem melegszik fel.

Szabadalmazott „HERKULES” rögapritó.

A m. kir. Magyaróvári Gazdasági Akadémia ezen rögapritót az eddig létező legkiválóbb és leghasználatosabb földmunkát végző gépek jelentette ki, a mely elősegíti a belterjes gazdálkodást és nagyban előmozdítja a föld termőképességének kihasználását. — A „Herkules” rögapritó gép használata által az elve-

telt mag minden akadály nélkül jut helyére s minden elvetett magnak egyforma sírt sorokban kell kikelnie. Referenz ak: Kisbéri ménesbirtok. Báró Deutsch nagyteleki uradalom. Kunhegyesi gazdasági egyesület. Gróf Szécsényi Emilné vajszki uradalom. Feherczegi uradalom Pélmónostor. Gróf Hunyadi József Kéthely stb. stb. — A „Herkules” rögapritó ismerettségével díjtalanul szolgál a magyarországi egyedárusító

Takács Oszkár gép-nagykereskedő cég
Budapest, VI., Nagymező-u. 49. Raktártelep VI., Agyar-u. 112.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alakult 1900-ban.

Budapest, VIII., Baross-utca 10. szám a.

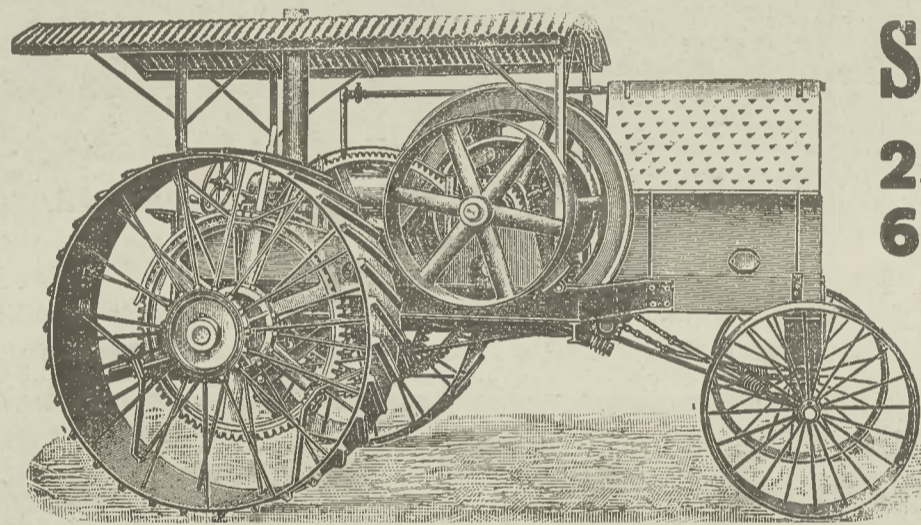
Biztosítási alap: Alapítványok kormány hozzájárulásával 2.488,780[—], tartalékok 2.819,596²⁵, összesen: 5.308,376²⁵ korona. 1901. évi felesleg 90,349[—], 1902. évi felesleg 59,782²⁶, 1903. évi felesleg 109,331⁷³, 1904. évi felesleg 72,438²³, 1905. évi felesleg 61,730⁶⁰, 1906. évi felesleg 39,248⁶⁵, 1907. évi felesleg 41,877³², 1908. évi felesleg 81,088⁷⁶, 1909. évi felesleg 106,589⁶⁴, 1910. évi felesleg 120,164⁸⁸, 1911. évi felesleg 148,378¹⁶ korona.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyancsak az ember életére, különféle módok szerint. Az üzleteredményben a biztosított tagok díjárányában részülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből úgy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1902. évi üzletfelesleg közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Az 1903. évben a jégkár ellen biztosítottak 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2—2 százalékos díjvisszatérítésben részesültek. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5—10 évre adják fel biztosításukat, 5 százalékos engedményben részesültek. Az 1907., 1908., 1909. valamint 1910. évi üzletfelesleggel pedig tartalékainkat gyarapítottuk. Az 1911. évben a jégkár ellen biztosított tagjaink, akik akár egy, akár több évre jégkár ellen nála biztosítottak és 1912. évben ismét a szövetkezetenél fognak biztosítani, tíz százalékos díjvisszatérítést ad. 1911. év végén a tartalékok 2.819,596²⁵ koronára ragnak. Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül, vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

A Gazdák Biztosító Szövetkezete társintézménye a „GONDVISELÉS” Országos Központi Segélyző Társulat úján 100 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítások, valamint havi betétek ellenében 1000 koronáig terjedő leánykiadásaitási (önállósítási) segélybiztosítások eszközölkének. Legelőnyösebb népbiztosítás. E társulat kebelében minden községben önálló helyi csoportok szervezhetők jótékonyozó müködéssel. Tájékoztatót készséggel küld bárkinek is a Társulat igazgatósága, Budapest, IX., Erkel-utca 20.

„REKORD” benzintraktor

Világhírű amerikai gyártmány!

Szánt, csépel, vontat!

25—40 lóerő nagyságban szánt 4-vasu ekével.
60—70 lóerő nagyságban szánt 10-vasu ekével.

60—70 lóerejű traktorunk pillanatnyilag különböző menetsebességre állítható be és ezáltal a gőzgépeket is meghaladó tufterhelést bír el. Ez a szerkezet nagy főlényt biztosít „REKORD” traktorunknak más gyártmányokkal szemben.

Középbirtokok részére az egyedül megfelelő szántógép!

Kezelése egyszerű, benzin- és hűtővízfogyasztása csekély!

Ájánlattal és árjegyzékkel szívesen szolgálunk **Fehér Miklós gépgyár részvénytársaság, Budapest, Váci-ut 80.**

Kivonat MICHL ISTVAN tatatóvárosi immunis mintaszőlőtelepe árjegyzékéből:

Készlet gyökeres 500.000. Telefon: 47. sz. interurbán. Árjegyzék kívánatra bárkinek küldetik bérmentve! Sima-készlet 2 1/2 millió.

A szőlőfaj neve	2 éves gyökeres		Sima		A szőlőfaj neve	2 éves gyökeres		Sima		A szőlőfaj neve	2 éves gyökeres		Sima						
	száza	ezre	száza	ezre		száza	ezre	száza	ezre		száza	ezre	száza	ezre	száza	ezre			
	korona		korona			korona		korona			korona		korona						
BORFAJ:																			
Burgundi ... fehér	6.—	50.—	1.60	12.—	Merlott ... fekete	—	—	1.20	6.—	Musc Hamburg ... fekete	10.—	80.—	3.50	30.—					
Erdei (fehér Bakar) ...	6.—	50.—	1.20	9.—	Nagyburgundi ...	6.—	50.—	1.20	8.—	" Madersfield court ...	10.—	80.—	3.—	25.—					
Erdélyi Leányka ...	—	—	1.60	15.—	Oportó ...	6.—	50.—	1.20	8.—	Calabriai ... fehér	10.—	80.—	2.50	20.—					
Ezerjő 1 éves ...	4.—	38.—	1.—	7.—	Othelló ...	—	—	1.20	7.—	Csabagyöngye ...	25.—	200.—	6.—	40.—					
Fehér Bogdányi dinka ...	5.—	—	1.40	12.—	Vegyes borfaj ...	5.—	40.—	1.—	4.—	Damaskusi ...	8.—	70.—	2.50	20.—					
Furmint ...	6.—	—	1.40	10.—	CSEMEGEFAJ:														
Izsáki sárféher ...	—	—	1.80	14.—	Chass. blanc, croquant fehér	7.—	60.—	1.20	9.—	Ferdinand Lesseps ...	10.—	—	3.00	30.—					
Járdovány ...	—	—	1.40	12.—	Fontainebleau ...	8.—	70.—	2.—	12.—	Genuai óriás ...	10.—	—	2.50	20.—					
Mézés fehér ...	6.—	50.—	1.20	9.—	" Gama Drome ...	8.—	70.—	2.—	16.—	Kecskecsacs ...	7.—	60.—	2.—	16.—					
Mirkovácsi ...	—	—	1.60	12.—	" musc de Nantes ...	8.—	70.—	2.—	16.—	Kossuth Lajos ...	—	—	3.—	20.—					
Mustos ...	—	—	1.20	8.—	" Napoleon ...	8.—	70.—	2.—	16.—	Madelaine angevine ...	7.—	60.—	1.50	9.—					
Olasz rizling ...	6.—	50.—	1.—	5.—	" Vibert ...	8.—	70.—	2.—	12.—	" royal ...	—	—	2.—	15.—					
Pozsonyi fehér 1 éves ...	5.—	40.—	1.60	12.—	" Fontain. rose ... piros	8.—	70.—	2.20	18.—	Malaga ...	10.—	80.—	3.—	25.—					
Rajnai Rizling ...	6.—	50.—	1.40	10.—	" " rouge ...	7.—	60.—	2.—	16.—	Melinet (homok királya) ...	8.—	70.—	3.—	25.—					
Rakk ...	—	—	1.40	10.—	" Imperial rouge ...	8.—	70.—	2.—	16.—	Passatutti ...	7.—	60.—	1.60	10.—					
Sauvignon ...	—	—	1.40	10.—	" Negropont ...	8.—	70.—	2.—	16.—	Precoce de Malingre ...	—	—	1.60	12.—					
Szerémi zöld ...	5.—	45.—	1.40	9.—	" Ronsard ...	8.—	70.—	2.—	16.—	Szemendria ...	10.—	—	2.—	16.—					
Szlankamenka ...	7.—	60.—	1.40	10.—	" Tokaj angevine ...	8.—	70.—	2.20	18.—	Kecskecsacs ...	6.—	60.—	2.50	0.—					
Zöld Sylváni ...	6.—	50.—	1.50	12.—	" rouge croquant ...	7.—	60.—	1.20	9.—	Malaga rosea ...	8.—	70.—	3.—	24.—					
Bogdányi dinka ... piros	—	—	1.60	12.—	Muscat Alexander ... fehér	7.—	60.—	1.40	10.—	Malakoff Usum ...	—	—	3.50	30.—					
Kövídinka ...	6.—	50.—	1.—	8.—	" cand a ...	10.—	—	4.—	30.—	Rosa minna di Vacca ...	8.—	70.—	2.50	20.—					
Szlankamenka ...	—	—	1.60	10.—	" croquant ...	8.—	70.—	2.—	15.—	Dodrelábi ... fekete	—	—	2.—	16.—					
Tramini ...	—	—	1.60	12.—	" dr. Rob. Hogg ...	10.—	—	3.—	25.—	Izabella ...	—	—	1.60	12.—					
Vetelini ...	5.—	45.—	1.20	7.—	" Lunel ...	7.—	60.—	1.60	12.—	Malaga kék ...	—	—	3.—	25.—					
Alicante bouchet ... fekete	—	—	1.20	8.—	" Ottonel ...	7.—	60.—	2.—	14.—	Ökörszem ...	—	—	2.—	16.—					
Aramon ...	—	—	1.20	8.—	" Pansée ...	10.—	—	3.50	30.—	Vegy. csemege exquisit fajok ...	8.—	70.—	3.—	20.—					
Carbenet ...	—	—	1.20	6.—	Musc. di Corail ... piros	8.—	70.—	3.—	24.—	" kiváló jó ...	6.—	50.—	2.—	12.—					
Kadarka nemes ...	—	—	1.20	6.—	" frontignon rouge ...	8.—	70.—	2.—	16.—	" chasselas fajok ...	6.—	50.—	1.40	9.—					
										Rip, Portális I. oszt.	5.—	40.—	2.50	20.—					

MEGJEGYZÉS. Mindazon küldeményeket, melyek a 60.900. sz. miniszteri rendeletnek meg nem felelnek, kötelezem magam legott saját költségemen visszahozatni s a megrendelő által kifizetett összeget megtéríteni. Fenti árak csomagolás nélkül értendők, melyért csupán saját kiadásaimat számítom fel. A vevők fajtiszták, szokványminőségűek, peronoszpora, oidium és jégveresmentesek, ősi szedésűek. Megrendeléshez 1/2 előleget kérek. — Telepem: Bécsben, Budapesten, Prágában, Szegeden, Párisban, Pozsonyban, Ostendében elsőrendű érmet és Ostendében még királyi kitüntetés „koronás arany érdemkeresztet” nyert. — Több ezer elismerőlevél tanuskodik, — többek közt Ófelsége, állami, főhercegi és temérdek uradalmi telepekről is — a pontos és lelkiismeretes kiszolgálásról.

TELEFON : 106—08.

HEUCKE A. GŐZEKEGYÁR

budapesti műszaki irodája:

V., Katona József-utca 26.

VEZÉRKÉPVISELET:

KOMÁROMVIDÉKI TAKARÉKPÉNZTÁR R.T.

Saját pénzének ellensége,

ha mást használ mint

**HEUCKE-féle GŐZEKÉT
tulhevítővel.**

TELEFON : 106—08.

Magyarországi kizárólagos képviselő: **HALÁSZ M. JÓZSEF, NAGYSOMKUT.**

MEGVAN minden nagyobb lámpakereskedésben

a vidék legideálisabb, legolcsóbb és legszebb világítása a fehérfényű **'GEG' szab. szárazlámpa.**
50 gyertyafényű világítás óránként cca 2 fillér.

Bárhol használható!

Egyszerű, könnyen kezelhető, nem robban, nem füstöl, nem kormoz, teljesen szagtalan. Nincs kandóca, nem kell többé petroleum. Elalszik, ha feldül, vagy ha véletlenül leütik.

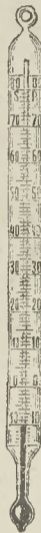
Árnyék és felvilágosítás ingyen!

Mr. R. JELINER & F. POPP

Erste Österreichische Labessenz- & Molkereibedarfsartikel-Erzeugung in
LITTAU Mähren

Legelőnyösebb beszerzési forrás Tejgazdaságok és sajtkészítők részére az összes szerek és szükségleti cikkek kaphatók.

Speczialitások: Fejési segédanyagok, vajformák és tejszűréses gépek gyártásában.

MURAKÖZI

hidegvérű (nóri) igaz

tenyészlóvak

(kancák és mének) vásárlásánál közvetlen a tenyésztőktől segédkezésemet felajánlom s a jövő évben Muraköz és vidékén tartandó lóvásárok jegyzékét kívánatra szívesen küldöm. Prima tenyészmének nálam előjegyzésben vannak és elsőrendű referenciák rendelkezésre állnak.

Czímem: **IDŐSB HEINRICH MÓR**

muraközi lóvásárló ügynöksége

Csáktornya (Muraköz)

Törv. hej. czég.

Sürgönczim HEINRICH SENIOR.

Interurban-telefon 33.

Sok millió

koronával többet nyerhetnének a mezei gazdák a marhatenyésztésből, ha az egész éven át

BARTHEL-féle takarmánymész

kevernének az abrak közé. **A kitünő hatás** legjobb és legdöntőbb bizonyítékai a nagyszámu utórendelések és elismerő levelek.

A sok ezerbe menő **vélemény** és **utánrendelésből** térszűke miatt csak a következőket közöljük:

Az Önöktől kb. 10 év óta hozatott takarmánymész a ménesben **szopó csikóknak** és **borjaknak** adatik s ezen takarmányszernek a zabhoz való mindennapi kis hozzátétele általában **jól bevált**. Ugy látszik, hogy most a **nyalkór** a szopó csikóknál sokkal ritkább mint ezelőtt, a mi mindenestre a takarmányhozzátéttel áll összekötetésben.

Cs. kir. állami ménes igazgatósága: Hulter, főállatorvos.

Az ön által **kitünő minőségben** szállított takarmánymész **rügött borjaknak, elválasztott bárányok és hizott bárányoknak kitünő sikerrel** adagoltuk s az elért siker folytán ezentul is fogjuk alkalmazni.

Schwarzenberg herceg uradalmi igazgatósága.

Az ön takarmánymészét **gulya, csikók, borjuk és bárányok,** valamint **terhes kancák és teheneknél** használjuk s az eredménynyel eddig **igen meg voltunk elégedve.**

Schaumburg-Lippe herceg uradalmi igazgatósága.

Kérek ismét . . . kiló foszforsavas meszet **borju** etetéshez megküldeni. **Gulyánál eddig nagyon meg vagyunk elégedve.**

Rauch Pál báró-féle uradalom igazgatósága.

Takarmánymészével **nagyon meg vagyunk elégedve.** Többnyire gulyánál és csikóknál használjuk s az eredmény **igen kielégítő.**

Haupt-Stummer Lip. Eug. báró-féle uradalom igazgatósága.

Az ön takarmánymészét **szarvasmarha, sertések és tyukoknál** alkalmazom; ez az említett állatokra **határozottan kedvező hatást** gyakorol.

Imhof Miksa báró, földbirtokos.

Takarmánymészét **legjobb sikerrel** használtam **nagy vadnál.** A mész és a só keveréket a kukoriczakenyérből és lóherszeckából álló mindennapi téli abrakhoz adjuk, a mit a vad igen szívesen elfogad. Az eredmények a következők: **1. Igen jó, erős agancsok, egész 16 agancsig. 2. Eltorzult agancsok igen ritkák. 3. Igen erős borjuk. 4. Jó, egészséges vad.** A nyulatokba is keverjük a meszet.

Hardegg Dom. herceg-féle állatkert.

Örömmel tudatom Önökkel, hogy mi a már több ízben hozatott takarmánymészükkel, minden tekintetben **teljesen meg vagyunk elégedve,** mert összes állataink azóta nemcsak **jobban néznek ki,** de még termékük is **négyszer értékesebb.** Legjobb az eredmény **borjuknál és malaczkoknál.**

Báró Vraniczany Károly urad. intézősége.

Miután már több ízben hozattunk Önöktől takarmánymész, borjastehen einknek naponként és darabonként néhány dekagramm takarmánymész rendszeres adagolása után az elválasztáskor **4-5 kilogrammal nehezebb borjaink voltak mint azelőtt,** midőn még takarmánymészüket nem használtuk. Kérjük, szíveskedjék ismét . . . kgot küldeni.

Gróf Barbó-féle urad. intézőség.

Takarmánymészét a mi mészszegény (palás-talaj) vidékünkön a háziállatok igen szívesen veszik, mi azt egy kevés marhasóval vegyítve adjuk állatainknak. Ezzel elértük, hogy erős **csontozatu csordánk** van s bárkinek azt a véleményünket nyilváníjuk, hogy a **phosphorsavas mész ez idő szerint minden állattartónál okvetlen szükséges.**

Gróf Piatter-féle urad. igazgatóság.

Az Öntől hozatott takarmánymész felöl a legnagyobb megelégedésünket nyilváníjuk. Ezen szer nemesak a **szarvasmarháknál, de lovaknál is igen előnyösen** használható a csontképződés elősegítésére, mint azt három évi tapasztalatunk bizonyítja és ezért minden gazdának a **legjobb ajánlhatjuk.**

Báró Haupt-Stummer urad. intézősége.

Személyes felügyeletem alatt próbát téve készítményével, azt **teljesen kielégítőnek** találtam és kérjük azonnal . . . kgr. takarmánymészét küldeni.

Redl Melanie báróné.

Miután az Öntől egy idő óta hozatott takarmánymészszel **meg vagyok elégedve,** kérek ismét . . . kgr. takarmánymészét küldeni.

Gróf Norman Ferencz.

Árak:

5 kilós próbacsomag **kor. 2.—** Bécsből.

5 kilós próbaküldemény **2 kor. 40 fill.** előleges beküldése után akarmelyik postaállomásra **bérmentve (Utánvét mellett a küldemény 44 fillérrel drágább.)**

50 kg. kor. 11.—, 100 kg. kor. 22.— Budapestről, Temesvárból vagy Zsolnáról szállítva.

Magyar levelezés!

Magyar levelezés!

Barthel Mihály és Társa, Bécs, X3.

Sikkardsburggasse 44. szám.

THE „BIG FOUR” TRACTOR

VILÁGHIRŰ AMERIKAI MOTOROS SZÁNTÓ- ÉS
EGYETEMES MEZŐGAZDASÁGI VONTATÓGÉP

„BIG FOUR” TRACTOR „JOHN DEERE” 10 VASU EKÉVEL. DIÓSZEGHY ZOLTÁN SAJÓKAZAI GAZDASÁGÁBAN (BORSÓD-MEGYE.)

magyarországi sikereivel bizonyította, hogy teljesen meg tud felelni mindazon követelményeknek, melyeket a t. magyar gazdaközönség egy elsőrangú szántógéppel szemben támaszt. Nem hangzatos ügynöki reklámmal, a mely a t. gazdaközönség megtévesztésére szolgál, kívánjuk a „The Big Four” traktor óriási előnyeit más versenyyártmányokkal szemben kiemelni, hanem **hivatkozunk kb. harmincz előkelő magyar gazdaság gyakorlati tapasztalataira**, amelyeket azok szántógépünkkel rendszeres szántási munkálatokban szereztek.

A „The Big Four” traktorral szerzett magyarországi tapasztalataink és főmérnökünk által végzett terep- és talajvizsgálatok alapján **csak oly esetben fogjuk a szántógép beszerzését valamely érdeklődő gazdaságnak ajánlani, hogyha teljesen meggyőződünk, hogy az rendeltetésének teljesen meg fog felelni.**

Komoly érdeklődés esetében ezért díjmentesen és vételkötelezettség nélkül kiküldjük főmérnökünket.

Az eladott szántókészletünket **amerikai szerelőink** szerelik.

Az összes „BIG FOUR” alkatrészeket állandóan raktáron tartjuk.

Néhány referencia:

Kisbéri m. kir. állami ménesbirtok (Komárom m.)
Gr. Dessewffy Miklós urad. Balsatánya (Szabolcs m.)
Meller Henrik, Csurgó (Somogy megye).

Br. Springer Gusztáv urad., Bucsány (Nyitramegye).
Diószeghy Zoltán gazd., Sajókaza, (Borsod megye)
Kováts József gazdasága, Magyarjencs (Vas megye).

Sok más referenciával szívesen szolgálunk!

Fizetési módzataink a legkedvezőbbek!

Központi Kereskedelmi és Iparbank R.-T.

Sürgőnycim: **CENTRALIS. BUDAPEST, V., Váci-körút 26. TELEFON: 86-97.**

TÓTH FERENCZ EGÉSZSÉGÜGYI BERENDEZÉSI VÁLLALAT

FŐÜZLET: BUDAPEST S. 56. TELEFON 165-27.
 FIÓK-ÜZLET: SZATMÁRNÉMETI ÁRPÁD-UT 1. TELEFON 3-57.

TERVEZ ÉS KÉSZIT:

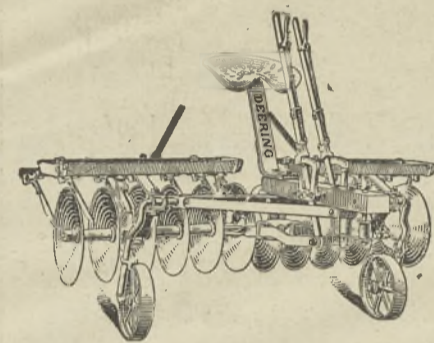
Légszusz-, vízvezeték-, fűtés-, csatornázást, gazdasági berendezés, önitató- és tejhűtő-nészüléket, szennyvízterítő telepeket. +++++

Költségvetések és tervezések díjtalanul eszközöletnek.

PROPPER SAMU

mezőgazdasági gépüzletében

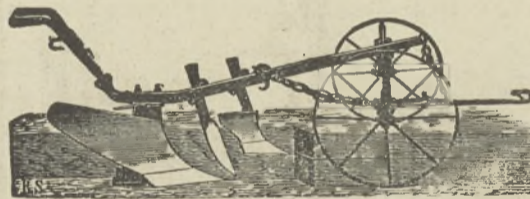
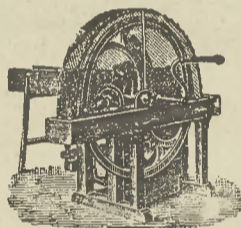
Budapest, V., Váci-körut 52. sz.

Nagy választékban előnyös áron kaphatók: lényeges javításokkal ellátott DEERING-fele eredeti amerikai

tárcsásboronák és amerikai DEERING-féle benzinmotorok, eredeti „WESTFALIA” műtrágyaszórógépek,

valódi „SACK”-féle ekék, vetőgépek, boronák, valamint kitűnő szőlőmivelési eszközök,

Valódi SACK-féle aozéleke.

„APOLLO” metsző és permetezőgépek, szalmakötélfonógépek, legkitűnőbb szecska-vágó- és répavágógépek, takarmánygyorsfüllesztők, „OHIO” tengeriszártépőgépek, amerikai darálógépek és mindenféle egyéb legelsőrendű gazdasági gépek és eszközök.

Eladó egy pár hintós jegyten sötétbarna pej, 168 cm, magas, kurtírozott, 9 éves herélt. Teljesen megbízható, igen szép és elég gyors járásnak. Ára 1800 kor. Egy megyep, 9 éves, herélt, 168 cm, magas, mely a fentiekkel felváltva járt és mint hátsó is teljesen megbízható. Ára 800 kor. Megtekinthetők Bay György kamárás, földbírtokosnál. Beregszanyban (posta és távirat), Beregszász állomástól köves uton félóra.

Lokomobilok, benzinmotorok, cséplőgépek

használt és javított állapotban kedvező részletfizetésre kaphatók Fehér Miklós gépgyár részvénytársaságánál, Budapest, Váci-ut 80. Kívánatra rakárkimutatást küldünk. Gépészeknek, kik maguk javítanak gépeket, ajánljuk szükségletüket most beszerezni és kérjük személyes látogatásukat. Csereüzleteket csakis államgépgyári új gépek vétele esetén küldünk. Magajáró öntvényeket szállítunk.

VALÓ-

di francia különlegesek (gummi és halhólyag, ugyszintén öszszes női óvszerek) F. Berguerand fils leghirnevesebb párisi gyárostól legelőnyösebbé beszerezhetők

Polgár Sándornál BUDAPEST, VII., Erzsébet-körut 50. Részletes képes árjegyzék ingyen.

Ezen hirdetés beküldése esetén 15% engedmény. Kivágotott a „Gazdasági Lapok”-ból

Az idei ázott és ki-lugozott takarmányt

a Barthel-féle takarmánymész és só pótlásával kell javítani, mert különben **hasmenés, emésztési zavarok és csontbetegségek** képződnek. Gazdák, kérjétek határozottan

Barthel takarmánymészét,

mert csak ez vált be 19 év óta a legjobbnak A költség kicsi, hatása nagyszerű. Leírás díjtalan 5 kg. próbacsomag 2 kor., 50 kg. 11 kor. ab Budapest

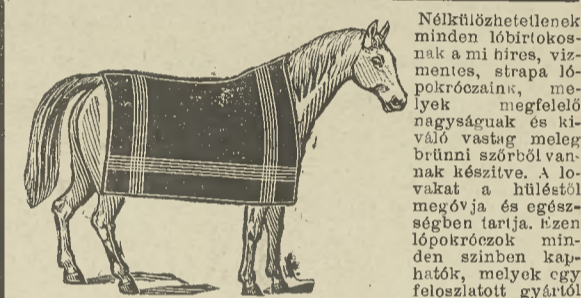
Michael Barthel & Comp. Wien, X. Siccardsburggasse 44.

Nagy tirolitenyész-és haszonállat eladás.

A tirolti tartományi kulturánács állatértékesítő állomása díjtalanul közvetíti a haszon- és tenyészállatok eladását az öszszes Tirolban tenyésztett szarvasmarhafajtákból. Szürke-barna hegyi-állat, eischali, ulteni, pinzgauer, alsóinnhali, foltos állat (berni typos) pusterthali stb. fajtákból. Kész a vevőknek a bevásárlásnál és az állatok elszállításánál minden lehető támogatást nyújtani. — Kívánságra az állatértékesítő kimutatásokat megküldi és az öszszes felvilágosításokat az eladó állatokról, ár, vásár, stb.-ről díjtalanul közli.

Viehverwertungstelle des Tiroler Landeskulturrates in Innsbruck, Karlstrasse No. 9. November és deczember hónapokban van a legjobb bevásárlási alkalom.

Egy millió lópokrócz csak 1.95 korona. Teljes nagyság.

Néklülözhetetlenek minden löbirtokosnak a mi híres, vízmentes, strapa lópokróczaink, melyek megfelelő nagyságúak és kiváló vastag meleg brünni szőrből vannak készítve. A lovakat a hűléstől megóvják és egészségben tartja. Ezen lópokróczok minden színben kaphatók, melyek egy felosztott gyártól

rendkívül olcsó áron árusítatnak el:

1 db lópokrócz teljes nagyság	csak 1.95 kor.
3 " " " " "	5.70 "
6 " " " " "	11. " "

Egyedüli árusítás utánvét mellett:

M. Swoboda, Wien III/2. Hiessgasse 13-144.

Sertés-eladások és vételek legjobban és legpontosabban eszközöztetnek, úgy sovány, mint hizott állapotban.

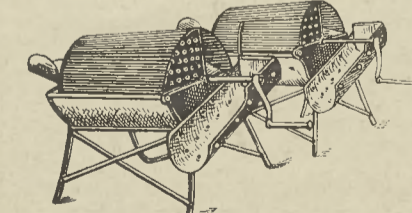

URL REZSŐ sertésbizományosnál Budapest, VIII., Népszínház-utca 22. (Polgári szerződés bérpalota.) Telefon 97-85 interurbán. — Felvilágosítással készséggel szolgál.

ILLGNER-féle burgonya- és répamosók

lebillenthető vízteknő és kettős kiürítő csigával.

anyagot és szerkezetet illetőleg a legjobbak. Ezek még nagyon szennyes takarmányokat is kifogástalanul takarítanak egy pár percz alatt legkisebb erő felhasználása mellett.

Burgonya vagy répa takarmányozása, akár nyersen, akár gőzölve, csak akkor lehet a marhára előnyös és egészséges, ha ezen takarmányfélék teljesen mentesek a homoktól s földtől.

Ezt csak

ILLGNER-féle burgonya- és répamosóval lehet elérni. Vezérképviselő Ausztria-Magyarországra:

TURSKI, JANOWSKI & COMP.

mezőgazdasági segédeszközök Kivitele

WIEN, I., FRANZ JOSEFS-QUAI, INDUSTRIEPALAST.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Derék ismételárusi ók mindenütt keresve.

Selypi Czukorgyár Részvénytársaság

Budapest,

V., Zoltán-utca 8. szám.

Lószerszám, butor és kasszák,

készítették új és használt, továbbá 100 pár díszlószerszám, mell- és kumet, ezüst- és aranydíszítéssel, mindenféle munkaszerszámok, gazdasági pokróczok, lótarok, régi és új esőköpnyegek, halmaoszmák, zöld munkaszubbonyok, mindenféle uniformisok, livrék, férfi-, női- és gyermeknyerges, tegyverek, régi és új kardok, revolverek, másolóprések, gyeplőszárak, bandage-ok és mindenféle hasonló szerzőmök olcsóbban, mint bárhol kaphatók. Egész berendezések, szállodák és kávéházak részére. Teljes lakásberendezések a legolcsóbbtól a legfinomabb kivitelig.

WIEN, IX., TRÖDLERALLE 105. Szállítók utánvétel mellett. — A meg nem felelők kicseréltetnek. A cs. kir. államtisztviselők szállítója. Kérem ügyelni a 105. számra.

**Uj és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás.
Lópokrócok, manilla aratógép kévekötözők**
kartellen kívül.

Távirat: **NAGEL** ADOLF Budapest, Arany János-utca 10. Telefon: 35-92.
NAGELA.

MEGJELENT KODOLANYI-féle 1913. évi
GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR
teljesen átdolgozva és kibővitve, súlyra nézve
könnyebb s így tényleg zsebben hordozható.
53-ik ÉVFOLYAM.

Ára helyben 2 korona 80 fillér. Ajánlott
postal szétküldéssel 3 korona 25 fillér.
Utánvétellel küldve 3 korona 45 fillér.

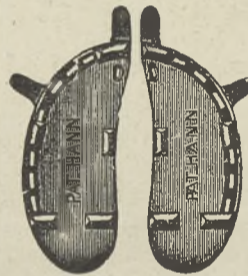

Megrendelhető a GAZDASÁGI LAPOK
kladóhivatalában, Budapest, VIII. ker.,
József-utca 15. szám alatt. ■■■■■■■■

Ökörpatkók

alkalmasak, tartósak és olcsók.

HANN' jeggyel ellátva.

Kérjen és figyeljen pon-
tosan ezen jegyre, mert
patkóink minden tekin-
tetben utolérhetlenek!

Rendes csülöpatkók ökrök részére. Szabadal-
mazott lópatkók, első díjakkal kitüntetett patkók, igás és
hátas lovak részére, szakférfiak által legmelegebben ajánlva.
Patkó- és csülökszegek. Sróf- és rúdvasalások,
vasalási eszközök és szerszámok.

M. HANN'S SÖHNE
RAINFELD a/d. Gölsen N.-Ö.

Lyukfuró v. srófkészülékes hordódugólemezek czég-nyo-
mattal vagy anélkül, szállításra és beraktáro-
zásra szánt hordókhöz minden nagyságban és mennyiségben.

Minták és árjegyzékek ingyen!

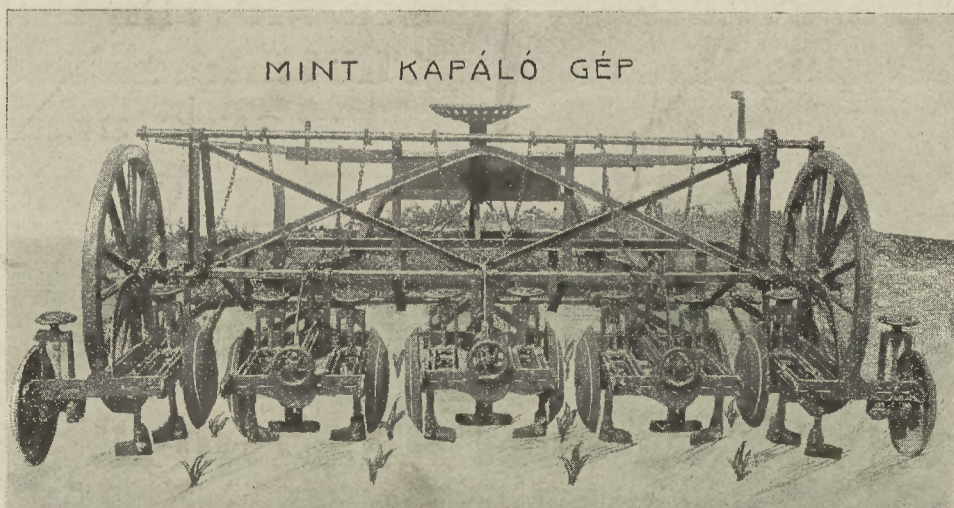
Szabad. Egyetemes „QUADRAT” tengeriművelő.

A 3, esetleg 4-soros gép 65, 70,
75 cm. fészektávolságra □-es
fészket váj, betakar.

Egészen új, tökéletes növény-
védelmet eredményező rendszer
szerint kapál és végül exxir-
pál is.

Egyedüli e célra szolgáló
eszköz, melynek kezelése egy-
szerű.

Általa minden irányban pontos
□-es fészekrend létesíthető
és aránylag csekély vonóerőt
igényel.

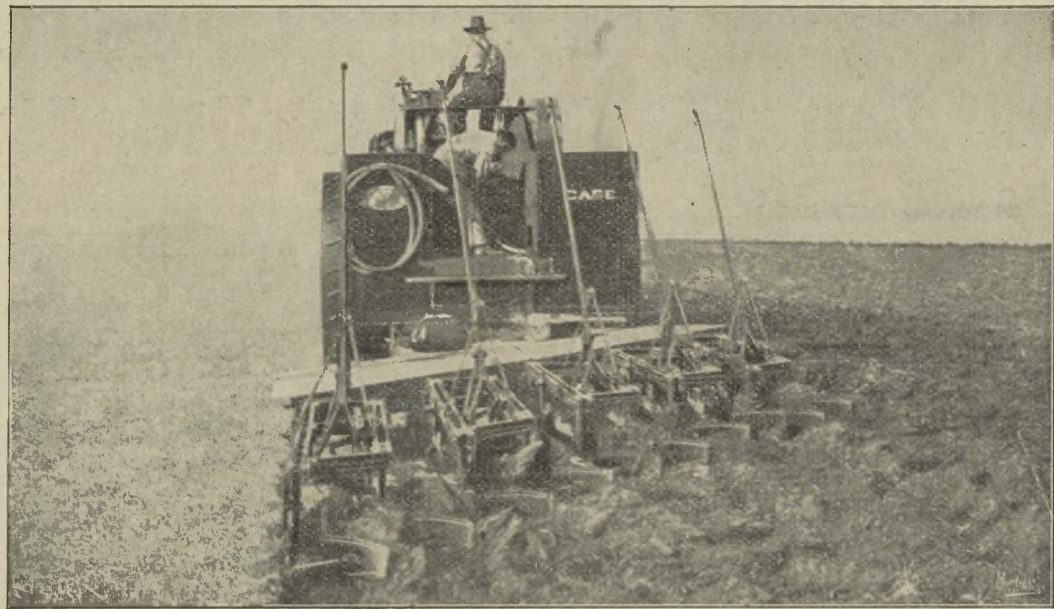
Szilárd szerkezet mellett min-
den irányban állítható.

Munkája minden tekintetben biz-
tosan szabályozható.

Megrendelhető

DEBRECZENI LAJOS
és TÁRSA czégnél
NAGYVÁRADON.

Kivánatra prospektus
bérmentve.

CASE

SZÁNT >>>>>>

<<<<<< **ARAT** >>>>

<<<<<<< **CSÉPEL**

mindent a leggazdaságosabban.

A benzin ára rohamosan emelkedik. Ma 40 korona, nemaddig 50 lesz!

Ha benzinkével dolgozik, vizet ugyan keveset kell hordatnia, de ez napi 50-70 korona több üzemköltségbe kerül, mint a gőzekénél!

?? ? Megér önnek ennyit a víz, a melyet megtakarít ? ? ?

A hazánkban sokszorosán bevált olcsó üzemű

CASE GŐZEKÉKRŐL

felvilágosítással szolgál a vezérképviselő

Hahn Arthur és Társai Budapest,

VIII., Üllői-ut 52/G.

Főraktár és szerelőműhely: BUDAPEST-KELENFÖLD.

DUKES és HERZOG

műtrágya és erőtakarmányok nagykereskedése

BUDAPEST

V., VÁCZI-KÖRUT 74.

Központ:

GALGÓCZ

WIEN

I., BAUERNMARKT 24.

ajánl:

Száritott répaszeletet
Tengeri keményítőmoslékot
Tengeri szeszmoslékot
Mindenféle olajpogácsát
Malátacsirát
Száritott sörtörkölyt
Finom- és durva korpát

Prima szuperfoszfátot
Eredeti Thomassalakot
Stassfurti kainit és kálisót
Chilisalétromot
Kénsavas ammoniákat
Száritott marhatrágyát
Trágyafőszet (Gypszet).

Praecipitált foszforsavas meszet.

Eredeti Kirsche-féle „Ideál” takarmányrépamagot.

ÓVÁRI

és

SUBSTANTIA

bőtermő, sokáig eltartható, legczukordusabb
takarmányrépamagvak

ezen kiváló tulajdonságaikért meghonosította CSERHÁTI tanár.
 1910-ben D^r. WEINZIERL, a bécsi magvizsgáló állomás főnöke
 összehasonlító kísérletekben megállapította, hogy

100 mm. czukor	5	holdon	2300 mm.	Óvári
	4·3	„	1247	Substantia
	14·2	„	5254	Eckendorfi

répában termelhető. Tehát Óváriból 3000 mm.-val, Substantiából 4000 mm.-val kevesebb vizet kell hiába fuvaroznunk, a mikor 100 mm. czukrot tartalmazó répát szállítunk haza és 9–10 holddal kevesebb területet művelnünk, mintha a régebben divatos répát termelnők.

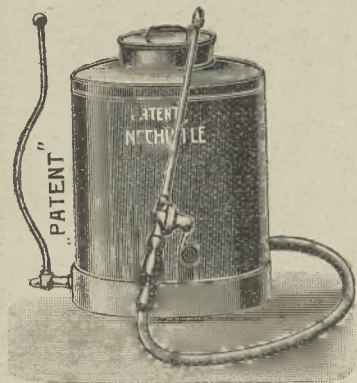
Abundáns zab, Javaszbuza, Bükkönymag, Lóbab, Járóborsó
 (ősszel és tavasszal egyenlő sikerrel vethető zöldsakarmánynak és magnak).

Koránérő putyi-preri tengeri; bőtermő, Koránérő Illinois Champion és Funk óriás tengerik nagy maghozam és nagy táperejű amerikai csalamádétermelésre utólérhetlenek.

Gróf TELEKI ARVÉD
 drassói uradalmában, u. p. KONCZA.

Közvetlen beszerzési forrás kereskedők részére!

Néhány körzetre még **képviseleoségek** kerestetnek.

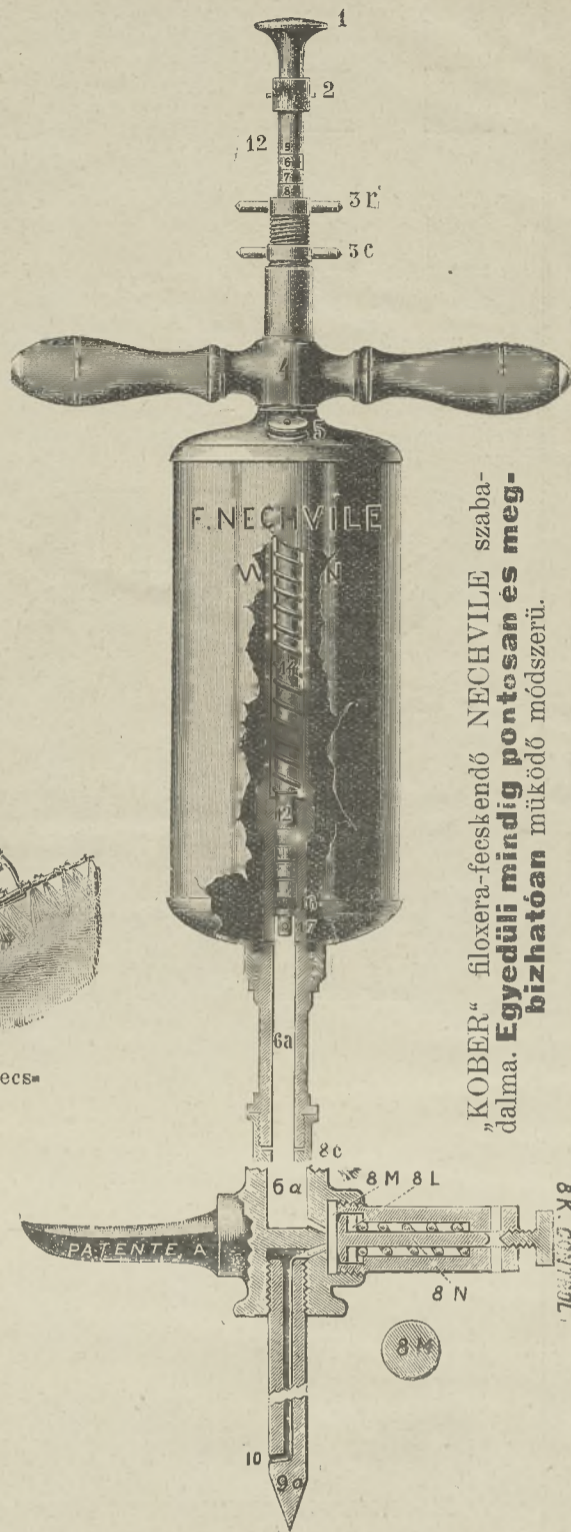
„Austria“ peronoszpóra-fecskendő 20 év óta nagyon jól bevált.

„Hydrolina“ universális fecskendő egyszerű és nagy használati képe ségü.

Gyümölcsfa-fecskendők különböző árban.

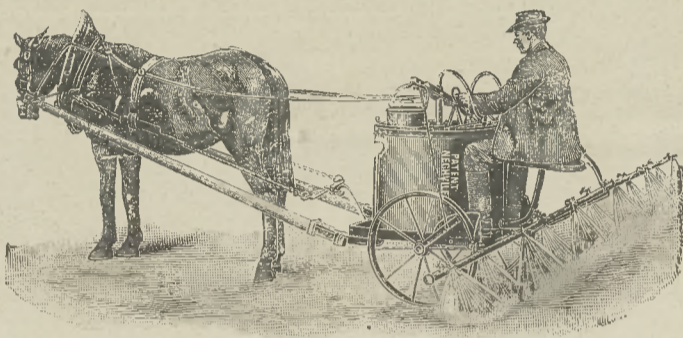
„KOBER“ filoxera-fecskendő NECHVILE szabdalma. **Egyedüli mindig pontosan és megbízhatóan** működő módszerü.

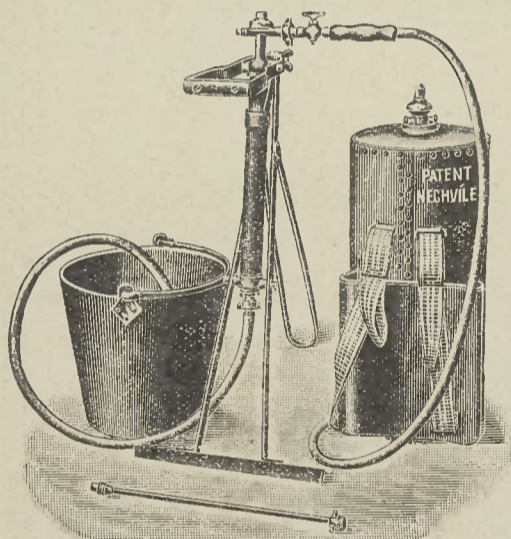
„Auto-Hydrolina“ [universális-fecskendő, szinte önműködő.

Virág- és szalon-fecskendő illatos fertőtlenítésre.

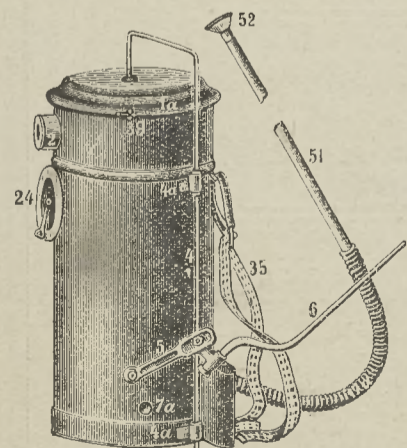
„Unikum 300“ vadrepce (repesőviretek) fecskendő. A jelenkor legelőkeltebbje.

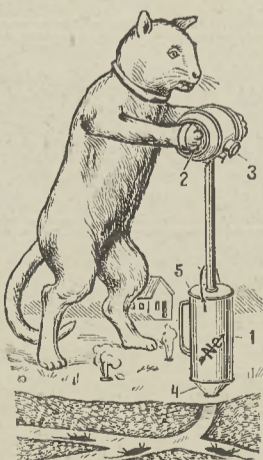
„Automata“ önműködő-fecskendő öltető szivattyúval.

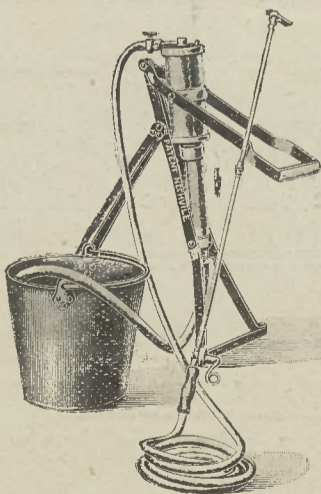
Uj! A szőlőlevél felső- és alsó lapjának megfecskenkezésére egyszerű. Gyors munka.

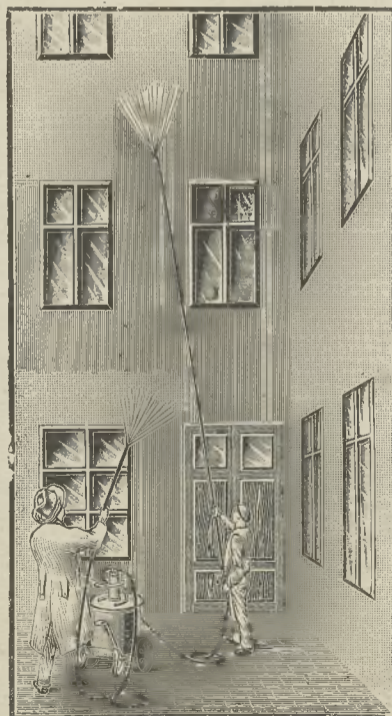
„TORPEDÓ“ kénporozó.

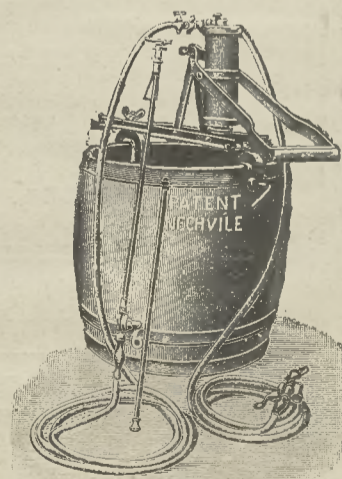
Uj! Egérölő.

„UNIKUM 2“ „Unikum“ mázó- és fertőtlenítő fecskendő a cs. és kir. hadseregnek, mint legjobb módszerü, be van vezetve, megakadályozza a ragályos betegségek elterjedését, fontos eszköz minden mezőgazda részére.

„UNIKUM“ kerek

„UNIKUM 4“

A birodalom legöregebb és legnagyobb különlegességi gyára a növényi kártevők leküzdésére.

NECHVILE FERENCZ

szőlőművelő eszközök, pinczéselti gépek és fémáruk-gyára.

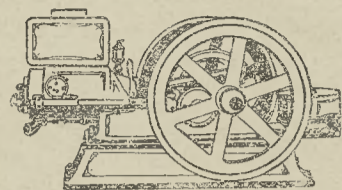
WIEN, 55. Margaretenstrasse 98/G.

Földbirtokosok és bérlők figyelmébe!

Az eredeti
amerikai

„WATERLOO“

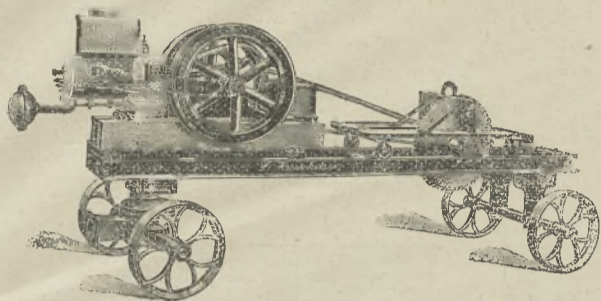
benzinmotorok 1½, 2½, 4, 6, 8, 12 HP.-ig.

A legjobb motoros

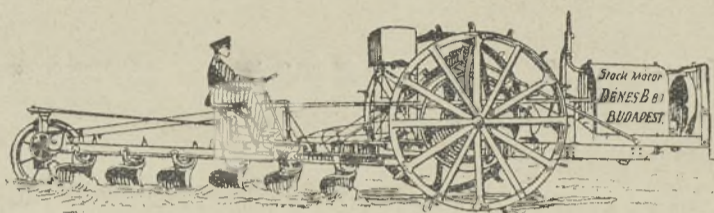
körfűrészek

4 HP benzinmotorral.

Világhírű **„STOCK“**

benzin motoros eke 6 vasu ekével.

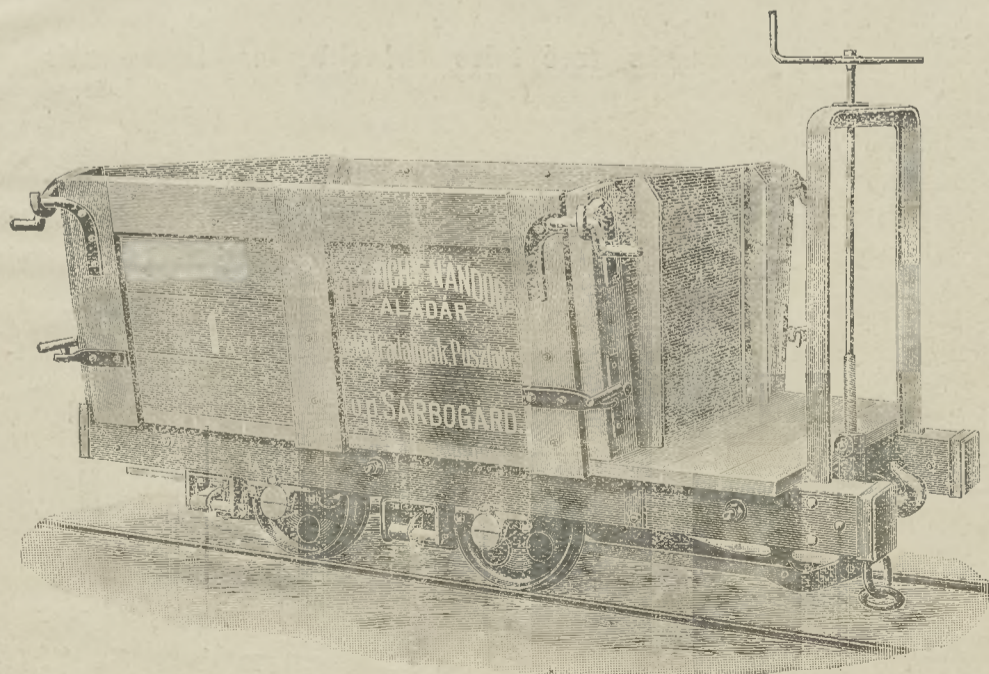

Kaphatók:

Dénes B. Betéti társaságnál

Árjegyzék ingyen és bérmentve. Budapest, V., Lipót-körut 15. sz. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Gazdasági, erdei és ipari Keskenyvágányu vasutak.

Sinek, hordozható vágányok, váltók, fordító - korongok, keskenyvágányu kocsik, kerékpárok és mozdonyok szállítása új és használt állapotban, több évi részletfizetésre is.

Nyomjelzés, tervezés, építés!

A MAGYAR WAGGON-ÉS GÉPGYÁR R.-T., GYŐR keskenyvágányu gyártmányainak eladása és bérbeadása.

Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytárs., Keskenyvágányu Vasutosztály

Budapest, V. ker., Váci-körut 32.

MIÉRT

hódítanak Kemna szab. tulhevitett szerkezetü

GŐZEKEKÉSZLETEI

négy világrészben, ugymint:

Európában, Amerikában, Afrikában és Ázsiában

mindinkább nagyobb teret?

MERT

1. a tulhevitőszerkezetek között a megszakított gőzekeüzemben a leghatékonyabbnak bizonyult dr. Schmidt-féle füstcsőtülhevitőnek alkalmazásával kevesebb tüzelőanyagot és vizet fogyasztanak,
  2. lényegesen nagyobb a munkateljesítményük,
  3. kezelhetőségük sokkal egyszerűbb és könnyebb minden másfajta kétgépes rendszerű gőzekénél,
  4. a rendelkező nagyobb erejüknél fogva a kopás mértéke kisebb, és kevesebb javításra szorulnak,
  5. a gyár teljes szavatosságot nyújt vevőinek.
- Mindezen előnyöket összegezve, a szántás kevesebbe kerül, mintha ökörigával végeztetett volna és a talaj tökéletesebb megmivelése folytán a termés hozam jóval több és biztosabb.

Mindenféle felvilágítással készséggel szolgál:

KEMNA J. gőzekekülönlegességi gyár, **BUDAPEST.**
magyarországi igazgatósága

Iroda: Váci-körut 51. Gép- és tartalékalkatrészek raktára: Pozsonyi-ut 5-7.

Interurban-telefon: 91-21.

Sürgőnyczim: Kemna-Budapest.

**Az általunk bevezetett
amerikai kukoriczatermelési módszer**

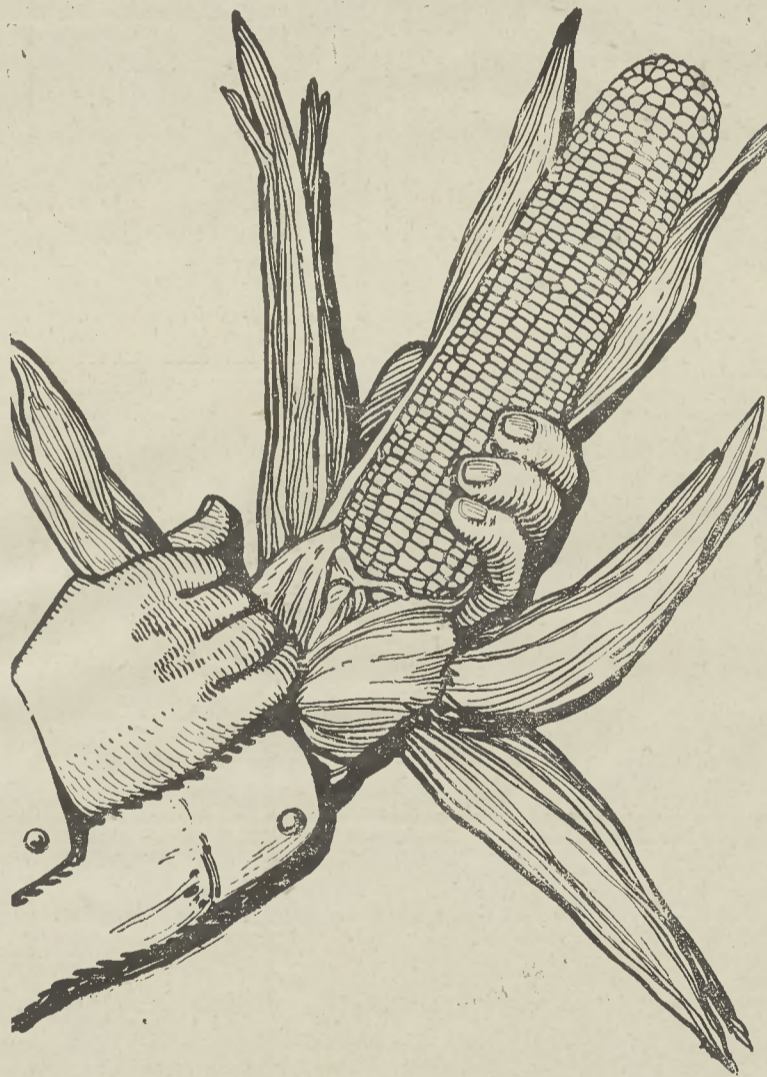
és az egyedül nálunk kapható

„AVERY”-eszközök

segélyével „ILLINOIS CHAMPION” eredeti amerikai nemesített vetőmag után számos gazda ért el kat. holdanként

35—42 métermázsa csövestengeritermést

azaz a háromszorosát, négyszeresét annak, mint a régi rendszer szerint dolgozó szomszédai.

Érdeklődőknek szivesen szolgálunk felvilágosítással:

Bächer Rudolf—Melichár Ferencz.

Magyarországi vezérképviselő:

Szücs Zsigmond,

BUDAPEST, VI. ker., Teréz-körút 26. szám.

„Gazdasági szerszámkenőcsünk“

az egyedüli szer, mely mindennemű bőr- és lószerszámot fényessé és tartóssá tesz, egyszerűs mind a legfinomabb boxkenő.

5 kg-os postacsomagban kg-onként 3 korona 60 fillér bárhova bérmentve, utánvétellel szállítatik.

Turini világkiállításon kitüntetve.

Benes Testvérek

vegyészeti gyára, GYŐR.

Homokértékesítés.

Akinek homokja van, kérje saját érdekében:
 F. 3. Formák és szerszámok csömöszött betonárok előállításához,
 F. A. 1. Kézi üzemre berendezett betonégla- és alagesőgyártás,
 Cs. G. 4. Kézi üzemre berendezett cementcserépgyártás,
 B. B. 1. Az üreges építőkövek (betonblokkok) gyártása,
 C. S. 1. A cement- és mozaiklapok gyártása

ozimti árjegyzékeinket és prospektusainkat; kérje anyagának díjtalan megvizsgálását, mérnökiünk látogatását és tekintse meg üzemben mintatelepünkön összes cementipari homokértékesítő gépeinket.

Szántó és Beck mérnök, cementipari gépek gyártása
 Budapest, IX., Viola-utca 7. sz.

680 kilogramm tiszta buzaszem

volt az eredmény, midőn egy 550 keresztből álló buzaszalmát, mely már egy közönséges dobkosárral el lett csépelve, szab. betétsines géppel szakértő bizottság előtt utáncépelettünk.

Pénzt, időt és munkát takarítanak meg a STERN-féle szabad. dobkosár-betétléczezel.

Kérdezősködésre ingyen és bérmentve nyújt felvilágosítást:

BÁRDOS és BRACHFELD BUDAPEST, VI., Gyár-u. 5.

Kwizda Ferencz János

az osztrák-magyar oszáz. és kir., a román királyi és bolgár királyi udvaroknak állatgyógyászati cikkekben való szállítója, kerület gyógyszerész Körneuburg-ban, Wien mellett.

KWIZDA-féle RESTITUTIONS-FLUID

mosóvíz lovak számára.

Egy üveg ára 2.80 korona.

Az udvari istállóokban és versenyistállóokban 50 év óta használatos, mint kitűnő erősítő szer nagyobb munka végzése előtt és után, ingyuladéseknaál stb. Traiaingben nélkülözhetetlen. Védjegy, címke és csomagolás szabadalmazva.

Főraktár: Török József gyógyszerháza, Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-ut 26. sz.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

KWIZDA-féle szabadalmazott PNEUMATIK BOKAVÉDŐ-SZALAGOK GUMMIBÓL légszárnaival, gummiból csak fekete színben. **BOKAVÉDŐ-SZALAGOK GUMMIBÓL** szürke, fekete, barna és fehér színben 4-féle nagyságban állítanak elő és pedig bal- és jobb lábakra.

Béklyók részére, a)–b)–nél mérve:

20–22 cm. átmérőhöz 1. sz. kell,
23–24 " " " 2. " "
25–27 " " " 3. " "
28–30 " " " 4. " "

A szabadalmazott dörzsszalagok árai:

szürke színben darabonként	fekete, barna és fehér színben
1. sz. .... K 6.—	1. sz. .... K 6.50
2. " .... " 6.50	2. " .... " 7.—
3. " .... " 7.—	3. " .... " 7.50
4. " .... " 8.—	4. " .... " 8.50

Kapható: Melke és Flayek IV., Egyetem-u. 2., Glasz J. IV., Koronaherceg-u. 9., Hejl és Stiassny VIII., Muzem-körút 10., Huzella M. IV., Váci-u., Keleti J. Koronaherceg-u. 17., Kutscher S. VII., Rákéczl-ut 82., Olbrich L. Teréz-körút 6., Wessely István IV., Váci-u.

SCHLICK-NICHOLSON

gép-, waggon és hajógyár r.-t.

Budapest, VI., Váci-ut 45-47.

AJANLJA:

„Nicholson-Lietzenmayer“-féle szabadalm. fekvő Diesel motorokat „Luther-Münzel“ rendszerű szivógázmotorokat, „Melms és Pfeuninger“ rendszerű gőzturbinákat, preciziós gőzgépeket, hajógépeket, modern tűz- és vízcsöves gőzkazánokat, vitzisztító készülékeket. Teljes hűtő- jéggyári és vágóhídi berendezéseket, termokémiai telepeket. Alacsony- és magasnyomású turbina és körforgó szivattyukat, peremes és karmantjus öntött vascsöveket, elzáró tolattyukat, vashidakat, és tetőszerkezeteket, szegecselttartókat és oszlopokat, emelőgépeket és darukat, vasuti kocsikat, (waggonok) személy és teherszállításra, valamint közuti (villamos) vasutak részére.

Legújabb rendszerű

**gőzmozdonyait,
 gőzcséplőgépeit,
 kazalozóit,**

páratlan soru „**NEM-ZETI**“ és páros soru „**GLÓRIA**“ vetőgepeit.

Az elismert nagy munkaképességű szabadalmazott „**ASVANYI**“-féle tengeriszártépőgépeit valamint egyéb gazdasági gépeit.

Mindennemű

gép- és építkezési vasöntvényeket, érc- és szoborállványokat. Hajógyári munkákat, személy- és teherszállító gőzöket, vas uszályhajókat, dereglyéket, uszódarukat, uszóelevátorokat stb. ∴